

T.C.  
BARTIN ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI  
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

ESTETİK DİNLEMENİN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME BECERİLERİNE  
ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN  
Burak ÖREN

DANIŞMAN  
Doç. Dr. Muammer YILMAZ

BARTIN-2019

**T.C.**  
**BARTIN ÜNİVERSİTESİ**  
**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**  
**TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**  
**SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ESTETİK DİNLEMENİN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME  
BECERİLERİNE ETKİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HAZIRLAYAN**

**Burak ÖREN**


**DANIŞMAN**

**Doç. Dr. Muamber YILMAZ**


**BARTIN-2019**

## KABUL VE ONAY


Burak ÖREN tarafından hazırlanan "Estetik Dinlemenin 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi" başlıklı bu çalışma <sup>03.10.2019</sup> tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda ~~oy birliği/oy çokluğu ile~~ başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi/Doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Halime Ünsel 

Üye : Doç. Dr. Merve Yılmaz 


Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Karaman 

Bu tezin kabulü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve ... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

  
Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ  
Enstitü Müdürü

## BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Muammer YILMAZ danışmanlığında hazırlamış olduğum “Estetik Dinlemenin 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

03.09.2019  
  
Burak ÖREN

## ÖN SÖZ

Türkçe öğretimi dört temel öğrenme alanı üzerine inşa edilmiştir. Bu beceriler dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma öğrenme alanlarıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programları incelendiğinde dinlemenin iletişim kurmak ve öğrenmek için verilen mesajların doğru bir şekilde anlaşılması, yorumlanması ve değerlendirilmesi olarak tanımlandığını görebiliriz (MEB, 2006: 5). Ayrıca programa uygun olarak hazırlanan Türkçe ders kitaplarında her temada en az bir tane dinleme metnine yer verilmektedir. Bu da bize sınıf ortamında dinleme becerisi çalışmalarını yapma fırsatı vermektedir.

Dinleme, öğrenme alanları içinde bireyin ilk kazandığı beceridir. Dinleme, anne karnında başlamakta ve öğrenilen ilk bilgilerle de burada karşılaşmaktadır. Doğumdan sonra bu dinleme becerileri giderek gelişmektedir (Güneş, 2007: 73).

İnsanların yaşamlarının büyük bir bölümü dinleme üzerine kuruludur. Birey günlük hayatın her aşamasında dinlemeyle iç içedir. Çünkü çevresinde olup biteni dinleme sonucunda anlamlandırmaktadır. Evde, okulda, sınıfta, trafikte, sokakta, markette vb. gibi alanların tamamında dinlemenin etkisi altındadır. Bireyler buralardaki sesleri dinlemeleri sonucu çevrelerinde yaşanan tüm olayları anlamlandırır. Yapılan araştırmalar insanların günlük yaşamlarında dinlemeye çokça zaman ayırdıklarını ortaya koymaktadır. İnsanlar günlük yaşamlarının % 42 sini dinleme yaparak geçirmektedirler (Yangın, 1999: 30).

Dinleme becerisi sistemli ilerletilmesi gereken bir beceridir. Eğitim kademelerinde tamamında bu becerilerin kazandırılmasına yönelik etkinlikler hazırlanmalıdır. Bireylere güncel konular üzerinden ve günlük yaşamda kullanabilecekleri dinleme etkinlikleri hazırlamak dinleme becerisinin geliştirilmesi noktasında fayda sağlayacaktır (Doğan, 2012: 13).

Dinleme okuma ve yazma becerilerinin kazandırılmasında da çok önemlidir. Ancak öğretmenler bu beceriye gerekli önemi göstermemektedirler. Öğrencilerin, dinlemeyi bilerek okula geldikleri hatasına düşmektedirler. Bunun sonucunda da en fazla zamanı okuma ve yazma çalışmalarına ayırmaktadırlar. Oysaki dinleme, çocukların ilk kazandığı ve diğer becerilere öncülük eden önemli bir beceridir (Akyol, 2016: 1).

Bu bilgilerden hareketle dinleme becerilerinin geliştirilmesinde başta öğrenciler olmak üzere toplumun tamamının iyi birer dinleyici olması hedeflenmektedir. Bu amaç etrafında bireyin dinlemeye karşı hazırlanması, olumlu tutum geliştirmesi, dinleme davranışına tüm dikkatini vermesi beklenir. Bunu yaparken de eğitim materyallerinin bu amaca göre hazırlanması ve uygulanması, etkinliklerin kazandırılacak dinleme davranışına

uygun olması, amaca hizmet etmesi, gerekli durumlarda gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi dinleme becerisini etkili hale getirebilir.

Dinleme, okullarda yapılan öğrenme çalışmalarında ve zihin becerilerini geliştirmede önemli bir paya sahiptir. Öğretmenin anlattıklarını ve dersi dinleme, seminer, konferans, tiyatro, röportaj gibi sunuları dinleme ve izleme bu beceriyi ortaya koymaktadır. Ayrıca öğrenmenin temelinde var olan dinleme, aynı zamanda eğlenmenin, haz almanın temelinde de yer almaktadır. Müzik, radyo, televizyon, ninni, masal, tekerleme vb. dinleme, film seyretme gibi etkinliklerde bu becerinin önemini görebiliriz (Güneş, 2013: 81).

Bu sebeple araştırmamızda haz almak, rahatlamak, eğlenmek, dinlenmek ve mutlu olmak amacıyla yapılan dinleme türü olan estetik dinlemenin 4.sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmam boyunca bilimsel temelli görüş ve önerileriyle bana yol gösteren, ihtiyaç duyduğum her aşamada benden yardımını esirgemeyen, desteği, rehberliği ve gösterdiği anlayış için minnettar olduğum saygıdeğer hocam, tez danışmanım sayın Doç. Dr. Muammer YILMAZ'a, araştırma sürecinde çalışmalarımı planlamama ve uygulamama yardımcı olan Ülkü İlkokulu idareci, öğretmen ve öğrencilerine, bana her zaman güvenerek maddi ve manevi olarak desteklerini bir an olsun bile esirgemeyen, bugünlere gelmemde çok büyük emekleri olan değerli annem Asiye ÖREN ve babam M. Sinan ÖREN'e, araştırmam boyunca beni hep destekleyerek, bana her konuda yardımcı olan sevgili eşim Seher KARMİL ÖREN'e ve biricik kızım Elizan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Burak ÖREN

# ÖZET

## Yüksek Lisans Tezi

### Estetik Dinlemenin 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi

**Burak ÖREN**

**Bartın Üniversitesi**

**Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı**

**Sınıf Eğitimi Bilim Dalı**

**Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muammer YILMAZ**

**Bartın-2019, Sayfa: XIV+ 155**

Bu araştırma, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine estetik dinleme eğitiminin etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılı Karabük ili Yenice ilçesi Ülkü İlkokulu 4. sınıf öğrencilerinden deney grubundan 14, kontrol grubundan 14 olmak üzere toplam 28 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubundaki öğrencilere estetik dinleme eğitimi, kontrol grubundaki öğrencilere ise geleneksel yöntem (mevcut programa) uygun olarak dinleme eğitimi yaptırılmıştır.

Araştırma 8 hafta sürmüştür. Bu sürenin 2 haftası ön test ve son test çalışmalarına, 1 haftası estetik dinleme teorik eğitimine, 5 haftası ise uygulama çalışmalarına ayrılmıştır. Estetik dinleme teorik eğitimi 3 ders saatinde verilmiştir. Uygulama çalışmaları haftada 2 oturum halinde yapılmıştır. Her oturum 3 ders saatinden oluşturulmuştur. Haftada 6 saat olmak üzere toplam 30 saat uygulama yapılmıştır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır.

Araştırmada veri elde etmek amacıyla uzman görüşü alınarak hazırlanmış 13' er soruluk ön test ve son test dinleme soruları kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için ise Mann-Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda:

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, estetik dinleme eğitimi verilmeden önceki dinleme becerileriyle, ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.
2. Kontrol grubu öğrencilerinin, dinleme becerileri ön test puanlarıyla son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.
3. Deney grubu öğrencilerinin, dinleme becerileri ön test puanlarıyla, son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, dinleme becerileri son test puanları arasında deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucunda ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerinde

estetik dinleme eğitiminin olumlu yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Dinleme becerisi, Dinleme süreci, Dinleme eğitimi, Estetik dinleme, Öğrenci.





## **ABSTRACT**

**Master's Thesis**

**The Effect of Aesthetic Listening on Listening Skills of 4th Grade Students**

**Burak ÖREN**

**Bartın University**

**Institute of Educational Sciences Basic Education**

**Department**

**Department of Elementary Teacher Education**

**Thesis Advisor: Assoc. Prof. Muamber YILMAZ**

**Bartın-2019, Pp: XIV + 155**

This study was conducted to examine the effect of aesthetic listening education on the listening skills of 4th grade students. The study group of the research consists of a total of 28 students, 14 from the experimental group and 14 from the control group, from the 4th grade students of the Ülkü Primary School in Yenice district of Karabük province in the 2018-2019 academic year. Aesthetic listening training was given to the students in the experimental group and listening training was given to the students in the control group in accordance with the current program.

The study lasted 8 weeks. 2 weeks of this period were devoted to pre-test and post-test studies, 1 week was devoted to aesthetic listening theoretical education and 5 weeks were devoted to practice studies. Theoretical training in aesthetic listening was given in 3 hours. Implementation studies were conducted in 2 sessions per week. Each session consisted of 3 lessons. As 6 hours per week, a total of 30 hours of treatment was performed.

In the research, quasi-experimental model with pre-test and post-test control group was used. In order to obtain data, 13 pre-test and post-test questions prepared based on expert opinion listening questions were used. For the analysis of the data, Mann-Whitney U Test and Wilcoxon Signed Rank Test were used. In the research, significance level was accepted as 0,05.

As a result of the research:

1. It was found that there was no significant difference between the listening skills of the experimental and control group students before the aesthetic listening training and the pre-test scores.
2. There was no found significant difference between pre-test scores and post-test scores of listening skills of the control group students
3. It was found that there was a significant difference between the experimental group students' listening skills pre-test scores and post-test scores.
4. There was a significant difference between experimental and control group students'

listening skills post-test scores in favor of experimental group students.

As a result of the research, it was concluded that aesthetic listening education had a positive effect on the listening skills of 4th grade students.

**Keywords:** Listening skills, Listening process. Listening education, Aesthetic listening, Student.



## İÇİNDEKİLER

|                                                          |             |
|----------------------------------------------------------|-------------|
| <b>KABUL VE ONAY</b> .....                               | <b>I</b>    |
| <b>BEYANNAME</b> .....                                   | <b>II</b>   |
| <b>ÖN SÖZ</b> .....                                      | <b>III</b>  |
| <b>ÖZET</b> .....                                        | <b>V</b>    |
| <b>ABSTRACT</b> .....                                    | <b>VII</b>  |
| <b>TABLolar LİSTESİ</b> .....                            | <b>XII</b>  |
| <b>ŞEKİLLER LİSTESİ</b> .....                            | <b>XIII</b> |
| <b>EKLER LİSTESİ</b> .....                               | <b>XIV</b>  |
| <b>BÖLÜM I</b> .....                                     | <b>1</b>    |
| <b>GİRİŞ</b> .....                                       | <b>1</b>    |
| 1.1. Problem Durumu .....                                | 2           |
| 1.1.1. Problem Cümlesi .....                             | 3           |
| 1.1.2. Alt Problemler .....                              | 4           |
| 1.2. Araştırmanın Amacı.....                             | 4           |
| 1.3. Araştırmanın Önemi .....                            | 4           |
| 1.4. Varsayımlar.....                                    | 5           |
| 1.5. Sınırlılıklar .....                                 | 6           |
| 1.6. Tanımlar.....                                       | 6           |
| 1.7. Kısaltmalar.....                                    | 6           |
| <b>BÖLÜM II</b> .....                                    | <b>7</b>    |
| <b>LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR</b> .....            | <b>7</b>    |
| 2.1. LİTERATÜR .....                                     | 7           |
| 2.1.1. Dinleme Nedir? .....                              | 7           |
| 2.1.1.1. Dinleme ve İşitme.....                          | 9           |
| 2.1.1.2. Dinleme ve İletişim .....                       | 10          |
| 2.1.1.3. Dinlemenin Önemi .....                          | 12          |
| 2.1.1.4. Dinlemeyi Etkileyen Faktörler .....             | 13          |
| 2.1.1.4.1. Dinleyiciye (Öğrenciye) Bağlı Faktörler ..... | 14          |
| 2.1.1.4.2. Konuşmacıya (Öğretmene) Bağlı Faktörler.....  | 14          |

|                                                             |           |
|-------------------------------------------------------------|-----------|
| 2.1.1.4.3. Konuşmanın/Dersin Muhtevası (Konu Faktörü) ..... | 15        |
| 2.1.1.4.4. Ortam .....                                      | 15        |
| 2.1.1.4.5. Dinleme - Anlama Hızı .....                      | 16        |
| 2.1.1.5. Dinleme Süreci .....                               | 17        |
| 2.1.1.6. Dinleme Becerisi .....                             | 18        |
| 2.1.1.7. Dinleme Eğitimi .....                              | 19        |
| 2.1.1.7.1. Dinleme Öncesi Çalışmalar .....                  | 21        |
| 2.1.1.7.2. Dinleme Sırasındaki Çalışmalar .....             | 21        |
| 2.1.1.7.3. Dinleme Sonrasındaki Çalışmalar .....            | 22        |
| 2.1.1.8. Dinleme Türleri .....                              | 23        |
| Tablo 1. Dinleme Türleri ve Özellikleri .....               | 25        |
| 2.1.1.8.1. Genel Olarak Dinleme Türleri .....               | 27        |
| 2.1.1.8.1.1. Etkileşimli Dinleme.....                       | 28        |
| 2.1.1.8.1.2. Etkileşimsiz Dinleme .....                     | 28        |
| 2.1.1.8.2. Amaca Göre Dinleme Türleri .....                 | 28        |
| 2.1.1.8.2.1. Takip Edici Dinleme .....                      | 28        |
| 2.1.1.8.2.2. Ayırt Edici Dinleme .....                      | 29        |
| 2.1.1.8.2.3. Eleştirel Dinleme.....                         | 29        |
| 2.1.1.8.2.4. Seçici Dinleme .....                           | 30        |
| 2.1.1.8.2.5. Diyalog ve Sunuya Dayalı Dinleme.....          | 30        |
| 2.1.1.8.2.6. Estetik Dinleme .....                          | 30        |
| 2.1.1.9. Dinleyici Türleri .....                            | 34        |
| 2.1.1.9.1. Görünüşte Dinleyici .....                        | 35        |
| 2.1.1.9.2. Seçici Dinleyici .....                           | 35        |
| 2.1.1.9.3. Saplantılı Dinleyici .....                       | 35        |
| 2.1.1.9.4. Savunmacı Dinleyici.....                         | 35        |
| 2.1.1.9.5. Tuzak Kurucu Dinleyici.....                      | 36        |
| 2.1.1.9.6. Yüzeysel Dinleyici.....                          | 36        |
| 2.1.1.9.7. Başarılı Dinleyici .....                         | 36        |
| 2.1.1.10. Etkili Dinleyicinin Özellikleri .....             | 37        |
| 2.1.1.11. Türkçe Öğretim Programında Dinleme Eğitimi .....  | 37        |
| 2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR .....                              | 41        |
| 2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....                | 41        |
| 2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar .....              | 49        |
| <b>BÖLÜM III .....</b>                                      | <b>53</b> |
| <b>YÖNTEM .....</b>                                         | <b>53</b> |

|                                                                 |            |
|-----------------------------------------------------------------|------------|
| 3.1. Araştırmanın Modeli .....                                  | 53         |
| 3.2. Çalışma Grubu .....                                        | 54         |
| 3.3. Veri Toplama Aracı .....                                   | 55         |
| 3.4. Araştırmanın Uygulama Aşamasında Kullanılan Araçlar .....  | 57         |
| 3.4.1.Uygulama Metinleri .....                                  | 57         |
| 3.5. Verilerin Toplanması .....                                 | 59         |
| 3.5.1. Ön Test Puanlarının Elde Edilmesi .....                  | 59         |
| 3.5.2. Estetik Dinleme Eğitiminin Verilmesi .....               | 64         |
| 3.5.3. Araştırmanın Uygulanması .....                           | 64         |
| 3.5.4. Son Test Puanlarının Elde Edilmesi .....                 | 67         |
| 3.5.5. Verilerin Analizi .....                                  | 72         |
| <b>BÖLÜM IV.....</b>                                            | <b>73</b>  |
| <b>BULGULAR .....</b>                                           | <b>73</b>  |
| 4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar .....    | 73         |
| 4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar .....     | 73         |
| 4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar .....     | 74         |
| 4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar .....   | 74         |
| <b>BÖLÜM V .....</b>                                            | <b>76</b>  |
| <b>TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>                         | <b>76</b>  |
| 5.1. Tartışma ve Sonuç .....                                    | 76         |
| 5.2. Öneriler .....                                             | 78         |
| 5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler .....              | 78         |
| 5.2.2. Gelecekte Yapılabilecek Araştırmalar İçin Öneriler ..... | 79         |
| <b>KAYNAKÇA.....</b>                                            | <b>80</b>  |
| <b>EKLER .....</b>                                              | <b>88</b>  |
| <b>ÖZ GEÇMİŞ .....</b>                                          | <b>155</b> |

## TABLolar LİSTESİ

| <b>Tablo<br/>No</b>                                                                                                                            | <b>Sayfa<br/>No</b> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| <b>Tablo 1.</b> Dinleme Türleri ve Özellikleri .....                                                                                           | <b>25</b>           |
| <b>Tablo 2.</b> Araştırmanın Deneysel Desen Tablosu .....                                                                                      | <b>54</b>           |
| <b>Tablo 3.</b> Ön Test ve Son Test Puanlama Rubriği .....                                                                                     | <b>55</b>           |
| <b>Tablo 4.</b> Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Testten Aldıkları Puanlara Ait Mann<br>Whitney U Testi Sonuçları .....                | <b>73</b>           |
| <b>Tablo 5.</b> Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Testten Aldıkları Puanlara Ait<br>Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları ..... | <b>73</b>           |
| <b>Tablo 6.</b> Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Testten Aldıkları Puanlara Ait<br>Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları .....   | <b>74</b>           |
| <b>Tablo 7.</b> Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Testten Aldıkları Puanlara Ait Mann<br>Whitney U Testi Sonuçları .....               | <b>74</b>           |

## ŞEKİLLER LİSTESİ

| Şekil<br>No                                          | Sayfa<br>No |
|------------------------------------------------------|-------------|
| Şekil 1. Deney grubu ön test uygulama örneği .....   | 60          |
| Şekil 2. Kontrol grubu ön test uygulama örneği ..... | 62          |
| Şekil 3. Deney grubu son test uygulama örneği.....   | 68          |
| Şekil 4. Kontrol grubu son test uygulama örneği..... | 70          |



## EKLER LİSTESİ

| <b>Ek<br/>No</b>                                                | <b>Sayfa<br/>No</b> |
|-----------------------------------------------------------------|---------------------|
| <b>Ek-1.</b> Araştırma İzni Belgeleri .....                     | <b>88</b>           |
| <b>Ek-2.</b> Ön Test Uygulama Soruları Uzman Görüş Formu.....   | <b>89</b>           |
| <b>Ek-3.</b> Son Test Uygulama Soruları Uzman Görüş Formu ..... | <b>92</b>           |
| <b>Ek-4.</b> Ön Test Uygulaması Dinleme Soruları .....          | <b>94</b>           |
| <b>Ek-5.</b> Son Test Uygulaması Dinleme Soruları.....          | <b>96</b>           |
| <b>Ek-6.</b> Uygulamada Kullanılan Metinler.....                | <b>98</b>           |
| <b>Ek-7.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-1 .....    | <b>125</b>          |
| <b>Ek-8.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-2 .....    | <b>128</b>          |
| <b>Ek-9.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-3 .....    | <b>131</b>          |
| <b>Ek-10.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-4 .....   | <b>134</b>          |
| <b>Ek-11.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-5 .....   | <b>137</b>          |
| <b>Ek-12.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-6 .....   | <b>140</b>          |
| <b>Ek-13.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-7 .....   | <b>143</b>          |
| <b>Ek-14.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-8 .....   | <b>146</b>          |
| <b>Ek-15.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-9 .....   | <b>149</b>          |
| <b>Ek-16.</b> Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-10 .....  | <b>152</b>          |



# BÖLÜM I

## GİRİŞ

Dinleme insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. İnsanlar birbiriyle sürekli etkileşim içindedirler. Bu etkileşim kişinin yakın çevresinden başlanılarak sosyal çevresine kadar uzanır. İnsanlar etkileşimde bulunurken birbirleriyle iletişim kurmakta ve bu iletişimin sonucunda konuşmacıyı ve dinleyiciyi oluşturmaktadırlar. Konuşma ve dinleme becerilerinden herhangi birinde meydana gelebilecek bir aksama, kişiler arasında iletişim sorunlarının ortaya çıkmasına sebebiyet verecektir. Buradan hareketle dinleme hem insan iletişiminin hem de etkileşiminin temeli ve öğrenmeye öncülük eden bir beceridir (Tüzel, 2014: 17). Bu amaçla bireylerin dinleme konusunda dikkatli olmaları faydalarına olacaktır.

Anlama becerilerinden olan dinlemenin literatürde birbirinden farklı tanımlamaları yapılmıştır. Demirel (1999: 33) dinlemeyi, konuşmacının vermek istediği iletiyi engelsiz olarak anlayabilme ve bu anlamlandırma sonucunda karşuya dönüt verebilme becerisi olarak tanımlamaktadır. Temur (2001: 61) dinlemeyi, dinleyicinin ilk söylemlerle sonraki söylemler arasında ilişki kurma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Kırbas (2010: 11) dinlemeyi; “Herhangi bir konuda konuşmacının seslerini işitmek, işitilenleri anlamak, yeni işitilenlerden bize gerekli olanları ve kullanabileceklerimizi alıp depolamak, işitilen sesler üzerinde dikkatimizi yoğunlaştırmak” şeklinde tanımlamıştır. Buradan hareketle dinlemenin işitme ve anlamlandırma süreci olduğu söylenebilir.

Dinleme becerisinin anlama becerisiyle yakın ilişkisi olduğu alanda yapılan tanımlamalardan yola çıkılarak ifade edilebilir. Çünkü dinleme sadece sesleri işitme değil, bu sesleri anlamlandırma olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinleme sonucunda herhangi bir anlam kurma gerçekleştirilemiyorsa, bu dinlemenin işitmeden öteye gidemediğinin göstergesidir (Özbay, 2012: 50).

Dinleme gerek günlük hayattaki işlevi gerekse de eğitim-öğretim sürecindeki yeri itibariyle önemli bir beceridir. Bu beceriyi iyi kullanabilen bireyler yetiştirmek tüm toplumlar için önemli bir amaçtır. Dinlemenin öğretilebilir, geliştirilebilir bir beceri olduğunu, bu becerinin mutlaka eğitim-öğretim müfredatlarında yer alması gerektiğini belirten araştırmaların olduğu bilinmektedir (Doğan, 2007: 17-20).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında ortaya koyduğu İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında her temada en az bir dinleme metni müfredata konulmuştur. Bu durum

dinleme becerisinin kazandırılması konusunda önemli bir adımdır. Bilginin hızla yayıldığı, gelişip değiştiği günümüzde, iletişimi sağlayan en önemli beceri olarak karşımıza çıkan dinleme, her geçen gün daha fazla önem kazanmaya başlamıştır.

Dinleme bir süreç içinde ilerler ve bu süreçte dinleyicilerin karşısına çok çeşitli türde dinleme etkinlikleri çıkabilir. Tompkins (2009: 211-214) dinleme süreçlerinin dinleyiciler tarafından belli amaçlar hedefinde ilerlediğini belirtmiştir. Bu amaçla da dinleyici “Bunu dinleme nedenim ne?” sorusuna cevap aramaktadır. Bu amaçlar için birey kendine uygun dinleme türünü belirler ve bunun sonucunda da dinleme becerisini geliştirir. Dinleme türlerini beş başlıkta toplamıştır. Bunlar; ayırt edici dinleme, estetik dinleme, takip edici (transfer edici) dinleme, eleştirel dinleme, diyalog kurmaya dayalı (terapatik) dinlemedir.

Günlük yaşamda çok sık kullanılan, okul öncesi yıllardan başlayarak eğitim kademelerinin tamamında uygulanabilen estetik dinleme, ilköğretimde çağında öğretmenlerin üzerinde yoğun olarak durması gereken bir dinleme türüdür (Tüzel, 2014: 25). Öğrencilerin haz almak, eğlenmek, rahatlamak ve hoşça vakit geçirmek için yaptıkları estetik dinlemenin, öğrencilerin dinlenilecek metne karşı motivasyonlarını artırdığı söylenebilir.

### **1.1. Problem Durumu**

Dinleme günlük yaşamın her noktasında karşımıza çıkmaktadır. İlk önce ailede anne ve babalar, okullarda öğretmenler, toplum hayatının her aşamasında büyükler, çocuklardan sürekli kendilerini dinlemelerini isterler. Ancak bu beklenti özellikle okul öncesi çocuklarda pek geçerli olmaz. Çünkü o yaşlarda çocuklar dinlemeyi kendiliğinden ve bir amaç beklemeden, gelişigüzel yaparlar. Bu dönemlerde çocuklar dinlemeyi bilinçli hale getirebilmeyi ailelerinden alacakları eğitime göre şekillendirirler (Melanlıoğlu, 2012b: 71). Bu amaçla dinleme anne karnında başlayıp sırasıyla ailede, okulda ve iş yaşamında devam eden bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Dinleme becerisi okul öncesinden başlanılarak geliştirilmesi gereken bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü dinleme ilk olarak anne karnında başlamakta ve giderek gelişip diğer öğrenme alanlarına temel oluşturmaktadır (Güneş, 2007: 73). Özellikle ilkokulun birinci sınıfında okuma yazma sürecinde seslerin tanınması ve harf öğretiminde bu seslerden yararlanmak dinlemenin önemini göstermektedir.

Dinleme becerisi gelişmiş bireyler günlük hayattaki iletişim ve etkileşimlerde başarılı olurlar. Bu da bireylerin toplum hayatının her alanında okulda, sokakta, ailede, iş yerinde, trafikte vb. gibi çok çeşitli alanlarda rahat iletişim kurmasını sağlayacaktır. Bunun

sonucunda da birey kendine rahat bir yaşam ortamı oluşturacaktır.

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2009) çocukların dil öğrenme sürecinin dinlemeyle başladığı belirtilmektedir. Dinleme becerilerini sırasıyla konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanları takip etmektedir. İlkokul 1-4. sınıflar Türkçe dersi öğretim programında dinleme öğrenme alanına ait kazanımlardan bahsedilmektedir. Bu kazanımlar; dinleme kurallarını uygulama, dinlediğini anlama, tür, yöntem ve tekniklere uygun başlıklarda toplanmıştır. Bu kazanımlar Türkçe derslerinde kullanılan dinleme metinlerine bağlı oluşturulan etkinlikler yardımıyla kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Dinleme becerisinin gelişimi planlı ve sistematik bir dinleme eğitimiyle kazandırılabilir. Bu becerinin geliştirilmesi için yapılacak etkinliklerde bireyin sürece aktif olarak katılımı sağlanmalı, birey bu amaç etrafında zihinsel becerilerini aktif hale getirmelidir.

Birey karşılaştığı metinleri amacına uygun olarak belirleyeceği dinleme türüne göre dinleyebilir. Kaya (2018: 25) amaca göre dinleme türlerini; metni takip ederek dinleme, ayırt edici dinleme, estetik dinleme, eleştirel dinleme, diyaloga dayalı dinleme ve seçici dinleme olmak üzere altı başlıkta sınıflandırmıştır.

Bu dinleme türlerinden biri olan estetik dinleme; haz almak, eğlenmek ve rahatlamak için yapılan dinleme türüdür. Bu dinleme türünün etkili olması için altı aşamadan bahsetmektedir. Bunlar; tahmin etme, görselleştirme, bağlantılar kurma, kurulan anlamı gözden geçirme ve yeniden düzenleme, dili etkili kullanma ve fikirlerin organize edilmesi aşamalarıdır. Ayrıca estetik dinlemenin etkili olabilmesi için bir takım unsurların gerçekleştirilmesi gerekir. Bunlar; öğretmenin öğrencilerinin ön bilgilerini harekete geçirmesi, öğrencilerine model olması, öğrencilerine düşüncelerini ifade etmeleri için zaman tanınması ve dikkatin dinlenen metne yoğunlaştırılması olarak belirtilmektedir. Bu stratejilere ve unsurlara dikkat edilerek yapılan bir estetik dinleme eğitimi, dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli rol oynar (Tompkins, 2009: 210-220).

Bu çalışmada estetik dinleme eğitiminin dinleme becerisi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, ilkokul 4. sınıf öğrencilerine estetik dinleme eğitimi verilmiş ve estetik dinleme uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

### **1.1.1. Problem Cümlesi**

Estetik dinlemenin ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde dinleme becerilerine etkisi nedir?

### **1.1.2. Alt Problemler**

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, estetik dinleme becerilerine ait ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerinin, estetik dinleme becerilerine ait ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Deney grubu öğrencilerinin, estetik dinleme becerilerine ait ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, estetik dinleme becerilerine ait son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

### **1.2. Araştırmanın Amacı**

Bu araştırmanın amacı; estetik dinlemenin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde dinleme becerilerine etkisini incelemektir.

### **1.3. Araştırmanın Önemi**

Dinleme Türkçe öğretim programlarında konuşma, okuma ve yazma alanları içinde en önemlisidir. Çünkü dinleme diğer dil becerilerinin temelini teşkil eder (Güçüyeter, 2009:169). Çocukların dinleme süreci anne karnında başlamakta ve yaşam boyu sürmektedir. Çocuğun büyüyüp gelişmesiyle bu öğrenme alanlarında da gelişimler olacaktır. Ancak bu gelişimi planlı ve sistematik olarak sağlayabilmek, bireyi erken yaşlardan itibaren dinleme eğitimiyle tanıştırmakla olabilir. Dinleme eğitimi hazırlanan etkinlikler yardımıyla süreç temelli ilerler. Dinleme geliştirilebilen bir beceridir ve bunun için bir uğraş gerektirir (Güneş, 2007: 73-76). Uygun strateji, aşama ve şartlar oluşturulduğunda bireylerin dinleme becerileri geliştirilebilir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde dinleme eğitimi üzerinde gerektiği kadar durulmadığı görülmektedir. Bu becerinin yeterince gelişmemiş olması dinlemenin doğuştan gelen kazanılmış bir beceri olarak düşünülmesinden ileri gelmektedir. Bu yanlış düşünce gün geçtikçe değişmeye başlamaktadır. Dinleme becerisine Türkçe öğretim programlarında daha detaylı ve daha fazla süre ayrılması, dinlemenin önemini göstermektedir (Çiftçi, 2001:166). Bu amaçla yapılacak olan dinleme çalışmaları, dinleme becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Dinleme becerisi günlük hayatta, yaşamımızın geçtiği her alanda bize önemli katkılar sağlamaktadır. Evde, okulda, işte, trafikte, sokakta kısacası tüm ortamlarda dinleme

becerisini etkili kullanan bireyler başarılı bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü dinleme becerisi gelişmiş bireyler, karşlarındaki konuşmacının ne anlattığını anlama konusunda başarılıdırlar. Bu da bireye, sosyal hayatta iletişimi etkili kullanma becerisi sağlamakta ve toplumda içinde önemli bir değer vermektedir. Ayrıca bireyi toplum tarafından sevilen, çatışmadan uzak ve anlayışlı bireyler olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Dinleme becerisi alanında literatür incelendiğinde, bu alana verilen önemin gün geçtikçe ilerlediği görülmektedir. Dinleme becerisine ilişkin akademik çalışmalar ve bu çalışmalara yönelik araştırmacı sayısı da giderek artmaktadır ((Doğan ve Özçakmak, 2014a: 98).) Bunun başlıca sebebi olarak, değişen ve gelişen dünya şartlarında dinleme becerisinin önem kazanması gösterilebilir.

Bireyin doğuştan getirdiği dinleme becerisi farklı öğretim etkinlikleriyle geliştirilebilen bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaçla dinleme eğitimi süreçlerinde farklı çalışmalar planlanarak ve farklı değişkenlerle bu beceri incelenmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışma, estetik dinleme eğitime uygun olarak belirlenen hikâye edici metinlerden yararlanılarak hazırlanmış etkinlikler aracılığıyla, dinleme becerilerinin geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada 4. sınıf öğrencilerine estetik dinleme eğitimi verilmiş ve bunun sonucunda da öğrencilere estetik dinleme aşamalarına uygun olarak hazırlanan etkinlikler uygulanmıştır. Bu çalışmanın dinleme alanında araştırma yapan ve yapacak olan araştırmacılara, öğretmenlere ve öğrencilere yol göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yurt içi araştırmalar incelendiğinde estetik dinlemeyle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt dışı araştırmalar incelendiğinde ise estetik dinleme ile ilgili daha çok müzik ve sanat eğitimi alanında çalışmaların yapıldığı görülmüştür ( Wilson ve arkadaşları, 1997; Müller ve arkadaşları, 2010; Kornysheva ve arkadaşları, 2010; Juslin, 2013; Paul, 2008) . Bu çalışmanın Türkçe dersinde yapılması, estetik dinlemenin farklı bir disiplin alanına uygulanması yönüyle alana katkı sağlayacağı söylenebilir.

#### **1.4. Varsayımlar**

1. Araştırmada kullanılan ölçeğin istenilen özellikleri ölçtüğü,
2. Araştırma için seçilen çalışma grubunun araştırmanın amacına uygun seçildiği,
3. Araştırmanın kontrol edilemeyen değişkenlerinin hem deney hem de kontrol grubunu eşit düzeyde etkilediği varsayılmıştır.

### 1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Karabük ili Yenice ilçesi Ülkü İlkokulu dördüncü sınıflarında (4/A ve 4/B) öğrenim gören 28 öğrenciyle sınırlıdır.
2. Araştırma Karabük ili Yenice ilçesi Ülkü İlkokulu 4. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin her birinden alınan 28 ön test ve 28 son test puanı ile sınırlıdır.
3. Araştırma verileri ön test ve son test aşamasında sorulan sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

### 1.6. Tanımlar

**Dinleme:** Dinleme, konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği sözlü mesajları doğru olarak anlayabilme etkinliğidir (Özbay, 2005: 11)

**Beceri:** Kişinin yatkınlık ve öğrenimine bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet ([www.tdk.gov.tr](http://www.tdk.gov.tr).)

**Estetik:** Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu. Güzelliği, güzelliğin insan usu ve duyuları üzerindeki etkilerini konu olarak ele alan felsefe dalı ([www.tdk.gov.tr](http://www.tdk.gov.tr).)

**Estetik Dinleme:** Eğlenmek, haz almak ve rahatlamak amacıyla bir hikâyeyi, şiiri, tiyatroyu ya da dinletiyi dinlemeyi ifade eden dinleme türüdür (Tüzel, 2014: 25)

### 1.7. Kısaltmalar

**N:** Kişi Sayısı

**p:** Anlamlılık Düzeyi

**Z:** Test sonucu hesaplanan Z değeri

**U:** Test sonucu hesaplanan U değeri

**Ed:** Editör

**MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı

**vd:** Ve diğerleri

**vb:** Ve benzeri

**akt:** Aktaran

**SPSS:** Statistical Packages for the Social Science

## BÖLÜM II

### LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

#### 2.1. LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın ana konuları olan dinleme, dinleme becerisi ve estetik dinlemeye ait açıklamalara yer verilmiştir.

##### 2.1.1. Dinleme Nedir?

Dinleme Türkçe öğrenme alanlarından okuma, yazma ve konuşma alanlarıyla kıyaslandığında en çok kullanılan öğrenme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar günlük yaşamlarının 2/3' sini dinlemeye, 1/3' ni diğer öğrenme alanlarına ayırmaktadırlar (Maxvell ve Dornan, 2001: 106; Buzan, 2001: 97; akt. Özbay, 2009: 66). İnsanın bir günlük yaşamı ele alındığında, sosyal yaşam içerisinde en çok dinleme becerisinin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin sınıfta öğrencinin öğretmeninin anlattıklarını dinlemesi, arkadaşlarını dinlemesi, televizyonda sunulan haberleri dinlemesi, çocuğun anne ve babasının sözlerini dinlemesi, tablettan müzik dinlemesi vb. gibi davranışlarda hep dinleme becerisi kullanılmaktadır.

Dinleme, yaşamımızda önemli bir yere sahiptir. Günlük hayatımızın büyük bir bölümünü dinleme yaparak geçirmekteyiz. Çevremizden duyduğumuz tüm sesler bizi dinlemeye yönlendirmektedir. Okulda, sınıfta, sokakta, evde, pazarda, alışveriş merkezlerinde, toplu taşıma araçlarında, trafikte kısaca hayatımızın geçtiği tüm alanlarda az da olsa sese ve bunun neticesinde dinlemeye ihtiyaç duyarız. İnsanlar yaşadıkları tüm alanlarda birbirleriyle iletişim halinde ve bu iletişimi anlamlandırma gayreti içerisinde. Türk Dil Kurumu sözlüğünde dinleme; “Duygu, düşünce ve bilgilerin her türlü yollarla bir başkasına aktarılması, ulaştırılması, haberleşme ve iletişim” olarak açıklanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Dinleme, gelişigüzel bir anlatımda konuşulan seslerin işitilmesi ve söylenenlerin anlaşılabilir şekilde çıkarılmasında bulunulması için dikkati verme işi olarak tanımlanmıştır (Calp, 2005: 135). Dinleme, doğumdan ölüme kadar devam eden bir duyu becerisidir (Cemiloğlu, 2005: 65). Dinleme, rastgele bir konuşmada sesi işitmek, işitilenleri anlamlandırmak, bize faydası olabilecekleri almak için depolamak ve işitilen sesler üzerine dikkati yoğunlaştırmaktır (Kırbaş, 2010: 10-11).

Dinleme, konuşmacının ya da ses kaynağının vermek istediği sözlü iletileri hatasız

olarak duyup anlayabilme eylemidir (Özby, 2005: 11). Dinleme, işittiğimizi anlamak, anlaşılın sesleri anlamlandırılmak ve bunları depolayabilmek için bir çaba sarf etme olayıdır (Sever, 2011: 10). Dinleme, konuşmacının ulaştırmak istediği iletiyi, yalın ve engelsiz bir şekilde anlama ve bu uyarana karşı tepkide bulunma işidir (Demirel, 2002: 70).

Dinleme; işitilen ses, müzik, gürültü, konuşma gibi sesli uyarıcıları bir süreç dâhilinde anlayıp, anlamlandırarak, kulak ve beynimizin koordineli çalışması sonucu yapılan işlemdir (Güneş, 2013: 79). Dinleme; işitme, işitilenleri anlama, anlaşılınları geçmiş yaşantılarla zihinde anlamlandırma ve bu işitilenlere cevap bulmayı içeren bir süreçtir (Wolff, Marsnik, Tacey, ve Nichols 1983; akt. Doğan, 2011: 5).

Dinleme anne karnında başlamakta ve ilk öğrenme kanalları burada oluşmaktadır. Doğuştan getirilen bu dinleme yetisi doğumdan sonra da giderek gelişmekte ve öğrenme alanlarının da tamamına okuma, yazma ve konuşmaya temel oluşturmaktadır (Güneş, 2013: 80). Çocuklar dinlemeye doğumdan önce anne karnında başlarlar. Doğumdan sonra da duyulan sesleri çıkarabilmek ve konuşabilmek için yaşadığı çevreden sesleri işiterek dinlerler (Tompkins, 1998: 260).

Dinlemenin üç özelliğine dikkat etmek gerekir. Bunlar:

1. İletiyi yollama,
2. İletiyi işitme,
3. İletin algılanarak ona anlam yüklenmesidir (Özby, 2005: 56).

Bu özellikler duyulan her sesin dinlemeyi ifade etmediğini ortaya koymaktadır. Dinleme bilinçli olarak yapılan ve anlama çabası gerektiren bir süreçtir. Bu nedenle dinleme ile işitme arasında belli başlı ayrımlar vardır. İşitme, kişinin kendi isteğiyle yapmadığı biyolojik bir işlemdir. Ancak dinleme, kişinin kendi isteğiyle yaptığı, seçerek algıladığı sesler bütünüdür (Özby, 2005: 56).

Dinlemeye ilişkin yapılan çalışmalarda dinlemenin iki yönü ortaya konmaktadır. Bunlardan biri dinlemenin yapısal yönü diğeri ise işlevsel yönüdür. Yapısal yönde dinlemenin işitmeden farkı, işlevsel yönünde ise anlama ve yorumlama özelliklerinden bahsedilmektedir. Buradan hareketle dinleme; iletişim sürecinde bireyin duyduklarıyla anlam oluşturması, kurulan anlamları değerlendirmesi ve bunlara karşı reaksiyon oluşturması işlemidir (Erdem ve Erdem, 2015: 1133).

Dinlemeye ilişkin yapılan tanımlamalar değerlendirildiğinde ise araştırmacıların bazı ortak noktalar üzerinde durdukları görülmektedir. Bu ortak unsurlar şu şekilde ifade edilebilir:



- Verilmek istenen mesajların doğru anlama, anlamlandırma değerlendirilme çabası,
- İşitmeyi de kapsayan aktif bir süreç olması,
- Bireylerin birbirleriyle iletişim kurmasını sağlaması,
- Dilin dört ana unsurundan biri olması (okuma, yazma, konuşma ve dinleme),
- Belirlenen amaçlar doğrusunda gerçekleştirilmesi,
- Öğrenilebilen ve geliştirilmesi gereken önemli bir dil becerisi olması,
- İnsan beyninin çeşitli zihinsel ve biyolojik süreçlerini gerektirmesi,
- Çeşitli kapsamları olan bir beceri olması (Epçaçan, 2013: 334).

Türkçe dersi öğretim programına göre (2006) dinleme süreci; işitme, dikkat yoğunlaştırma ve anlamlandırma aşamalarını içene alan karmaşık bir süreçtir. Türkçe dersinin önceliği konumundaki dinleme becerisini insanlar, yaşam alanlarından duyduklarıyla elde ederler. Bu nedenle de okul yaşamında bireylerin karşılaşacağı dil becerilerinin başında dinleme gelmelidir. Bu tüm ilköğretim sınıflarında okuyan öğrencilere özellikle kazandırılması gereken bir beceridir. Çünkü sınıf ortamındaki çalışmalarda sınıfın tüm paydaşları birbirlerini dinlediklerinde gerçek hedeflerine ulaşabilirler. Birbirini iyi dinleyen bireyler sınıf içi çalışmaların etkililiğinde önemli rol oynarlar. Bu nedenle sınıf içinde yapılan eğitimler sonucunda etkili dinleme gerçekleşebilir (Cemiloğlu, 2005: 69).

#### **2.1.1.1. Dinleme ve İşitme**

İşitme ile dinleme birbirine karıştırılan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında bu iki kavramın birbirinden ayrılan önemli noktalar vardır. İşitmek “Kulakla algılamak, duymak”; dinlemek ise “İşitmek için kulak vermek” olarak tanımlanmaktadır (<http://sozluk.gov.tr/>).

İşitme, ses dalgalarının kulak kanalından ilerleyerek kulak zarına çarpması ve işitme kemiklerini titretmesi sonucu beyinle iletişim kurma, dinlemeyi ise işittiklerimize anlam yükleme ve bu anlamaları zihnimize depolama şeklinde tanımlamıştır (Ergin, 1998: 161). Ayrıca dinlemeyi insan kendi isteğiyle yaparken işitmeyi istemsizce yapmaktadır. Dinleme kişinin kendi isteğiyle kulağına gelen birçok sestene işine yarayanların alınması, algılanması ve anlamlandırılmasıdır. İşitme ise kişinin dışarıdan gelen bütün sesleri algılayabilme becerisidir (Yalçın, 2006: 124).

Ünalın (2006: 52) işitmeyi ses dalgalarının sonucunda oluşan biyolojik doğal bir

sürecin sonucu olarak, dinlemeyi ise öğrenilmesi gereken bir beceri olarak tanımlamıştır. Ungan ise (2007: 151-152) işitmeyi kulağa sesin gelmesi olarak, dinlemeyi de kulağa gelen bu sesi anlamlandırma çabası olarak tanımlamıştır. Ergin (1995: 161) dinlemeyi psikolojik bir süreç, işitmeyi ise fizyolojik bir süreç olarak açıklamıştır.

Anlayabilmemiz için sadece duymamız yeterli değildir. Duyduklarımıza anlam yükleyebilmeli ve bunları anlamlandırabilmeliyiz. İşitme dinlemeden farklı fakat dinlemenin gerçekleşebilmesi için önemli bir ön koşuldur. İşitme insanların istemsizce yapabilecekleri bir durumken; dinleme isteksizce yapılamayan, istendik bir beceridir. Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere dinlemede mutlaka anlama çabası olmalıdır. İşitmede birey sürece pasif olarak kendiliğinden katılır. Dinleme de ise sürece aktif olarak, bir çaba sarf ederek ve istendik bir şekilde katılmaktadır.

Dinlemede önemli olan dikkatin kulağa gelen sese odaklanıp, bu seslere anlam yükleyebilmesidir. Gün içinde insan kulağına sayısız ses gelmektedir. Bu işlem, insanların farkında olmadan sürekli gerçekleşmektedir. İstemsizce yapılan bu işlem işitme olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinlemede ise kişinin kendi iradesiyle zihinsel süreçlerini devreye sokarak, kulağına gelen seslere anlam yükleyebilme işi vardır.

Eğitim öğretim sürecinde öğrenciye kazandırılmaya çalışılan beceriler için öğrencilerin duyuşsal, işitsel ve görsel alandaki yetersizliklerini ortadan kaldırmak gereklidir. Bu süreçte dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlar:

- Dinleyici işitilecek sesleri eksiksiz ve sorunsuz duyabilmelidir.
- İşitme kaybına sebebiyet verilebilecek bir ortamdan uzak durulmalıdır.
- Verilmek istenen mesaj ya da mesajlar açık, net ve anlaşılır olmalıdır.
- Konuşma dili dinleyicinin düzeyine dikkat edilerek seçilmelidir (Özbay, 2005: 60)

### **2.1.1.2. Dinleme ve İletişim**

İletişim, etkileşimde bulunanların bilgi ya da sembol kullanarak birbirlerine ulaştırmak istedikleri mesajları anlatma, anlama ve değerlendirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Dökmen, 1998: 19). İletişim, karşılıklı olarak dinlemeye uygun ortamlarda en az iki kişi arasında gerçekleşen, anlamın ilişkilendirilebildiği bireysel bir süreçtir (Sabuncuoğlu ve Gümüş, 2008: 30). İletişim, üretilen bilginin yorumlama ve anlamlandırma sonucunda karşı tarafa aktarılması sürecidir (Tutar ve Yılmaz, 2002: 7).

İletişim, diğer insanlarla yakınlık kurma aracıdır (McMahon, 2003: 31).

İletişim, kaynak ile hedef arasındaki mesaj alışverişidir. İletişimin beş unsuru vardır. Bunlar; bilgi kaynağı, gönderici, kanal, alıcı ve hedeftir. Bilgi kaynağı; mesajın üretildiği yeri, gönderici; mesajı gönderen sistemi, kanal; mesajı hedefe götüren taşıyıcıyı, alıcı; gelen mesajları hedefe götüren öğeyi, hedef; mesajların yorumlanıp anlamlandırıldığı yeri anlatmaktadır. Başarılı bir iletişim için, alıcı ile gönderici arasında yollanan mesajların tam olarak alınması, algılanması ve farklı yorumlara ulaşılmaması gerekir (Çankaya, 2015: 3).

İletişim öğelerini sınıf içinde uyarladığımızda; iletişim sürecinin kaynağını öğretmen, alıcıyı ise öğrenci oluşturmaktadır. Öğretmenin anlattıkları, duygu ve beceriler mesajı, öğretim araç-gereçleri, yöntem ve stratejiler kanalı, öğrencilerin verdikleri tepkiler ise dönütü oluşturmaktadır (Ergin, 2008: 180).

İletişim unsurları sırasıyla; kaynak (gönderici), kod (gönderici ve alıcının anlama ve anlamlandırma biçimi), mesaj (iletilmek istenen ileti), kanal (mesajın ulaştırılma şekli), alıcı (iletinin varacağı yer), geribildirim (dönüt) ve gürültüdür (Tutar ve Yılmaz, 2002: 22).

Kişiler arası iletişimin başarısı, bireylerin anlatmak istediklerini karşılıklarına hangi oranda doğru iletilip iletilmedikleriyle orantılıdır. Kişi ulaştırmak istediği mesajları doğru, açık ve anlaşılır bir şekilde karşısındaki alıcıya iletebilmelidir. Eğer bunu sağlarsa iletişim sağlıklı bir şekilde devam eder, eğer sağlayamazsa sorunlu bir iletişim ortaya çıkar. Öğretmen ile öğrenci arasında kurulan iletişim ne kadar kuvvetli olursa anlatılmak istenenler de o kadar doğru ve anlaşılır olur.

İnsan sosyal bir varlıktır ve düşüncelerini, deneyimlerini, duygularını, tepkilerini hep karşısındakilere iletişim sayesinde ulaştırabilir (Mısırlı, 2008: 2). Dinlemede bireyler arası iletişim önemli bir unsurdur. Çünkü bireyler iletmek istedikleri mesajları ancak iyi bir dinlemenin sonucunda karşısındakine ulaştırabilirler. Kemiksiz (2016: 15-17) iletişimin de dinleme ve konuşma kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü bireyler, birbirlerine iletmek istedikleri mesajları doğru bir şekilde iletemezlerse, konuşma ne kadar sağlam olursa olsun dinleme boyutunda sorunlar oluşacaktır. Bunun sonucunda da bireyler arasında iletişim problemleri yaşanacaktır. Bu da bireylerin birbirini yeterince anlayamamasına sebep olacaktır. Buradan hareketle iyi bir iletişimin temeli, iyi bir dinleme becerisine bağlıdır denilebilir.

Türkçe öğretimi için belirlenen hedeflere ulaşma, öğrencinin çevreyle etkileşimine ve iletişimine bağlıdır. Çünkü etkin bir dinlemenin ve eğitimin sağlanabilmesi için ortam başta olmak üzere öğretim etkinliklerinin iyi planlanması ve oluşturulması gereklidir. Bununla beraber öğretmen niteliğinin de gelişmiş olması gerekmektedir. Çünkü öğretmen

öğrencisine iletmek istediği mesajları ancak etkili bir iletişim gücüyle sağlayabilir (Topbaş, 1998: 4).

### **2.1.1.3. Dinlemenin Önemi**

Dinleme hem günlük hayatımızda hem de öğrenim hayatımızda en çok kullandığımız dinleme becerilerinin başında yer almaktadır. Dinleme, bilgi edinmeye ve sosyal iletişim sürecinin gelişimine büyük katkı sunar. Bu nedenle hayatımızın her alanında, her anında ve her noktasında başarılı olmak için geliştirmemiz gereken çok önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mackay (1997: 9) dinlemenin, başarının ve öğrenmenin anahtarı olduğundan bahsetmektedir. İyi bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için iyi bir dinleyici olmanın gerekliliğini belirtmiştir. Ayrıca iyi bir dinleyici olmadan da iyi bir öğrenmenin olamayacağını savunmaktadır.

Dinleme eğitimi almayan ve etkili dinleme tekniklerini bilmeyen öğrenciler, öğretmeni ve dersi etkili dinlemeyeceğinden, dinleme verimli olamayacaktır. Öğrenci bu durumun aksine dinlemede, pasiflikten aktifliğe geçtiği sürece derste başarılı olacak ve dersten kopmak gibi bir sıkıntıyla karşılaşmayacaktır (Kocaadam, 2011: 12).

Sınıf içi konuşmalar ve derste anlatılanlar, konunun önemli noktalarını ve asıl verilmek isteneni öğrenciye ulaştırma imkânı sağlar. Bunu yaparken görsel araçlardan yararlanmak, hem görsel hem de işitsel dinlemeye fırsat verir. Bu da anlatılanlardan anlam oluşturmayı sağlar. Ayrıca sınıf içinde konuşmacı ve dinleyiciler arasındaki etkileşim, anlamayı kolaylaştırdığı gibi öğrenmede de etkili bir öğedir (Demirel, 1999: 37). Bu amaçla sınıf içinde etkileşimin yoğun olacağı etkinlikler tasarlamak ve uygulamaya geçirmek, dersin etkililiğini artırabilir.

Dinleme becerisi bireysel bir beceri olarak ortaya çıkmıştır. Ancak sonuçları itibariyle kişinin sosyal yönünü etkilediği için toplum hayatında da önemli bir yere sahiptir. Dinleme becerisi gelişmiş bireyler, birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlarlar. Aynı zamanda problem çözme becerileri, özgüvenleri, olaylar karşısında algı ve yorumları gelişmiş bireyler olarak da karşımıza çıkarlar (Tayşi, 2014: 22). Bu durum toplum hayatında birbirinin halinden anlayan, empati kurabilen, hoşgörülü ve iletişimi kuvvetli bireyler ortaya çıkarır. Dinlemeyi yaşamında bir alışkanlık haline getiren bireyler, okul yaşamından başlayarak, ev, iş ve toplum içindeki rol ve statülerinde öz güveni yüksek ve başarılı bireyler olarak karşımıza çıkarlar.

Dinleme becerisi, kişinin kişisel gelişimi için çok önemlidir. Bu beceri toplum

hayatının düzenlenmesinde ve bireyler arasında iletişimin sağlanmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Bu becerinin iyi öğrenilmesi toplum hayatının tamamını etkilemektedir. Bugün toplum içinde ve okullarımızda sık sık karşılaştığımız şiddetin en önemli nedeni, dinleme becerisinin geliştirilememesinden kaynaklı iletişim sorunlarıdır. İnsanlar ancak birbirlerini dinleyerek bu sürtüşmelerden ve şiddetten uzakta kalabilirler (Umagan, 2007: 151). Dinleme becerisi gelişmiş öğrenciler okullarda, bireyler de toplumda çoğaldıkça huzurlu, çatışmasız ve anlayışlı ortamlar daha rahat oluşturulabilir.

Çağımızda teknolojinin boyutlarının hızlıca değiştiği ve bu değişime bağlı olarak ilerlemeler düşünüldüğünde dinlemenin önemi ortaya çıkmaktadır. Akıllı telefonlar, televizyonlar, tabletler, bilgisayarlar vb. teknolojik aletlerle yapılan internet hizmetiyle sağlanan iletişim, günümüzün vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Sinema, tiyatro, müzik gibi sanatsal etkinliklerle, toplantı, panel, konferans gibi etkinliklerde de dinleme önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Günlük yaşamda ev içinde, iş yerlerinde, toplu taşımada, okullarda, kafe ve restoranlarda kısaca bireylerin yaşadığı tüm alanlarda dinleme becerisinin önemini tartışılmaz bir gerçeklik olduğu söylenebilir.

#### **2.1.1.4. Dinlemeyi Etkileyen Faktörler**

Dinleme tanımlarına dikkat edecek olursak bu tanımlarda dikkat, işitme, iletişim, algı, anlamlandırma gibi becerilerle karşılaşırız. Bu da bize dinlemenin birçok faktörden etkilendiğini ve birçok faktörle ilişkili olduğunu göstermektedir. Dinlemeyi etkileyen faktörler incelendiğinde araştırmacılar tarafından bir takım gruplamalar yapıldığı görülmektedir.

Dinlemeyi etkileyen faktörler psikolojik faktörler ve fizyolojik faktörler diye iki başlıkta toplanabilir (Epçaçan,2013: 335). Dinlemeyi etkileyen faktörler; fiziksel nedenler, konunun özelliği, duygusal nedenler, psikolojik nedenler olarak sınıflandırılabilir (Akyol, 2009: 172-173). Sokolove, Sadker ve Sadker (1986; akt. Akyol, 2010: 3-4) “Dinlemeyi etkileyen ve sözel olmayan dört ayrı husus belirlemişlerdir. Bunlar: Göz kontağı, yüz ifadeleri, oturma şekli ve konuşma kaynağına olan uzaklıktır.”

Dinlemeyi etkileyen unsurlar; dinleyiciden (öğrenci) kaynaklı faktörler, konuşmacıdan (öğretmen) kaynaklı faktörler olmak üzere iki genel başlıkta ele alınabilir (Özbay, 2005: 115-125). Mackay (1997, 14-16) ise dinlemeyi etkileyen unsurları; ilgi eksikliği, inançlar ve davranışlar, konuşmacıya yapılan tepkiler, ön yargılar, duyulan sözcükler ve fiziksel engeller başlıklarında ifade etmiştir.

Alanyazın incelendiğinde genel olarak dinlemeyi etkileyen faktörler ortak

başlıklarda toplanmaktadır. Bu araştırmada dinlemeyi etkileyen unsurlar beş başlık altında ele alınmıştır. Bunlar:

#### **2.1.1.4.1. Dinleyiciye (Öğrenciye) Bağlı Faktörler**

Dinleyiciye bağlı faktörler denilince öğrenci akla gelmektedir. Dinlemeyi etkileyen dinleyiciye ait faktörler 7 başlıkta incelenebilir. Bu faktörler; zekâ durumu, işitme durumu, dinlemenin önemini bilme, konuya ilgi duyma, dikkat etme, dinleme amacı ve dilin işleyişini bilme olarak sınıflandırılabilir (Özbay, 2005: 115-120).

Dinlemenin istenilen düzeyde olabilmesi için öncelikli şart, kişinin işitme yetisinin olmasıdır. İşitme yetisine sahip olmayan bireylerin dinleme yapması mümkün değildir. Bir diğer önemli özellik ise duyulanların zihinde anlamlandırılmasıdır. Bu iki özellik diğer özelliklere temel teşkil eder. Dinlemenin önemini bilme, dinleyiciyi dinlenilecek konuya dikkat etmeye sürükler. Dinleyicinin konuya ilgi duyması, kişinin ilgi ve alakasını konuya yoğunlaştırmasını sağlar. Dikkat, etkili ve kalıcı öğrenme için önemli bir unsurdur. Dinlemenin verimli olabilmesi için dinleyici, dinleme etkinliğini belli bir amaç çerçevesinde gerçekleştirmelidir. Belli bir amacı olan dinleyici hem konuya hem de önemli noktalara odaklanacak ve dinleme etkinliğinin içinde kalacaktır. Dilin ses yapısına, söz dizilimine, sözcük telaffuzuna ve anlamlarına hâkim olmak, bireyin anlatılan mesajları doğru algılamasını kolaylaştırır (Özbay, 2005: 121). Sonuç olarak eğitim öğretim ortamlarında öğretmen, öğrencilerinin dinleme özelliklerine dikkat ederek dinleme becerilerini geliştirebilir. Bu amaçla öğretmenin dilin tüm özelliklerini kullanabilme becerisini kendisinde oluşturması gerekir.

#### **2.1.1.4.2. Konuşmacıya (Öğretmene) Bağlı Faktörler**

Dinleme için en az iki kişi olmalıdır. Bunlardan biri konuşmacı, bir diğeri ise dinleyicidir. Bir konuşmacının anlatmak istediklerini etkili bir şekilde karşısındakilere anlatabilmesi için, bazı özellikleri kazanmış olması gerekir. Dinleyiciye bağlı faktörler olduğu kadar konuşmacıya bağlı faktörler de etkili dinlemede önemlidir.

Okullarda öğretmenler tarafından öğrencilerin dinlemeye ilişkin motivasyonu sağlanmalı, ilgi ve dikkat dereceleri doğru ölçülmelidir. Bu faktörler etkin bir dinleme için önemlidir (Çifçi, 2001: 175). Konuşmacıya bağlı faktörler denilince öğretmen akla gelmektedir. Özbay (2005: 121) dinlemeyi etkileyen konuşmacıya ait faktörleri 5 başlıkta toplamıştır. Bunlar; konuyu sunma biçimi, duruş, jest ve mimikler, ses tonu, bilgi birikimi, dili kullanma becerisidir.

Bir konuşmacı anlatmak istediklerini karşısındakine aktarabilmek için konuyu sunuş biçimine dikkat etmelidir. Öncelikle dinleyicilerle dinleme amacına uygun diyalog kurmalı ve dinlemeye ait olumlu tutumlar oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Ayrıca anlatımlarında vücut dili ve konuyu anlatırken kullandığı el, kol ve yüz hareketlerini yerli yerinde kullanmalıdır. Dinlemeye ait duygusal ifadeleri anlatırken bu teknikler anlatımın akıcılığını artıracaktır. Konuşmacı ses tonunu iyi ayarlamalı, ortamdaki tüm bireyleri duyabileceği şekilde konuşmalıdır. Özellikle vurgu ve tonlamaya dikkat etmeli, sesini tekdüzelikten kurtarmalıdır. Konunun dışına çıkmamak kaydıyla esprilerden yararlanmalıdır. Sesinin tonunda anlatımın akışına ve duygu durumlarına göre oynamalarda bulunmalıdır. Dinleyicilerin tamamının duyacağı tonda sesini ayarlamalıdır. Konuşmacı anlattığı konuya hâkim olmalı ve gerekli bilgisel donanımını da sağlamış olmalıdır. Ayrıca konuşmacının kullandığı dilin ses özelliklerini, kelime bilgisini ve kelime telaffuzlarını bilmesi gerekmektedir. Bu özellikleri etkili kullanan bir konuşmacının, iletmek istediği mesajları alıcılara rahatlıkla ulaştırabileceği söylenebilir.

#### **2.1.1.4.3. Konuşmanın/Dersin Muhtevası (Konu Faktörü)**

Etkili dinlemede nasıl söylendiği kadar ne söylendiği, dinleyiciye ne anlatıldığı da çok önemlidir. Dinleyici, dinlediği konuya ait kelimeleri zihninde çağrıştırmak ve kendinden bir şeyler bulmayı hedefler. Bu çağrışım onun konuya bağlı kalmasına katkı sunar. Ayrıca konuyla ilgili anlatılanlar güncel olmalı, olay kurgusu düzenli oluşturulmalıdır. Yoksa dinleyici konudan herhangi bir kazanım elde edemeyebilir (Özbay, 2005: 123). Bu durumda konuşmacıya önemli sorumluluklar düşmektedir. Konuşmacı anlatacağı konuyu iyi planlamalı ve anlatacaklarını belli bir düzen içinde dinleyiciye sunabilmelidir. Bunun yanında konuşmacının anlatımda dinleyicinin özelliklerine de dikkat etmesi gerekir.

Konuşmacı dinleyicinin ilgi alanlarını bilmelidir. Dinleyiciler kendi ilgi duydukları alanlarda konuları dinlemekten zevk alırlar. Bazen konu dinleyicinin ilgi alanından dışarı çıkabilir. Bu durum konuşmacıya karşı olumsuz bir tutum gelişmesine sebebiyet verebilir. Bu durum karşısında dinleyici de kendisini konuyu dinlemeye zorlamalı, konuya motive olmaya çalışmalıdır. Ayrıca anahtar kelimeler, kavramların bilinirliği, hazırlanan ders materyallerinin dinleyicinin gelişimsel özelliklerine uygunluğu gibi faktörlere dikkat etmek dinleyicinin işini kolaylaştırabilir.

#### **2.1.1.4.4. Ortam**

Dinlemeyi etkileyen diğer bir faktör ise dinlemenin gerçekleştiği ortam yani

mekândır. Dinleme önceden belirlenmiş bir zaman diliminde ve belli bir yerde olabilir. Tam tersi olarak da dinleyicinin belirlemediği anlarda ve belli olmayan yerlerde de gerçekleşebilir. Dinleme ortamında diğer dinleyicilerin varlığı, dinleyiciyi cesaretlendirebileceği gibi gürültü ve rahatsızlık uyandıracak davranışlar da dinlemeyi olumsuz etkileyebilir (Özby, 2005: 123-124).

Dinleme anında çevresel faktörlerden bazıları kontrol edilebilirken bazıları kontrol edilemeyebilir. Örneğin; dinleme ortamında bulunan ve dinleyicilerin dikkatini dağıtacağı düşünülen materyaller ortamdan uzaklaştırılmalıdır (Kocaadam, 2011: 10-11). Özellikle ses çıkaran, gölge oluşturan ve yansıma yapan materyaller sınıf ortamından uzaklaştırılmalıdır. Bunun yanında dinlemenin yapıldığı ortamın temiz, havalandırılmış ve ışık seviyesinin uygun olarak ayarlanmış olması önemlidir. Bu ortamda yapılan dinlemelerin kalitesi artacak, kişinin dikkatinin uyanık kalması sağlanacaktır.

Hathaway (1988: 28-35) çalışmasında, insanların önce binaları şekillendirdiğinden, sonra da bu binaların insanları şekillendirdiğinden bahsetmiştir. Buna istinaden eğitim kurumlarımızın çağın ihtiyaçlarına uygun olarak oluşturulması, araç-gereçlerin, materyallerin, fiziki yapının, sınıf ortamının çekiciliği gibi faktörlerle eğitim öğretimin her alanına yeni şekiller oluşturulabilir.

Eğitim sistemi ile mekân yani sınıf birbirini tamamlayan iki öğedir. Özellikle eğitim sisteminin uygulanacağı ortam olan sınıf, ders araç ve gereçleriyle gerekli şekilde donatılmalıdır. Eğer ortamın fiziki yapısı elverişliyse eğitimden alınabilecek verim de bununla ilişkili olacaktır (Başar, 2000: 64). Öğrencilerin dinleme alanlarının özenli ve düzenli bir şekilde amaca uygun olarak dizayn edilmesi, onların dinlemeden en üst düzeyde yarar sağlamasına katkı sağlayacaktır.

#### **2.1.1.4.5. Dinleme - Anlama Hızı**

Beyin yapısı ve işleyişi alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde, beynin algılama ve algılananları anlama kapasitesinin çok yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca dinlenenlerin anlaşılmasında konuşma hızının da önemi fazladır. İyi bir dinleme ve dinlenenlerin anlama noktasında konuşma hızı ile algılama hızının beraber hareket etmesi gerekir. Eğer bu hareket birbiriyle bağlantılı olarak hareket etmezse algılamada ve anlamada sorunlar oluşacaktır (Özby 2005: 124). Buradan hareketle dinleme hızı ile düşünce hızının beraber hareket etmesi, dinlenenlerin anlamlandırılmasında önemli bir faktördür.

Dinlemeyi etkileyen sadece sözel unsurlar değildir. Sözel olmayan unsurlar da dinlemeyi etkileyebilir. Bu etkileme olumlu şekilde olabileceği gibi olumsuz şekilde de



olabilir. Dinlemeyi etkileyen sözel olmayan unsurlar:

- a) Göz Kontaklı: Konuşmacıyla göz temasının kurulmasını anlatır. Göz teması kurulması, kişiyi hem dikkatli yapar hem de konuşmacıya anlattıklarının takip edildiği dönütünü verebilir.
- b) Yüz İfadeleri: Yüz ifadeleri yani mimikler konuşmanın takip edildiğini ve konuşmacının dinleme açısından peşinden gidildiğini gösterir. Bu da konuşmanın dinlenip dinlenmediği sonucu verebilir.
- c) Oturma Şekli: Oturma şeklini ve oturma düzenini iyi ayarlayan bir dinleyici dinlemeden daha iyi verim alır. Bunun sonucunda da dinleyici rahat bir dinleme ortamına kavuştuğu için bu rahatlık konuşmacıya da yansıtacaktır.
- d) Konuşma Kaynağına Olan Uzaklık: Dinleme esnasında konuşmacıya uygun uzaklıkta olunmalıdır. Konuşmacıya ne çok yakın ne de çok uzak olunmalıdır. Dinlemenin rahat yapılabileceği bir mesafe ayarlanmalıdır (Sokolove, Sadker ve Sadker, 1986; akt. Akyol, 2016: 3).

#### **2.1.1.5. Dinleme Süreci**

Dinleme, gelişimsel ve etkileşimsel olmak üzere iki süreci içinde barındırır. Bu süreçlerden dinlemenin gelişimsel olması süreci; dinleme becerilerinin uzun bir zamana yayılmasını ifade ederken, etkileşimsel olması süreci ise dinlemenin; konuşmacı, dinleyici, konuşulan konular ve dinlemenin yapıldığı ortamlarla etkileşim içinde olmasını ifade etmektedir (Güneş, 2007a: 71).

İletişim sürecinin önemli bir parçası da dinleme sürecidir. İletişim sürecinin sonuçları bilginin nasıl işlendiğine, nasıl depolandığına ve ona nasıl davranıldığına bağlıdır. İyi bir dinleyici, hem kendi ihtiyacını hem de dinlemenin önemini fark eder. Dinleme sürecinin belli başlı aşamaları vardır. Bunlar; ilgi, işitme, dikkat, kavrama, dinleme, değerlendirme ve tepki yani karşılık aşamalarıdır (Özbay, 2005: 60-63).

Keçik ve Uzun'a (2004: 134) göre dinleme sürecine etki eden diğer faktörler; metnin çeşidi ve içeriği, dinleyicinin amacı ve anlatılan konunun bu hedefe uygunluğu, dinleyicinin üstlendiği roller ve dinleyicinin yaşidir. Kingen'e (2000: 8) göre ise dinleme süreci unsurları; algılama, dikkati yoğunlaştırma, anlamlandırma ve hatırlamadır.

Bir süreç içerisinde gelişen ve gerçekleşen dinleme; dinleme öncesi, dinleme anı (sırası) ve dinleme sonrası olmak üzere belirli zihinsel ve fiziksel faaliyetler içermektedir.

Bu faaliyetler neticesinde dinlemede bazı tercihler söz konusu olmaktadır. Bu tercihler dinleme sürecinde birtakım stratejileri ortaya çıkarmıştır. Bu stratejiler de üç başlıkta toplanmıştır. Bunlar:

Dinleme öncesi kullanılacak stratejiler; ön hazırlık yapma, anahtar kelimelerle çalışma, tahmin etme, amaç belirlemedir. Dinleme sürecindeki stratejiler; tahminler yapma, gerekli ve gereksiz bilgileri ayırt etme, izleme stratejisi, not alma, soru cevap stratejisi, zihinde canlandırma, tahminde bulunma, tekrar dinleme. Dinleme sonrasındaki stratejiler; değerlendirme, özetleme, çıkarımda bulunma, yeniden ifade etme olarak sınıflanmaktadır (Kaya, 2018: 29-36).

#### **2.1.1.6. Dinleme Becerisi**

Dört temel dil becerisi içinden insanın kazandığı ilk dil becerisi dinlemedir. Bebek anne karnındayken annesinin kalp atış seslerini, konuşmaları ve diğer sesleri dinlemektedir. Daha sonraki zamanlarda dinleme becerileri giderek gelişmektedir. Bununla beraber dinleme; konuşma, okuma ve yazma gibi diğer öğrenme alanlarına da öncülük etmektedir (Güneş, 2013: 80). Literatürde anlama becerisi başlığında dinlemeye yönelik tanımlardan bazıları şunlardır:

MEB (1-5. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programında (2009) dinlemeyi, ses ve konuşulanların dinleyicinin zihninde şekillendirdiği süreçler olarak tanımlanmıştır. Burada ifade edilen süreçler üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar; işitme aşaması, anlama aşaması ve zihinde yapılandırma aşamasıdır. İşitme aşamasında konuşmacının sesi, konuşulanlar ve anlatılanlar işitilmektedir. Anlama aşamasında ise seslere ve konuşulanlarla bağ kurma ve önemli olanları seçme işlemi yapılmaktadır. Bu seçimlerde; sıralama yapma, sınıflama yapma, sorgulama yapma, ilişki kurma, analiz etme, sentez yapma ve değerlendirmede bulunma basamaklarına göre anlamlandırmalar gerçekleştirilmektedir. Zihinde yapılandırma aşamasında ise; zihinde oluşturulan bilgiler var olan yaşantılar sonucu oluşturulan bilgilerle birleştirilmekte ve zihinsel yapılar oluşturularak buralara yerleştirmektedir.

Dinleme becerisi her birey için farklı amaçlar ortaya çıkarır. Bu amaçlar; herhangi bir konuda bilgilenmek, hoşça zaman geçirmek, yaşamı ve yaşanılanları yorumlamak, eleştiride bulunmak, bireylerin tecrübelerinden yararlanmak, toplumla iletişime geçmek, bireylerin fikirlerini analiz etmek, çevredekilere herhangi bir konuda yardımda bulunmak olarak belirtilmiştir (Özbay, 2011: 45).

“Dinleme Becerileri” isimli çalışmada dinleme amaçları; bilgilenmek, eleştiri

almak, başka birinin öyküsüne katılmak, başkalarının tecrübelerinden ve görüşlerinden yararlanmak, bir konuya her yönüyle hâkim olmak, herhangi bir konuya dair bakış açımızı genişletmek, yeni bilgiler öğrenmek, bir bağ kurmak, başkalarını analiz edip yorumlamak ve onlara değer vermek şeklinde sıralanmıştır (Mackay, 1997: 9-10).

Yukarıda belirtilen anlatımlara baktığımızda, araştırmalar farklı olsa da dinleme amaçları genel anlamda ortak sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Araştırmalarda amaç ne olursa olsun bireyler gün boyu, hayatın her noktasında ve her zamanında sürekli dinleme faaliyeti gerçekleştirmektedir. Bunun sonucunda da bireyler arası iletişimin kurulmasında dinleme becerisi önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır.

### **2.1.1.7. Dinleme Eğitimi**

Doğumdan önce anne karnında başlayan, okul çağı öncesinde diğer becerilere öncülük eden, hem iletişimde hem de hayat boyu her evrede kullanılan dinleme becerisi geliştirilmesi gereken ve geliştirilebilen bir beceridir (Güneş, 2013: 80). Dinlemenin geliştirilebilir bir beceri olması dinleme eğitimi kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla dinleme eğitiminin etkili bir dinleme için gerekli becerilerin kazandırılmasında önemli bir yeri vardır.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinin temellerinin atıldığı ilk yer ailedir. Ancak bu beceri ailede istendik şekilde sağlanamamaktadır. İşte bu noktada okullar karşımıza çıkmaktadır. Çünkü birey okula başlayıncaya kadar ailede, dinleme becerisini bir plan ve program içerisinde beklenen düzeyde sürdüremez. Bireyin bu beceriyi tam anlamıyla geliştirip, bir davranış değişikliği oluşturacağı yer okullardır. Birey okulda planlı ve programlı bir şekilde dinleme becerisini geliştirir. Bunu başarırken de dinleme eğitiminden yararlanır (Yılmaz, 2007: 22).

Erken yaşta dinleme eğitimleri yaparak, dinleme amacı oluşturabilen, dikkatini dinlemeye verebilen, dinlediklerinden anlamlar çıkarabilen ve dinlediklerinden değerlendirmeler sonucunda bir yargıya ulaşabilen dinleyicilere sahip olabiliriz. Bu amaçla dinleme eğitime erken yaşlarda başlanması gerekir (Demirel ve Şahinel, 2006: 75).

Dinleme eğitimi, küçük yaşlardan itibaren dinleme yeteneğini geliştirmek amacıyla bireye verilen eğitimi kapsamaktadır. İlkokul çağlarından itibaren bu eğitimin verilmesi öğrencilerin yararına olacaktır. Bu da bize ilköğretim çağında bu becerinin kazandırılmasının gerekliliğini göstermektedir.

İlköğretim yıllarında öğrencilere dinleme etkinlikleri uygulamak, onlara gelecek yıllarda iyi dinleyiciler olma yolunda önemli katkılar sağlayacaktır (Funk ve Funk, 1989:

663). Dinleme becerisi gelişmiş öğrenciler iletişim kurmada, öğrenmede ve zihinsel yapılarını güçlendirmede başarılı bireyler olarak karşımıza çıkarlar (Özbay, 2005: 81). Bu amaçla bu becerinin öğrencilere öğretilmesi gerekir. Okullarda yapılacak olan dinleme eğitimi belli amaçlara dayandırılarak yapılmalıdır. Bu amaçlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Dil becerilerinin geliştirilmesi: Dil becerilerinin gelişimiyle okuma, yazma ve konuşma becerileri de gelişmiş olur.
- İletişim becerilerinin geliştirilmesi: Dinleme sözlü iletişimin önemli bir unsurudur. Bireylerin kendi aralarında etkili bir iletişim kurmaları dinleme becerisinin geliştirilmesine bağlıdır.
- Öğrenme ve anlama becerilerinin geliştirilmesi: Dinleme becerileri gelişmiş bireyler, kendi etraflarında meydana gelen olayları izleme, kontrol etme ve anlama yeteneğine sahip olurlar.
- Zihinsel becerilerin geliştirilmesi: Zihinsel beceri aşamalarından olan düşünme becerisi, sorgulama becerisi, sorun çözme becerisi, değerlendirme becerisinin geliştirilmesinde dinlemenin rolü büyüktür.
- Sosyal becerilerin geliştirilmesi: Bireyin başkalarıyla iyi ilişkiler kurması, iş birliği yapması, yaşanacak ya da yaşanması muhtemel çatışmaları çözme ve yönetme becerilerinde dinleme becerisi önemlidir.
- Bağımsız düşünce becerilerinin geliştirilmesi: Bireyler, karar verme ve seçme becerilerini, amaçlarını gerçekleştirme becerilerini, ihtiyaçlarını ve haklarını izleme becerilerini dinleme sayesinde elde edebilirler (Güneş, 2007: 76).

İlköğretim Türkçe Ders Programında (MEB, 2009) çocuklarda dinleme becerilerinin erken yaştan itibaren geliştiği ve geliştirilmesinin gerekliliği belirtilmektedir. Buna göre de özellikle ilköğretimin önemi üzerinde durulmaktadır. İlkokul 1-4.sınıflar Türkçe dersi programında dinleme öğrenme alanına ait kazanımlar; dinleme kurallarını uygulama, dinlediğini anlama, tür, yöntem ve tekniklere uygun dinleme alanlarında bir araya getirilmiştir. Programa göre 4. sınıf Türkçe dersi dinleme alanında toplam 45 kazanım mevcuttur. Kazanımların alt öğrenme alanlarına dağılımı; dinleme kurallarını uygulama 5 kazanım, dinlediğini anlama 33 kazanım, tür, yöntem ve teknikler 7 kazanım olarak belirlenmiştir. Bu kazanımlara ulaşabilmek amacıyla da Türkçe derslerinde kullanılmak üzere oluşturulmuş dinleme metinleri ve bu metinlerle bağlantılı olarak oluşturulan dinleme

etkinlikleri kullanılmaktadır.

Dinleme eğitimi çalışmaları üç süreçten oluşmaktadır. Bunlar; dinleme öncesindeki çalışmalar, dinleme sırasındaki çalışmalar ve dinleme sonrasındaki çalışmalar olarak ifade edilebilir (Doğan, 2011: 21-23).

#### **2.1.1.7.1. Dinleme Öncesi Çalışmalar**

Bu çalışmalar öğrenciyi dinlemeye hazırlamayı amaçlar. Bu hazırlığın iki boyutu vardır. Bunlar fiziksel boyut ve zihinsel boyuttur. Fiziksel boyutta en önemli özellik sınıfta sessizliğin sağlanmasıdır. Sonraki özellikler ise; öğrencilerin sağlıklı bir şekilde duyacağı şekilde oturması, oturma planının ayarlanması, ses kaynağının herkesin duyabileceği şekilde düzenlenmesi, sınıfın ısısının uygun derecede olması, sınıf ya da okul dışından gelebilecek seslere karşı önlem alınması vb. şekilde sıralanabilir. Zihinsel boyutta en önemli özellik ise motivasyondur. Öğrencilere konuyla ilgili görseller gösterilerek onları dinlenilecek konuya zihinsel olarak hazırlamak, dinlemeye önemli faydalar sağlayacaktır. Hazırlanan çalışmalarla öğrenciler, dinlenilecek konuyla alakalı bilgi ve yaşantılarını zihinlerinde canlandıracaktırlar (Doğan 2011, 21-22).

Demirel (2002: 71-72) dinleme öncesi etkinlikleri beş başlıkta toplamıştır. Bunlar; tanıtma, kestirme, sahnenin oluşturulması, yeni sözcük öğretimi ve amaçlı dinlemedir. Güneş (2013: 98-99) ise dinleme öncesi aşamayı dinlemeye hazırlık yapılan süreç olarak tanımlamıştır. Bu aşamalarda dinleme öncesi ön hazırlıkta bulunma, zihinsel olarak hazırlanma, ön bilgilerden yararlanma, anahtar kelimeler üzerinde çalışma, metnin içeriğini ve anlatılanları tahmin etme, dinleme amacını belirleme, dinlemeye uygun tür, yöntem ve tekniği seçme gibi uygulamaları içermektedir.

#### **2.1.1.7.2. Dinleme Sırasındaki Çalışmalar**

Bu çalışmalarda amaca uygun not tutmak önemlidir. Tekrarın yapılamadığı dinleme çalışmalarında, dinlenenlerin hatırlanması amacıyla not tutmak metindeki önemli noktaları işaretlemek anlamına gelmektedir. Ancak not tutmada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta vardır. Not tutmak demek, konuşmacının ağzından çıkan her sözün harfiyen noktasına ve virgülüne kadar yazılması demek değildir. İlköğretim öğrencilerine not tutma yöntemleri anlatılmalı ve bununla ilgili uygulamalı örnekler oluşturulmalıdır. Çünkü hiçbir çalışma yapmadan bir metnin tamamını dinleyip metindeki önemli hususları tespit etmek öğrencilerin hemen yapabilecekleri bir şey değildir (Doğan, 2011: 22-23).

Demirel (2002: 73) dinleme anındaki etkinlikleri; yüksek sesle okuma, tonlama ve

vurgulama, tekrar etme, not etme olarak sıralamıştır. Her iki araştırmada da not tutma etkinliklerinin önemi belirtilmiştir. Öğrencilerin not tutma yöntemini doğru bir şekilde uygulamaları, dinleme becerilerine olumlu katkıda bulunabilir.

Güneş (2013: 99-100) dinleme sırasındaki aşamayı; dinlemeyi anlama ve anlamlandırma, bilgiyi zihinde yapılandırma ve canlandırma, bilgiyi uygulama çalışmaları olarak ele almıştır.

### **2.1.1.7.3. Dinleme Sonrasındaki Çalışmalar**

Öğrenciler dinleme uygulamalarından en iyi şekilde yararlanabilmek için bir takım çalışmalar yapmalıdırlar. Bu çalışmalar; dinleme öncesi anlatılan konuları iyi dinlemek, dinleme sırasında tutulan notlar aracılığıyla soruları cevaplayabilmek, metnin özetini çıkarabilmek ve metni değerlendirebilmek olarak sıralanabilir (Doğan, 2011: 23).

Dinleme eğitiminde izlenecek sıra; dinleme öncesi etkinlikler, dinleme anındaki etkinlikler ve dinleme sonrası etkinlikler olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir (Demirel, 2002: 71-72).

Dinleme sonrasında dinlemeyi değerlendirme etkinlikleri şunlardır:

- Konuşma ya da dinlenen metinde aktarılan bilgilerin doğruluğunu değerlendirme,
- Metnin ya da konuşmanın çeşidini ve anlatılanları değerlendirme,
- Metinde ya da konuşmada ortaya çıkan problemleri, bunların nedenlerini, eleştirel bir gözle değerlendirme,
- Sözel ya da sözel olmayan noktaları değerlendirme,
- Dinlemenin amacını sonuçları itibariyle değerlendirme,
- Sonuç yerine süreci değerlendirme,
- Değerlendirme formlarıyla öz değerlendirmede bulunma çalışmaları yaptırılabilir (Güneş, 2013: 99-100).

Dinleme eğitiminde öğretmen öncelikle öğrencilerinin hazırbulunuşluk ve dikkat seviyelerini tespit etmeli ardından bu seviyeleri artırıcı etkinlikler uygulamalıdır. Öğretmen bunu yaparken; konuyla ilgili sorular sorma, fıkra anlatma gibi yöntemlerle öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini ve dikkatlerini artırmalıdır. Bunu yapmasındaki öncelikli amacı dikkati dağınık öğrencinin dinlediğini anlamasının zor olmasıdır (Umagan, 2007: 155).

Dinleme etkinliklerinin uygulanması aşamasında öğrencilerin bazı noktalara dikkat

etmesi gerekmektedir. Bunlar:

1. Dinleme etkinlikleri esnasında öğrenciler dikkatli bir şekilde anlatılanları dinlemelidirler. Öğrencilerden duyamadıkları ve anlayamadıkları noktaları dinleme sonrasında sormaları hatırlatılmalıdır.
2. Dinleme esnasında öğrencilerden, dikkat edilmeyen ya da kaçırılan noktalarda fazla zaman kaybetmemeleri ve metnin geride kalan noktalarına odaklanmaları gerektiği hatırlatılmalıdır.
3. Öğrencilere, etkinlik sırasında dinlemenin her aşamasında, öğretmenin uyarılarına uyması hatırlatılmalıdır.
4. Öğrencilere, dinleme sırasında önemli noktaları tespit ederek not almaları gerektiği hatırlatılmalıdır (Doğan, 2010: 266-267).

Öğretmenler, iyi bir dinleme ortamı oluşturmak ve iyi dinleyiciler yetiştirmek için bazı ilkelere dikkat etmelidirler. Bunlar:

- Öğretmen öğrencinin seviyesine uygun öyküler yüksek sesle okumalıdır. Öyküler üzerinde konuşmalı, dramatizasyon etkinlikleri yaptırmalıdır.
- Dinleme eğitimi için okulun tüm olanaklarından yararlanmalıdır. Öğretmenler özellikle şiir, müzik, konferans, film, tiyatro izleme etkinliklerine öğrencileriyle katılmalıdır.
- Dinleme eğitiminde istenen başarıya ulaşabilmek için öğretmenin de iyi bir dinleyici olarak öğrencilerine rol model olması gerekmektedir.
- Dinleme eğitiminde her türlü teknolojik alet ve yenilikten yararlanmalıdır.
- Uygun öğretim yöntem ve tekniklerini dinleme eğitiminde kullanmalıdır (Demirel ve Şahinel, 2006: 75).

#### **2.1.1.8. Dinleme Türleri**

Bireylerin içinde yaşadığı doğal ve sosyal çevreyi algılamalarında, bu alanların şartlarına uyum sağlamalarında dinleme becerisinin yeri çok önemlidir (Çiftçi, 2007: 131). Hayatımız boyunca pek çok bilgiyi dinleyerek elde edebiliriz. Bireyler bilgiye ulaşma, duygu ve düşünceleri paylaşma, kişisel zevk için dinleme faaliyetlerinde bulunabilirler. Bireyler farklı durum ve zamanlarda değişik dinleme davranışları gösterebilirler. Bu, durumun ve zamanın özelliğine göre değişebilir. Bireyler bazen zevk için, haz duymak ve

rahatlamak için dinleme yaparken bazen de bilgi edinmek, yorumlamak, işine yarayan bilgiyi aramak, karşısındakini anlamak, yorumlamak vb. gibi ihtiyaçlarını karşılamak için dinleme yapabilirler. Bütün bu yönleriyle değerlendirildiğinde dinleme çok boyutlu bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bu çok boyutluluk, ilgili literatürde dinleme türlerine yönelik çok çeşitli sınıflamaların doğmasına sebep olmuştur. Günlük yaşamda kullanılan çok çeşitli dinleme türleri vardır. Bu dinleme türlerinin araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde sınıflandırılmaları yapılmıştır. Belli başlı sıralamalar şu şekildedir:

Dinleme türleri genel olarak etkili dinleme ve etkisiz dinleme diye ikiye ayrılmaktadır. Bunlar da kendi içlerinde çeşitli grupla ayrılır. Etkili dinleme; gönüllü dinleme, stratejik dinleme, amaçlı dinleme, haz almak için dinleme (estetik dinleme), eleştirel dinleme olmak üzere beş grupta, etkisiz dinleme; gönülsüz dinleme, antipatik dinleme, yüzeysel dinleme ve görünüşte dinleme olmak üzere dört grupta incelenebilir (Umagan, 2007: 152-154). Dinleme türleri beş başlıkta incelenebilir. Bunlar; ayırt edici dinleme, estetik dinleme, etkili dinleme, eleştirel dinleme ve empatik dinlemedir (Kingen, 2000: 265).

Dinleme çeşitleri, dinleme şekilleri ve dinleme türleri olmak üzere iki ana başlıkta toplanmıştır. Bunlar da kendi içinde dinleme şekilleri; etkileşimli ve etkileşimsiz dinleme olarak, dinleme türlerini de ayırt edici dinleme, estetik dinleme, etkili dinleme, eleştirel dinleme ve empatik dinleme olmak üzere ayrılmışlardır (Doğan, 2011: 29-30).

Dinleme türleri; katılımlı dinleme, katılımsız dinleme, kendini konuşanın yerine koyarak dinleme (empati kurma), yaratıcı dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme ve not olarak dinleme olarak sınıflandırılmıştır (MEB, 2006: 61-62).

Dinleme türlerini yedi başlıkta incelenmektedir. Bunlar; dikkatli dinleme, doğru dinleme, eleştirici dinleme, seçmeli dinleme, duygusal dinleme, anlamadan dinleme ve yarı dinlemedir (Göğüş, 1978: 228-229).

Dinleme türleri; aktif dinleme, empatik dinleme, stratejik dinleme, seçerek dinleme, pasif dinleme, amaçlı dinleme, bilgi edinmeye dayalı dinleme, yorumlayıcı dinleme, eleştirel (sorgulayıcı) dinleme ve estetik dinleme olmak üzere on türde incelenmektedir (Yıldırım, 2007: 67-81).

Dinleme türleri etkili ve etkisiz olmak üzere iki ana başlıkta toplanmaktadır. Etkili dinleme türleri; edilgen dinleme, empatik dinleme, yargısız ve eleştirel dinleme, derinlemesine dinleme, çözümleyici dinleme, etkin dinleme, dikkatle ve yorumlayıcı dinleme; etkisiz dinleme türleri ise yetersiz dinleme, kalıplaşmış dinleme, yüzeysel dinleme, görünüşte dinleme, seçerek dinleme, duyguya saplanarak dinleme, savunucu ve tuzak kurucu



dinleme olarak sınıflandırılmaktadır (Cihangir, 2004b: 29-30).

Wolvin ve Coakley (1996; akt. Tüzel, 2014: 24) dinlemeyi ayırt edici dinleme, estetik dinleme, takip edici dinleme, eleştirel dinleme ve diyalog kurmak için dinleme olarak beş tür dinlemeden bahsetmektedirler.

Hennings (2000; akt. Akyol, 2016: 4-9) dinlemeyi dört ana başlıkta toplamıştır. Bunlar; aktif dinleme, stratejik dinleme, diyalog ve sunuya dayalı dinleme ve amaçlı dinlemedir. Amaçlı dinleme de kendi içinde dört grupta ele alınmıştır. Bunlar; bilgi edinmeye dayalı dinleme, yorumlayıcı dinleme, eleştirel dinleme ve haz almak için yapılan dinlemedir.

Tidyman ve Butterfield (1959: 59) dinlemeyi yedi başlıkta ele almışlardır. Bunlar;

1. Basit Dinleme: Günlük yapılan telefon konuşmaları ve arkadaşlarla yapılan muhabbetler,
2. Ayırt Edici Dinleme: Alışveriş merkezi ve trafik gibi kalabalık alanlardaki sesleri ayırt etme,
3. Rahatlama İçin Dinleme: Şiir, bilmece, fıkra, tiyatro, film vb. dinleme,
4. Bilgi İçin Dinleme: İlan, duyuru vb. dinleme,
5. Fikirleri Düzenleme İçin Dinleme: Çeşitli kaynaklardan bilgiler toplama ve bunları tartışma, yorumlama ve önemli noktalarını tespit etme,
6. Eleştirel Dinleme: Konuşanın, konuşma hedefini belirleme, konuşmadaki duyguları, düşünce ve seslenişlere dikkat etme,
7. Yaratıcı Dinleme: Duygu ve düşüncelerin kendi ifadeleriyle anlatıldığı dinleme çeşididir.

Dinleme türleri beş başlıkta sınıflandırılmış ve bunlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Dinleme Türleri ve Özellikleri

| DİNLEME TÜRÜ               | ÖZELLİKLERİ                                 | ÖRNEKLER                                                                                                                 |
|----------------------------|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ayırt Edici Dinleme</b> | Sesler arasında yapabilmek amacıyla dinleme | <ul style="list-style-type: none"><li>• Ses farkındalığı etkinliklerine katılma</li><li>• Şarkı ve şiirlerdeki</li></ul> |

|                                             |                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             |                                                                    | <p>uyumlu kelimeleri fark etme</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Yansıma kelimeleri fark etme</li> <li>• Tekerlemelerle çalışma</li> </ul>                                                                                                                                                |
| <b>Estetik (Haz Alıcı) Dinleme</b>          | Rahatlamak, haz almak ve eğlenme amacıyla dinleme                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Hikâye ve şiir dinleme</li> <li>• Film tiyatro vb. izleme</li> <li>• Sohbet ortamlarında bulunma</li> </ul>                                                                                                                                                 |
| <b>Takip Edici (Transfer Edici) Dinleme</b> | Mesajları anlamak için dinleme                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bilgilendirici metinleri ve videoları dinleme</li> <li>• Yönergeleri ve sözlü anlatımları dinleme</li> <li>• İşbirlikli çalışmalarda bulunma</li> <li>• Not tutma araçlarını kullanma</li> <li>• Öğrenci kulüplerine ve yazma gruplarına katılma</li> </ul> |
| <b>Eleştirel Dinleme</b>                    | Mesajları eleştirel açıdan yorumlama ve değerlendirme için dinleme | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Siyasi konuşmaları ve tartışmaları dinleme</li> <li>• Reklamları izleme</li> <li>• Filmleri yorumlama</li> <li>• Bilgilendirici metinleri yorumlama</li> <li>• Sesli okunan bir kitabı yorumlama</li> </ul>                                                 |

|                                                       |                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Diyalog Kurmak İçin (Terapatik) Dinleme</b></p> | <p>Mesajlara cevap oluşturabilme, karşı tarafla etkileşime geçebilme ve sağlıklı bir iletişim kurabilme için dinleme</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Eksik bırakılan diyaloglardaki boşlukları tamamlama</li> <li>• Adres sorma ve adresi tarif etme</li> <li>• Tanışma, özür dileme, teşekkür etme, tebrik etme, geçmiş olsun dileme vb. diyaloglar kurma</li> </ul> |
|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Kaynak:** Tompkins (2009: 214; akt. Tüzel, 2014: 26-27).

Özbay (2005: 75-80) dinleme şekillerini etkileşimli ve etkileşimsiz dinleme olarak iki grupta incelemiştir. Dinleme türlerini ise dokuz grupta ele almıştır. Bunlar; gönüllü ve gönülsüz dinleme, motivasyona dayalı dinleme, sempati veya antipati ile dinleme, seçmeli dinleme, yüzeysel dinleme, etkin dinleme, katılımlı dinleme, eleştirel dinleme ve pasif (edilgen) dinlemedir.

Güneş (2013: 100-101) dinleme türlerini altı başlıkta sınıflandırmıştır. Bunlar: metni takip ederek dinleme, sorgulayıcı dinleme, yaratıcı dinleme, pasif dinleme, katılımlı dinleme ve not alarak dinlemedir.

Yukarıda belirtilen alanyazından örnekler neticesinde, dinleme türlerinin yapılan dinleme etkinliğinin türüne göre değiştiği söylenebilir. Dinleme türlerine yönelik bu kadar çok farklı gruplamanın yapılması, bu alanda hâlâ araştırmaya değer noktalar olduğunu bize göstermektedir. Sonuç olarak bireyin etkili bir dinleyici olabilmesi için, dinleme türleriyle beraber hangi zamanda hangi dinleme türünü de kullanacağını öğrenmesi yararına olacaktır.

Kaya (2018: 203-29) dinleme türlerini iki grupta ele almıştır. Bunlar; genel olarak dinleme ve amaca göre dinleme türleridir. Genel olarak dinleme etkileşimli ve etkileşimsiz dinleme olarak iki türlü sınıflandırılmaktadır. Amaca göre dinleme ise; metni takip ederek dinleme, ayırt edici dinleme, estetik dinleme, eleştirel dinleme, seçici dinleme ve diyalog ve sunuya dayalı dinleme olarak altı türde sınıflandırmıştır.

#### **2.1.1.8.1. Genel Olarak Dinleme Türleri**

Genel olarak dinleme türleri; etkileşimli dinleme ve etkileşimsiz dinleme olmak üzere iki grupta sınıflandırılabilir. Bunlar:

#### **2.1.1.8.1.1. Etkileşimli Dinleme**

Etkileşimli dinleme bazı kaynaklarda aktif dinleme ya da katılımlı dinleme olarak karşımıza çıkabilir. Bu dinleme türü okullarda sıkça karşımıza çıkmaktadır. Etkileşimli dinlemede dinleyici ile konuşmacı arasında karşılıklı bir iletişim söz konusudur. Dinleme aşamasında dinleyici konuşmacıya sorular sorar, konuşmacı da konuyu anlatırken dinleyiciyi göz önüne alarak anlatım tarzını belirler (Tüzel, 2014: 25). Dinleyici kendi istek ve arzusuyla iletişim sürecine sorular sorarak katıldığı için anlatılan konuya dikkat kesilir ve odaklanır (Doğan, 2013: 29). Bu dinlemede dinleyici ile konuşmacı arasında verilen mesajlar üzerinden geri bildirimler söz konusudur (Temur, 2001: 62). Karşılıklı bu etkileşimler kişiler arasında diyalog süreçlerinin kurulmasını sağlar. Bu diyaloglar sonucunda da bilgi alış verişi gerçekleşir (Cüceloğlu, 2000: 176). Etkileşimli dinlemede bir takım dinleme teknikleri mevcuttur. Bunlar; dinlenenlerin yeniden düzenlenmesi, duyguların yansıtılması ve beden dilinin kullanılmasıdır. Bu tekniklerin uygulanması dinleme sürecini etkin hale getirmektedir (Kaya, 2018: 24).

#### **2.1.1.8.1.2. Etkileşimsiz Dinleme**

Etkileşimsiz dinleme bazı kaynaklarda pasif dinleme ya da katılımsız dinleme olarak karşımıza çıkabilir. Bu dinleme türüne de okullarımızda sıklıkla rastlayabiliriz. Bu dinlemede dinleyici konuşulanlara dikkat etmez. Konuşmacıyla karşılıklı iletişim ve diyalogda bulunmaz (Güneş, 2013:101). Dinleyici sürekli durağan halde dinleme pozisyonunda kaldığı için dinleme sürecinden ayrılmalar, kopmalar ve dalıp gitmeler gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir (Kaya, 2018: 25). Eğer bu olumsuzluklar devam ederse dinleyici anlatılanlara tamamen ilgisiz kalabilir (Melanlıoğlu, 2012a: 72). Bu da dinlemenin verimsiz geçmesine ve dinleyicinin anlatılanlardan bir şey anlamamasına sebep olabilir.

#### **2.1.1.8.2. Amaca Göre Dinleme Türleri**

Amaca göre dinleme çeşitleri altı grupta sınıflandırılabilir. Bunlar:

##### **2.1.1.8.2.1. Takip Edici Dinleme**

Öğretmen veya öğrenci tarafından yapılan okumaların izlenmesi amacıyla dinleyiciler tarafından metnin takip edilmesiyle yapılan dinleme türüdür (Güneş, 2013: 100). Özellikle ilköğretim sınıf ortamlarında ve günlük hayattaki iletişim ortamlarında sıklıkla kullanılan bir dinleme türüdür (Tüzel, 2014: 25). Takip edici dinlemeyi etkili kılan bir takım stratejiler vardır. Bunlar; fikirleri organize etme, genellemeler yapma, not alma, kendi

kendini kontrol ve anlamaya yardımcı stratejiler kullanma olarak ifade edilebilir (Akyol, 2016: 12-13).

#### **2.1.1.8.2.2. Ayırt Edici Dinleme**

Dinleyicinin çevreden duyduğu sesleri ve çeşitli uyarıcıları birbirlerinden ayırt etmek için, sözel iletişim yollarının yanında sözel olmayan iletişim yollarının da kullanıldığı dinleme çeşididir. Bu dinleme türünde verilmek istenen mesajlar etkili bir şekilde tespit edilerek alınır. Bu dinleme türünün en önemli özelliği de dinleyiciye ses farkındalığı sağlamasıdır. Bu ses farkındalığı ilkokulun ilk çağlarında kazandırılması gereken bir beceridir. Çocuk çevresinde olup biteni ayırt edebildiği ölçüde dinlemenin farkına varabilir (Tüzel, 2014: 25). Sesler arasındaki farklılıkları ayırt edebilmek, öğrencilerin dinleme becerisine olumlu katkı sağlamaktadır (Ceyran, 2016: 21). Öğrenci kendisi için yararlı olabilecek bilgileri aktif bir sürecin içinde olarak ayırt edebilir (Kaya, 2018: 26).

#### **2.1.1.8.2.3. Eleştirel Dinleme**

Eleştirel dinleme, söylenenlerin ya da anlatılanların gerçeği yansıtmayı yansıtmadığının sorgulandığı dinleme türüdür. Bu dinlemede yorumlama, çıkarımlarda bulunma ve araştırma gibi üst düzey beceriler kullanmak gerekir (Özbay, 2005: 79). Etkili bir eleştirel dinleme yapabilmek için bireyin kendisini çok farklı alanlarda yetiştirmesi gerekir. Eleştirel dinlemede dinleyici ile konuşmacı arasında geri dönütler mevcuttur. Dinleyici konuşulanları hemen kabul etmez, kendisine hatalı, eksik ya da mantıksız gelen noktaları belirlemeyi hedefler (Doğan, 2013: 30).

Eleştirel dinleme, eleştirel düşüncenin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilere soru sorma, pratik düşünme, konuşulanları değerlendirme, araştırmacı ve sorgulayıcı olma gibi bir takım beceriler sınıf içi etkinliklerle kazandırılabilir (Kemiksiz, 2015: 299). Eleştirel dinlemede anlatılanlara ön yargılı ve duygusal yaklaşılmamalıdır. Anlatılanları sabırla dinlemeli ve söylenenlerin geneli hakkında konuşma sonunda yorumda bulunulmalıdır (Yıldırım, 2007: 80). Eleştirel dinlemede konu tarafsız bir bakış açısıyla incelenmeli ve çeşitli yönleriyle ele alınarak çıkarımlarda bulunulmalıdır (Keleş, 2013: 39).

Eleştirel dinlemenin öğretimi noktasında; reklamın tanıtımı, aldatıcı dilin açıklanması, analiz edilmesi, kavramların gözden geçirilmesi, alıştırma çalışmaları ve öğrencilere reklam hazırlatma çalışmaları yaptırılabilir (Akyol, 2016: 18-19). Bu gibi çalışmalar, öğrencilerin yaşantılarında karşılaştığı durumları analiz etmede ve bu

durumlardan çıkarımlarda bulunma noktasında önemli kazanımlar sağlayabilir.

#### **2.1.1.8.2.4. Seçici Dinleme**

Seçici dinleme duyulan seslerden önemli görülenlerin tespit edilerek gerekli görülenlerin alındığı dinleme türüdür. Seçici dinlemede dinleyici amacına çabuk ulaşır. Çünkü seçici dinlemede dinleyici konuşmacının sözlerinden kendi amacına hizmet edenleri ayırır. Kendinde bir anlam oluşturmayan bilgilere dikkat etmez (Kaplan, 2004: 44). Bireyler dinlediği konuşmalarda kendi ilgi ve ihtiyaçlarına göre seçimlerde bulunurlar (Doğan, 2016: 34). Seçici dinlemede birey kendini ilgilendiren konuların üzerine yoğunlaşır. Seçici dinleme hızlı konuşmaları ve tartışma ortamlarında konuşulanların özünü yakalama konusunda tercih edilen bir dinleme türüdür (Özbay, 2005: 76-77).

#### **2.1.1.8.2.5. Diyalog ve Sunuya Dayalı Dinleme**

Dinleme aşamasında verilen mesajlara cevap oluşturabilmek, konuşmacıyla iletişime geçebilmek ve sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturabilmek için yapılan dinlemedir. Güncel hayatın her anında yapılabilir. Bu tür dinlemelerin yapılabilmesi için sınıf ortamında öğrenciler arasında sağlıklı tartışma ortamlarının oluşturulması gerekir (Akyol, 2014: 26). Bu dinlemede karşı tarafın dediklerini anlayarak ona karşılık verebilme önemli bir beceridir (Tüzel, 2014: 26). Konuşan kişiyle göz teması kurmak, konuşmayı engellemekten kaçınmak, konuşmak istenildiğinde söz istemek ve konuşurken söylenenlerle bağ kurmak önemli bir unsurdur (Akyol, 2010: 5-8). Bu dinleme günlük hayatımızın her aşamasında karşılaştığımız ve karşılaşılabileceğimiz bir dinleme çeşididir. Günlük hayatın akışında karşılıklı konuşmaların tamamında kullanılabilir.

#### **2.1.1.8.2.6. Estetik Dinleme**

Estetik dinleme haz almak, rahatlamak, eğlenmek, dinlenmek ve mutlu olmak amacıyla yapılan dinleme türüdür. Bu dinlemede; hikâye, şarkı, türkü, şiir, masal, ninni, sayısmaca, tekerleme, bilmece, fıkra, mani, drama, tiyatro, fabl, karikatür, çizgi roman, ses kayıtları, film, oyun vb. gibi dinlemelerde bulunmak estetik dinleme sayılabilir. Dinleyiciler eserlerdeki ritim, kafiye, tekrar, nakarat gibi öğelerden yararlanarak dinlemenin tadına varırlar (Akyol, 2016: 11 ). Bu tür dinlemede konuşmacı tarafından verilen mesajların karşı tarafta duygu, merak ve heyecan uyandırması beklenir (Doğan, 2016: 30). Estetik dinleme dinleyici için keyifli bir etkinlik, keyifli bir dinlemedir. Çünkü estetik dinleme yapan bir dinleyici kendi yaşantılarıyla bu dinledikleri arasında bir ilişki kurar ve bu durumdan zevk

alır, haz duyar ve rahatlar (Kaya, 2018: 26). Estetik dinleme amacında olan dinleyiciden; dinledikleri ile yaşantıları arasında bağlantılar kurması, dinledikleri karşısında heyecanlanması, zevk alması, rahatlama ve özgürce yeni beklentilere ulaşması beklenir (Tüzel, 2014: 25).

İlköğretim 4. sınıf Türkçe dersi öğretim programında, çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal, efsane, destan, fıkra, roman ve tiyatro türleri hikâye edici metinler başlığında yer almaktadır. Ayrıca mani, ninni, şarkı, türkü, şiir, tekerleme, sayısmaca ve bilmece türleri de şiir başlığında belirtilmiştir (MEB, 2009: 17).

Derslerde estetik dinleme etkinliklerine yer vermek, dinleme becerisinin gelişmesine olumlu katkı sağlar. Öğrencilerden dinleme etkinliğinde kullanılan araçların bir bölümünden sonra öğrencilerin tahmin etme becerisi, tahminde bulunurken zihinde resim çizme yani görselleştirme yapması, dil oyunlarını tekrar etmesi, yaşantısından ve öğrendiklerinden konuyla ilgi kurması, özetlemede bulunması, ana fikre ulaşması beklenir. Öğrenci zevk aldığı, eğlendiği, haz duyduğu ve rahatladığı bu etkinlikler sayesinde dinleme becerisini geliştirmiş olacaktır (Özbay, 2012: 104). Estetik dinlemede görünür amaç haz alma, zevk duyma, rahatlama ve eğlenmek; gerçek amacın eğlenirken de öğrenmek olduğu unutulmamalıdır.

Estetik dinlemede öğrencinin her şeyi hatırlaması beklenmez. Gerçek beklenti öğrencinin duygusal etkiye kapılması ve bunun etkisinde dinlemenin akıcılığında sürüklenmesidir. Öğretmen okuma esnasında öğrencilerinin ön bilgilerinin ve hazırbulunuşluk düzeylerinin farkında olmalıdır. Daha sonra da onlara okumasıyla model olmalı ve öğrencilere düşüncelerini belirtmeleri için uygun ortamlar hazırlayarak onlara düşüncelerini özgürce ifade etme fırsatı tanımalıdır (Özbay, 2009: 105).

Türkçe derslerinde çocuklara dinleme metni için mani, tekerleme ve bilmece gibi halk edebiyatından ürünler dinletmek, öğrencinin de yeni ürünler ortaya çıkarmasını sağlayacaktır. Ayrıca bilmecelerin cevaplarını düşünme ve hızlıca cevap verme uygulamaları üzerinden dersi sürdürmek, dinleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu ve buna benzer uygulamalar estetik dinleme çalışmalarının uygulama yöntemini belirtmektedir (Yalçın, 2002: 130).

Tompkins (2005: 300) etkili bir estetik dinleme için;

- Öğretmenin öğrencilerinin ön bilgilerini harekete geçirerek dikkati metne yoğunlaştırmasını,

- Öğretmenin öğrencilerine bir model olmasını,
- Öğretmenin öğrencilerine dinledikleri metinle ilgili düşüncelerini açıklama fırsatı vermesini önemli görmektedir.

Öğrenciler okul yaşamlarında en çok etkili dinleme, eleştirel dinleme ve estetik dinleme becerilerini kullanırlar (Kingen, 2000: 265). Estetik dinlemede bireyler bilgi yoğunluğundan çok estetik kaygıyı ön plana almışlardır (Akyol, 2005: 5). Çünkü öğrenci yaptığı işte etkin olmak, yeni bilgileri arayıp bulmak ve eğlenmek hedefindedir. Bu da dinleme etkinliklerinde eğlenceli bir öğrenme ortamını oluşturabilir.

Estetik dinleme eğitsel amaç olarak kullanılmak istendiğinde, bir takım aşamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu aşamalar estetik dinlemenin gerçekleştirilme hedefi için tasarlanmıştır. Tompkins (1998; akt. Akyol, 2016: 10-11) etkili bir estetik dinleme için altı aşama belirlemiştir. Bu aşamalar:

**1) Tahmin Etme Aşaması:** Öğrenciler hikâye, şarkı, şiir, masal dinlerken ve film izlerken gelecekte neler olabileceği konusunda tahminde bulunurlar. Zaman ilerledikçe tahminlerini kontrol ederler ve yeniden düzenlerler. Öğretmen dinlenen metinde belirlenen duraklama noktalarında durur ve öğrencilerden tahminlerini alır. Bu duraklama noktalarında öğretmen soracağı sorularla öğrencileri tahminde bulunmaya heveslendirir (Akyol, 2016: 11). Öğretmen soruları dinleme öncesinde de sorabilir, dinleme anında da sorabilir. Bu aşamada öğrenciler düşüncelerini serbest biçimde dile getirebilmelidir (Tüzel, 2014: 30-31). Tahmin etme aşamasında dinleyiciler, tahminlerini genel ve özel bilgilerini kullanarak anlamın akışına göre yaparlar. Tahminler anlatılanın anlamına, amacına ve geneline yönelik olarak yapılabilir. Bu tahminlerde kesinlik olmaz, esnek ifadelerle anlam birimlerini sınırlama olabilir. Tahmin etme aşamasında öğrencilerden; ön bilgilerini kullanarak dinlenen metnin başlığından, anahtar kelimelerden ve görsellerden metinle ilgili anlam çıkarmaları beklenir (Güneş, 2013: 98). Tahmin etme aşaması etkili şekilde uygulanırsa, merak uyandıran ve dinleyiciyi metnin içinde tutan bir beceri haline gelebilir.

**2) Görselleştirme Aşaması:** Dinleme sırasında öğrenciler hayal güçlerini kullanarak; dinleme etkinliğinde geçen olayları, ayrıntıları, kahramanları, mekânları, çevresel öğeleri, canlı ve cansız varlıkları zihinlerinde canlandırarak çizimlidirler. Öğrencilerden zihinlerinde oluşturdukları bu görseli kayıt altına alabilmek ve değerlendirebilmek için resmetmesi istenilir. Öğrenciler çizdikleri bu görsel çalışmayla, kendi dünyalarında oluşturdukları metni gösterirler (Akyol, 2016: 11). Özellikle bu aşama,



estetik dinlemeyi gerektiren metinler öncesinde kullanılabilir etkili bir basamaktır. Bu aşamada öğrenciler, oluşturacakları zihinsel resimler yoluyla dinleme konusu hakkında duygularını da harekete geçireceklerdir. Öğrencilere bu aşamada gerekli özgür düşünme ortamı sağlanmalıdır. Öğrencilerden ayrıntıları görselleştirmeleri beklenmemeli, metni hatırlamayı kolaylaştırıcı kişisel sembol ve çizimler yapmaları beklenmelidir (Tüzel, 2014: 30-34). Dinleyiciler anlatılanlardan anlam çıkarabilmek için zihinsel canlandırmayı sağlamalıdır. Bu amaçla da zihinlerinde anlatılanlarla ilgili bir görsellik oluşturmalıdırlar. Bu durum onların dinleme becerisine katkı sağlayacaktır (Özbay, 2005:139). Öğrenciler metinde anlatılanlardan önemli ipuçları çıkarabilir, zihinsel anlamlar oluşturabilir ve bunları görselleştirebilirlerse bu aşamayı etkili kullanmış olurlar.

**3) Bağlantılar Kurma Aşaması:** Öğrencilerin dinledikleri hikâye, şarkı, şiir, masal ve izledikleri film, kukla vb. gibi etkinliklerde anlatılanlarla kendi yaşantıları arasında bağ kurmaları beklenir. Öğrenciler ön bilgilerinden hareketle kendi dünyasında oluşturduğu öğrenmeler aracılığıyla dinledikleri arasında ilişki kurabildikleri ölçüde başarılı bir dinleme sürecini tamamlamış olabilirler. Bu ilişkileri oluşturmada öğretmenler öğrencilerine hatırlatıcı sorularla öncülük edebilirler (Akyol, 2016: 11). Çocuklar zihinlerinde depoladıkları bilgi ile hikâye, şarkı, film, şiir, masal gibi metinlerde geçen yeni bilgilerle bir ilişki kurabiliyorsa, anlamdan en üst seviyede yararlanıyordur (Özbay, 2005: 139-140). Metin yazarları metinde zihinsel olarak boşluklar bırakmak suretiyle öğrencileri metinle ilgili bağlantılar kurmaya yöneltebilirler. Öğrenciler bu bağlantıları geçmiş yaşantılarıyla değerlendirerek, metinle ilgili zihinsel anlamlandırmada ve çıkarımda bulunurlar (Tüzel, 2014: 37). Bu aşamada öğrenciler metinde anlatılanlarla kendi bilgileri arasında bağ kurabilir ve bilgilerini transfer edebilirlerse anlamlandırmayı gerçekleştirebilirler.

**4) Fikirlerin Organize Edilmesi Aşaması:** Bu aşama, öğrencilerin dinlenen konuyla ilgili ön bilgilerini de kullanarak konu hakkında düşüncelerini yansıtırma aşamasıdır (Coşkun ve Yılmaz, 2018: 128). Öğrenciler dinledikleri hikâye, şiir, masal, şarkı ve izledikleri film vb. gibi etkinliklerde dinledikleri ile ilgili zihinsel organizasyonlar yapabilmelidirler. Dinledikleri ile zihinlerinde oluşturdukları organizasyonlarda metnin ana öğeleri arasında ilişki kurmalıdırlar. Metnin ana öğeleri olan; yer, zaman, karakter, olay, ana fikir ve başlıktan oluşan hikâye haritası fikirlerin organizasyonunda kullanılabilir (Akyol, 2016: 11). Hikâye haritası dinlenecek metnin öncesinde hazırlanır ve metnin dinlenmesinden sonra öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerde bu haritayı zihinlerinde oluşturdukları metin şemasına göre doldururlar.

**5) Kurulan Anlamı Gözden Geçirip Yeniden Düzenleme Aşaması:** Zihinde oluşturulan bilgileri gözden geçirmek önemli bir işlemdir. Bu hazırlıkları yapabilmek için konuşulacak konu ve düşünceler belirlenmeli, anahtar kelimeler, kavramlar, olaylar ve görseller seçilmelidir (Güneş, 2013: 109). Dinleme becerisi konusunda yeterliliği düşük olan dinleyiciler, dinledikleri konular üzerinde ilk duyduklarıyla zihinlerinde anlam oluştururlar. Ancak bu durum dinlemenin ilerlemesiyle bazı noktalarda yanlış anlamalara sebep olabilir. İşte bu anda kurulan anlamın gözden geçirilmesi sağlanır ve sıkıntılı alanların yeniden düzenlenmesiyle anlam tekrardan düzenlenebilir (Akyol, 2016: 11). Öğretmenler öğrencilerin, çeşitli türlerde grafik düzenleyiciler kullanarak dinleme öncesinde konuya ilişkin görüşleriyle, dinleme sonrasındaki görüşleri arasında farklılaşmaların olup olmadığını değerlendirirler (Tüzel, 2014: 37). Öğretmenlerin öğrencilerinin anlamalarını kontrol etmesi, gerekli dönütlerle yanlış bilgilerini düzeltmesine fırsat vermesi bu aşamanın etkinliğini artırabilir. Bu aşama, öğretmenin kendi becerisi ve öğrencilerini yönlendirebilme başarısıyla değerlendirilebilir.

**6) Dili Etkili Kullanma Aşaması:** Bu aşamada öğretmene yani konuşmacıya büyük görev düşmektedir. Çünkü öğretmen bu sürecin belirleyici unsurudur. Öğretmenin hitabet gücü ne kadar gelişmiş olursa, öğrenci bundan o kadar zevk alacaktır. Öğrenciler genel anlamda öğretmenlerini taklit ederler, onların kullandıkları kelimeleri taklit ederek zihinsel anlamalarını zenginleştirirler (Akyol, 2016: 11). Öğretmenler konuşmalarında; tonlamaya, telaffuza, ses olaylarına, jest ve mimiklerine, kültür diline, içtenliğe ve samimiyete, dinleyiciyle göz teması kurmaya, noktalamalarla duraklamalara, nezaket kurallarına, anlatılmak istenilenlerin açık ve anlaşılır olmasına, konuşmanın süresine dikkat etmelidirler (Taşkaya, 2014: 48). Ayrıca öğretmenlerin konuşmalarında deyimleri ve atasözlerini yerli yerinde kullanması, esprilere yer vermesi dinleyiciyi dinleme konusunda olumlu yönde etkileyebilir.

Yukarıda belirtilen bu altı aşama “Estetik Dinlemenin 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisine Etkisi” başlıklı çalışmada temel alınmıştır.

#### **2.1.1.9. Dinleyici Türleri**

Dinleme etkinliğini gerçekleştiren bireyler dinleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların bireysel özelliklerinin farklı olması sebebiyle dinleme türleri de farklıdır. Bu farklı dinleme türleri karşımıza farklı dinleyici türlerini çıkarmıştır. Özbay (2005: 81-84) dinleyici türlerini yedi başlıkta incelemiştir. Bunlar:

#### **2.1.1.9.1. Görünüşte Dinleyici**

Dinleyici görünüşte dinliyor gibi görünse de gerçekte dinlemenin gerçekleştirilmediği dinleyici türüdür. Bu tür dinlemede dinleyicinin aklı başka yerdedir. Sınıf ortamında dinlemenin yapıldığı alan dinlemeye uygun değilse, anlatılan konu uzun uzadıya anlatılıyorsa, öğrencilerin kendine ait bireysel sorunları varsa, anlatılanlarla ilgili ön bilgileri yeterince yoksa ve dikkatleri dağınıksa, sağlık sorunları varsa vb. durumlarda anlatılanları takip edemez. Bu tür dinleyiciler en sık karşılaşılan dinleyicilerdir (Özbay, 2005: 81). Dinleme sürecinde dinleyiciyi aktif hale getirecek bir etkinlik yapılmıyorsa dinleyicide dikkat dağılacak ve dinlenen metinden kopmalar başlayacaktır (Kaya, 2018: 36). Bu tür dinleyiciler dinlemeye hazırlıksız gelen ve konuşma esnasında ilgisiz sorular soran kişilerdir (Akyol, 2016: 22).

#### **2.1.1.9.2. Seçici Dinleyici**

Seçici dinleyiciler, konuşulanların tamamını dinlemek yerine sadece ilgisini uyandıran, dikkatini çeken noktalara odaklanırlar. Kendi kişisel özelliklerine göre dinlemede önemli yerleri seçerler ve sadece bu noktalara dikkat kesilirler. Bu nedenle anlatılacak konuda dinleyicilerin ilgi ve beklentileri dikkate alınmalıdır (Özbay, 2005: 81). Bu dinleyiciler konuşulan konuda kendini ilgilendiren bir nokta oluncaya kadar görünüşte dinleyici gibi davranırlar (Akyol, 2016: 22). Eğer anlatılacak konu uzun ve karmaşıksa seçici dinlemeyi kullanmak etkili bir yol olacaktır (Kaya, 2018: 36).

#### **2.1.1.9.3. Saplantılı Dinleyici**

Özellikle dinleme anında duygusal açıdan belirli noktalara takılıp kalan dinleyicilerdir. Bu dinleyici türü her konuşulan konuda duygusal bir boyut arar (Akyol, 2016: 22). Saplantılı dinleyicilerde duygusal boyut önemli ve belirleyici bir faktördür. Bu dinleyiciler için konuşmacının ne anlattığından çok kişiyi duygusal açıdan nasıl etkilediği önemlidir. Bunlar her söylenende zihinsel ve psikolojik beklentilerinin yanında espri, hüzün, sevinç, kaygı gibi duygusal öğeler aramaktadırlar (Özbay, 2005: 81).

#### **2.1.1.9.4. Savunmacı Dinleyici**

Savunmacı dinleyiciler konuşmacının anlattıklarına karşı sürekli kendilerini savunma pozisyonuna alırlar. Bu dinleyiciler ne söylenirse söylensin her söyleneni kendilerine söylenmiş hissine kapılırlar. Sözleri kendilerine odaklarlar ve bunlara karşı cevap vermek için savunma mekanizmaları geliştirirler (Özbay, 2005: 82). Konuşmacının

anlattıklarından çok kendi duymak istediklerine inan bu dinleyiciler, her konuşulandan bir karşı cevap arayışındadırlar (Kaya, 2018: 36-37).

#### **2.1.1.9.5. Tuzak Kurucu Dinleyici**

Tuzak kurucu dinleyiciler; anlatılanları pür dikkat dinlerler ancak amaçları dinlemek değildir. Gerçek amaçları konuşmacının konuşmada bir eksiğini ya da çelişkisini yakalamaktır. Her konuşulan sözün gerisinde derin anlamlar ararlar ve bu anlamlardan kendilerine pay çıkararak konuşmacıyı zora sokmayı hedeflerler (Özbay, 2005: 37). Bu dinleyicilerde detayı takip etme ve detaylı düşünme belirgin bir özelliktir. Bunlar detayları takip ederken dinlemenin özünü çoğu zaman kaçıırırlar (Akyol, 2016: 22). Dinleyici türleri içinde konuşmacı için tehlike oluşturabilecek bir dinleyici türüdür (Kaya, 2018: 37).

#### **2.1.1.9.6. Yüzeysel Dinleyici**

Yüzeysel dinleyiciler dinlemeyi yüzeysel olarak yani gelişigüzel yaparlar. Bu dinleyiciler bu dinlemenin sonunda anlatılanlardan bir şey anlamakta ya zorluk çekerler, ya yanlış anlarlar ya da hiçbir şey anlamazlar (Özbay, 2005: 82). Kelime dağarcıkları gelişmemiş, dikkat dağınıklığı olan, isteksiz davranan ve dinlemeye güdülenememiş özellikle ilkökul öğrencilerinde sık görülen bir dinleyici türüdür (Kaya, 2018: 37). Bu dinleyiciler, konuşma ortamını ve konuşmanın konusunu dikkate almadan değerlendirmede bulunurlar (Özbay, 2016: 22)

#### **2.1.1.9.7. Başarılı Dinleyici**

İstendik ve beklenen dinleyici türüdür. Bu dinleyiciler dinleme sürecine aktif olarak katılmanın yanı sıra gönüllü, istekli ve dikkatli olarak dinleme eyleminin peşindedirler (Özbay, 2005: 83-84) Bu tür dinleyiciler dinlemeye kendilerini zihinsel, fiziksel ve psikolojik olarak tam anlamıyla hazırladıkları için dinlediklerini anlamada başarılıdırlar. Dinleme esnasında kullandıkları uygun yöntem ve tekniklere göre de dinleme türlerini belirleyerek, istendik öğrenmeyi gerçekleştirebilirler. Başarılı dinleyiciler anlatılan gerçekliklerle kendi fikirlerini analiz edebilirler (Kaya, 2018: 37-38). Bu tür dinleyiciler kendilerini konuşmacının yerine koyarlar ve ona göre dinleme yaparlar. Dinleme esnasında da not alma, sorular oluşturma, altını çizme, anahtar kelimeleri tespit etme vb. gibi üst düzey becerileri kullanırlar (Akyol, 2016: 23).

Yurt içi araştırmalarda ve yurt dışı araştırmalarda dinleme türü ele alındığında benzer sınıflamaların olduğu görülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, dinleme türleri gibi

dinleyici stilleri (türleri) de farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Ancak bu farklılaşma sadece isim farklılaşmasıdır. Bunlar kavramsal olarak da aynı durumları ifade etmektedirler. Bu kavramlar; “iyi dinleme, iyi dinleyici, aktif dinleyici, etkili dinleme, etkili dinleyici, dikkatli dinleyici, katılımlı dinleme, katılımcı dinleyici, pasif dinleyici, tarafsız dinleyici” olarak sınıflandırılmaktadır (Cihangir, 2000: 31; Maden ve Durukan, 2011: 105 ).

#### **2.1.1.10. Etkili Dinleyicinin Özellikleri**

Bireyler kendilerine anlatılanları en doğru şekilde anlamak isterler. Bu amaçla da anlatılanları tüm dikkatleriyle anlamaya çalışırlar. Başarılı bir anlama süreciyle beraber de başarılı birer dinleyici olmayı hedeflerler. Mackay (1997: 9) dinlemenin başarmanın anahtarı olduğunu, kişinin dinleyerek kendine yeni ufuklar açacağını ve kendini yeni maceralara sürükleyeceğini belirtmiştir. Bu amaçla dinlemenin insan için kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir

Bu amaçla dinleyicilerin iyi birer dinleyici olabilmeleri için birtakım özellikleri kazanmış olmaları gerekmektedir. Bu özellikler:

- Konuşmacı dikkatli dinlenilirse çok şey öğrenilebilir.
- Dinleme alışkanlığı doğru bir zeminde devam ederse, dinleme hem iyi yönde ilerler hem de dinlemeye aktif katılım sağlanmış olur.
- Konuşmayla ilgili sorulara cevap verebilmek için dikkatli bir dinleyici olmak gerekir.
- Dinlemeye gerekli özen ve hassasiyet gösterilmemesinden kaynaklı tekrarlar, zaman kaybına sebebiyet verebilir.
- Dinlemenin paydaşları karşılıklı olarak iyi birer dinleyici değillerse, iletişimde sorunlar yaşanacak, kopmalar başlayacaktır.
- Öğrencilerin toplumun bir parçası olarak iyi birer dinleyici olmaları, toplumu dinleme konusunda doğru şekillendirecektir.
- Nezaket kurallarının hâkim olduğu bir dinlemede bireyler arasındaki iletişim ve ilişkiler sağlıklı yürür (Ediger, 2002: 3; akt. Doğan, 2016: 12).

#### **2.1.1.11. Türkçe Öğretim Programında Dinleme Eğitimi**

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin yaşam boyu kullanabilecekleri dört

temel dil becerisi üzerine oluşturulmuştur. Bu beceriler; dinleme/izleme becerileri, konuşma becerileri, okuma becerileri ve yazma becerileridir. Öğrencilerin bu becerileri kullanarak; hem bireysel açıdan hem de sosyal açıdan kendilerini geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe anadili sevgisiyle okuma ve yazma alışkanlığı kazanmaları, bilgi, beceri ve değerler içeren bir bütünlük içinde gelişimlerini sürdürmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2019: 8).

Türkçe öğretim programının öncelikli hedefi, öğrencilere anlama ve anlatma becerilerini etkili bir şekilde kazandırmaktır. Dil becerilerinin en önemlilerinden olan dinleme becerisi, okullarda tüm sınıf seviyelerinde öğrencilere kazandırılması gereken bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. İlkokul birinci sınıf öğrencileri seslerin söylenilişini dinleme becerisi sayesinde öğrenebilmektedir (Özbay, 2011: 64).

Gelişen değişen dünya koşulları, bilimsel araştırmalar sonucu ortaya çıkan yeni buluşlar, teknolojinin hızla ilerleyişi vb. gelişimler ve değişimler sonucu programlarda değişimler ve güncellemeler yapmak kaçınılmazdır. Bu değişimler ve güncellemeler bireyi yaşamın şartlarına uyum sağlamayı kolaylaştırma amacıyla yapılmaktadır.

Türkçe dersi öğretim programları incelendiğinde dinleme becerisi diğer dil becerilerine göre gerektiği kadar önem verilmemiş bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. 1968 İlkokul Müfredat Programına kadar unutulmuş bir beceri olarak bu durumu görebiliriz. İlk defa 1968 İlkokul Müfredat Programı'nda "Dinleme eğitiminden" bahsedilmiştir (Özbay, 2012: 76). Bu açıdan 1968 İlkokul Müfredat Programı ilk defa dinleme kavramından bahsetmesi açısından önem taşımaktadır. Bundan sonra geliştirilen programlarda da dinleme, dil becerisinin vazgeçilmez bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Aradan geçen yıllar itibariyle bu beceriye verilen değer, yeni geliştirilen programlara da yansımıştır.

Diğer programlara kısaca değinecek olursak; 1981 Türkçe Öğretim Programında dinleme becerisine ait kazanımlardan bahsedildiği görülmektedir. 2005 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır. Yenilenen bu programda beş temel öğrenme alanından bahsedilmektedir. Bunlar; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunudur. Dinleme öğrenme alanı kendi içinde; dinleme kurallarını uygulama, dinlediğini anlama, tür, yöntem ve tekniklere uygun dinleme olarak ayrılmıştır. 2015 Türkçe Öğretim Programında yapılan güncellemede öğrenme alanları üç başlıkta ele alınmıştır. Bunlar; sözlü iletişim, okuma ve yazma alanlarıdır. Sözlü iletişim alanı dinleme ve konuşmayı içine alan bir öğrenme alanı olarak belirlenmiştir. Son olarak 2017 yılında yapılan düzenlemelerle Türkçe Öğretim Programında dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört öğrenme alanından bahsedilmektedir. Dinleme

öğrenme alanını; dinlemeye hazırlık, tahmin etme, soru sorma, sözlü yönergeleri uygulama, dinleme stratejilerini uygulama, dinlediklerinin konusunu ve ana fikrini bulma kazanımları oluşturmaktadır. Hazırlanan öğretim programları Türk Milli Eğitimi'nin genel amaç ve temel ilkelerine göre hazırlanmıştır.

1789 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ifade edilen Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ışığında hazırlanan ve geliştirilen Türkçe dersi öğretim programı öğrencilere:

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri geliştirmek,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına da dikkat ederek bilinçli bir şekilde doğru ve özenli kullanmalarını sağlamak,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden ilham alarak duygu ve düşünceleriyle beraber hayaller kurmalarını ve bunları yazılı ve sözlü olarak ifade etmelerini sağlamak.
- Söz varlığını geliştirerek dilden zevk almalarını, okuma ve yazma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak,
- Bilgiyi inceleyerek zihinsel yapılandırmada ve anlamlandırmada bulunmak,
- Teknolojik kaynaklardan bilgiye ulaşma, bilgiyi düzenleme, analiz etme, kullanma ve yeni bilgiler üretme becerilerini geliştirmek,
- Okuduklarını eleştirel bir bakış açısı geliştirerek bunları değerlendirmelerini ve sorgulamalarını sağlamak,
- Millî ve manevi öğelere değer vermelerini sağlamak,
- Millî duygu ve düşünceleri güçlendirerek vatan ve millet sevgisi oluşturmak,
- Türk ve dünya kültürünü sanat eserleri aracılığıyla estetik ve sanat açısından benimsemelerini sağlamayı amaçlamıştır (MEB, 2019: 8).

Yukarıda belirtilen amaçlara ulaşabilmek için Türkçe dersi öğretim programında her beceri için ayrı ayrı hazırlanmış kazanımlara ve bu kazanımlarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında 4. sınıf dinleme/izleme öğrenme alanına ait kazanım ve açıklamalar aşağıda belirtilmiştir. Bunlar:

- **“T.4.1. Dinleme/İzleme”**
- “T.4.1.1. Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder.”

- “T.4.1.2. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.”
- “T.4.1.3. Dinlediği/izlediği metni ana hatlarıyla anlatır.”
- “T.4.1.4. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.”
- “T.4.1.5. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.”
- “T.4.1.6. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu belirler.”
- “T.4.1.7. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.”

“Olay, şahıs, varlık kadrosu ve mekâna yönelik sorular (ne, kim, nerede, nasıl, neden ve ne zaman) yöneltir.”

- “T.4.1.8. Dinlediklerine/izlediklerine farklı başlıklar önerir.”
- “T.4.1.9. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini ifade eder.”
- “T.4.1.10. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.”
- “T.4.1.11. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.”
  - a) “Öğrencilere medya metinleri (reklam, kamu spotu vb.) dinletilerek/izletilerek bunların hedef kitlesi ve amacı hakkında çıkarımda bulunmaları sağlanır.”
  - b) “Öğrencilerin dinledikleri/izlediklerinin içeriğini tutarlılık açısından sorgulamaları sağlanır.”
- “T.4.1.12. Dinleme stratejilerini uygular.”
  - a) “Öğrencilerin dikkatlerini yoğunlaştırmaları sağlanır.”
  - b) “Dinlerken/izlerken hoşuna giden cümleleri, önemli bilgileri vb. not almaları konusunda teşvik edilir.”
- “T.4.1.13. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar” (MEB, 2019: 30).

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programından yola çıkarak, dinleme/izleme öğrenme alanının öğrenme, iletişim ve diğer dil becerileri ile ilişkisi düşünüldüğünde önemli bir alan olduğu söylenebilir. Öğrencilerden bu becerinin geliştirilmesi sonucunda; dinlediklerine ait tahminde bulunma, karşılaştırma, sorgulama, eleştirme, değerlendirme ve analiz gibi üst düzey beceriler beklenir.



Dinleme becerisi okul öncesi dönemden başlanılarak, ilkokul döneminde hazırlanacak etkinliklerle öğrencilere kazandırılması hedeflenen önemli ve değerli bir beceridir. Bu becerinin gelişimi için öğrencilere dinleme kuralları, dinleyici özellikleri, dinlemeyi etkileyen unsurlar, dinleme türleri, dinleme yöntem ve teknikleri ile beraber dinleme stratejileri öğretilmelidir. Bunun sonucunda da neyi, nasıl ve niçin dinleyeceğini iyi bilen dinleyiciler yetiştirilebilir.

## **2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR**

Dinleme becerisi ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelenerek bazı araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

### **2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar**

Aksu (2013) araştırmasında, ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin dinleme becerisinin geliştirilmesinde “Bütünleştirici Dinleme Modeli” uygulamalarının etkinliğinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Pendik ilçesi Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu’nda 5. sınıfta okuyan 54 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verilerine “Dinleme Becerisi Testi” ve “Öğretmen Görüşme Formu” kullanılarak ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda bütünleştirici dinleme modeli uygulamalarının, geleneksel uygulamalara göre dinleme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği belirlenmiştir. Bununla beraber cinsiyetin dinleme becerisinin gelişimi üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı, okul öncesi eğitimi alıp almama durumuna göre öğrencilerin dinleme becerileri gelişiminde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin dinleme becerilerinin yetersiz olduğunu, dinlediklerini anlamada güçlük çektiklerini ve ailenin sosyokültürel özelliklerinin öğrencinin dinleme becerisinin gelişimini etkilediğini belirtmişlerdir.

Atıla (2018) araştırmasında, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde kullanılan, her faaliyet döneminde eğitim çizelgelerinde ifade edilen faaliyetlerin gerçekleşme durumlarını araştırmıştır. Hükümlü/tutukluların dinleme becerisiyle ilgili tespitlerde bulunabilmek için tartışma türlerinden münazara, panel, forum ve açık oturumlardan yararlanılmıştır. Araştırmada tek denekli yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bursa H tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 122 hükümlü/tutuklu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Suç ve Ceza”, “Aile Toplum ve Dünya İlişkisi”, “Acı”, “Başarılı Olma Yolunun Tehlikeli Düşmanları”, “Kalemin Harcı Çalışmak

Çalışmanın Meyvesi Hatırlanmak” başlıklı dinlediğini anlama başarı testleri kullanılmıştır. Araştırmada yapılan ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılık çalışma grubu lehine gelişmiştir. Hükümlü/tutukluların dinlediğini anlama başarısı tartışma türleri kullanımıyla geliştirilmiştir. Araştırmadaki ölçeklerin tümü ele alındığında, tartışma türlerinin çalışma grubuna olumlu etki ettiği yani dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu eğitim sürecinde hükümlü/tutukluların cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi değişkenleri anlamlı bir fark yaratmamıştır. Ayrıca konferans, münazara, forum ve panel türüne dair yapılan teorik eğitimler ve uygulamalar ön test ve son test sonuçlarına göre anlamlı bir fark oluşturmuştur. Bu sonuçlarla tartışma türleri eğitiminin dinleme becerisine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aytan (2011) araştırmasında, ilköğretim 6. sınıfta okuyan öğrencilerin dinleme becerilerini aktif öğrenme tekniklerinden yararlanarak geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada yansız atanmış ön test-son test kontrol gruplu deney deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Trabzon ili Akçaabat ilçesi Darıca İlköğretim Okulu’nda 6. sınıfta okuyan toplam 40 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Canberra Başarı Testi”, “Koku Başarı Testi”, “Kitap Başarı Testi” ve “Mimar Başarı Testi” kullanılmıştır. Araştırmada hikâye edici ve bilgilendirici dörder metin belirlenmiş ve bu belirlenen metinlerle ilgili dinlediğini anlamaya yönelik test soruları hazırlanmıştır. Çalışmada deney grubuna aktif öğrenme teknikleri, kontrol grubuna ise müfredattaki dinleme çalışmaları yaptırılmıştır. Eğitim çalışmalarından sonra her iki grupta da ortalama puanlarda bir artış gözlenmiş ancak deney grubu öğrencilerindeki artış kontrol grubu öğrencilerindeki artıştan belirgin derecede yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar neticesinde, aktif öğrenme teknikleriyle yapılan eğitimin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ciğerci (2015) araştırmasında, dijital hikâyelerin ilkököl 4. sınıf Türkçe dersinde öğrencilerin dinleme becerilerine etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma modelde gömülü deneysel desen yöntemi kullanılmıştır. Araştırma pilot ve gerçek uygulama olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın 2014-2015 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın pilot uygulamasını Cahit Kural İlkokulu’nun 4. sınıflarında okuyan 60 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma kapsamında 4/E sınıfı deney, 4/D sınıfı kontrol grubu yansız olarak belirlenmiştir. Pilot uygulama kapsamında hazırlanan dört dijital hikâye ve ders etkinlikleri dört hafta boyunca araştırmacı tarafından Türkçe derslerinde uygulanmıştır. Araştırmanın gerçek uygulaması Eskişehir ili Ticaret Borsası

İlkokulu'nda 4. sınıf Türkçe derslerinde gerçekleştirilmiştir. Sekiz hafta süren uygulama sürecinde deney grubunda dijital hikâyelere dayalı etkinliklere yer verilmiştir. Araştırmanın verileri uygulama öncesi, uygulama süreci ve uygulama sonrası olmak üzere üç bölümde toplanmıştır. Araştırmada uygulama öncesi; kişisel bilgi formu, dinlediğini anlama testi, dinlemeye yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Ardından uygulama sürecinde; gözlem (video kaydı) öğrenme materyalleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri ve öğrenci ürün dosyaları oluşturulmuştur. Uygulama sonrasında ise; dinlediğini anlama testi, dinlemeye yönelik tutum ölçeği ve öğretmen-öğrenci görüşmeleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Türkçe dersinde dijital hikâyelere dayalı dinleme etkinliklerinin yapılmasının öğrencilerde dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirdiği görülmüştür.

Çakır (2015) araştırmasında, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dinleme becerisinin geliştirilmesinde video kullanımının faydasını ve etkisini incelemiştir. Araştırmada karma gömülü deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara üniversitesi TÖMER'in Batıdaki bir şubesinde Temel Türkçe A1 seviyesinde öğrenim gören 36 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak dinleme metinlerinde bulunan soruların ses kayıtlarındaki cevapları kullanılmıştır. Ayrıca nitel verilere ulaşmada da yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, video kullanılarak yapılan dinlemenin video kullanılmayarak yapılan dinlemeye göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca örneklem grubu üzerinde uygulanan video kullanılarak yapılan dinlemelerin öğrenmeyi kalıcı ve kolay hale getirdiği tespit edilmiştir.

Çelikbaş (2010) araştırmasında, anlama/dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada betimleyici, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2009-2010 eğitim öğretim yılında Bilecik ili Söğüt ilçesinin ilçe merkezinde 7. sınıfta okuyan 158 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Dinleme Stratejilerini Kullanım Sıklığı Formu", "Bilgi Toplama Formu" ve "Dinleme Metinleri Testi" kullanılmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesi için uygulanan çalışmaların olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür. Bu çalışmaların öğrencilerin dinleme becerilerini anlamlı düzeyde artırdığı görülmüştür. Bu araştırma; öğrencilerin dinleme davranışlarını, dinlediklerini anlayabilme, dinlediklerinden çeşitli yargılara ulaşabilme, dinledikleri ile anladıkları arasında bağlantılar kurabilme becerilerini geliştirdiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Dedebali (2014) araştırmasında, çoklu ortam uygulamalarının, 6. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama becerileri, dinleme becerisi farkındalıkları ve dinlemeye yönelik

tutumları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada karma araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim-ğretim yılında İzmir ili Bornova ilçesi Suphi Kalyoncuoğlu Ortaokulu 6.sınıfta okuyan 61 ğrenci oluşturmuştur. Araştırmada 6/C sınıfı deney grubu, 6/D sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın uygulama süreci 11 hafta sürmüştür. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; “Deneme Türünde Metin Başarı Testi”, “Hikâye Türünde Metin Başarı Testi”, “şiir Türünde Metin Başarı Testi”, “Dinlemeye Yönelik Tutum leği” ve “Dinlediğini Anlama Farkındalığı leği” ve “ğrenci Görüşme Formu” kullanılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle çoklu ortam uygulamalarının, öğrencilerin dinlediğini anlama, dinleme becerisi farkındalığı ve dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde artırdığı tespit edilmiştir.

Doğan (2017) araştırmasında, dinleme eğitiminde strateji kullanımının yedinci sınıf ğrencilerinin strateji kullanma düzeyine ve dinleme becerilerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada n test ve son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın rneklemini Malatya ili Battalgazi ilçesinde bulunan bir ortaokulun 7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Dinleme Stratejileri Kullanım Sıklığı leği”, “Dinleme Becerisi Başarı Testi”, “Strateji Temelli Ders Planları” ve “Araştırma Verilerinin Toplanma Süreci” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, strateji temelli etkinliklerle işlenen dersin 7. sınıf ğrencilerinin strateji kullanma düzeylerini artırdığı, eleştirel, ayırt edici ve kapsamlı dinleme becerilerini de geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dündar (2018) araştırmasında, ğretim sresinde kullanılan ELVES tekniğinin, öğrencilerin günlük yaşamının büyük bölümünde kullandıkları dinleme becerilerine ilişkin tutumlarına ve dinleme başarılarına etkisini araştırmıştır. Araştırmada yarı deneme modellerinden ön test-son test kontrol gruplu seçkisiz modelden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-ğretim yılında Korucu Yatılı Bölge Ortaokulu’nda 5. sınıfta okuyan 40 ğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Dinlemeye Yönelik Tutum leği”, “Dinlediğini Anlama Başarı Testi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumları ve dinleme başarılarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçla, ELVES tekniğinin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını ve dinleme başarılarını geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Fidan (2012) araştırmasında, Türkçe dersinde kullanılan dinleme stratejilerini öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey yönünden karşılaştırarak bunların kullanım oranlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2011-2012

eğitim-öğretim yılında Kayseri ili Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçelerinde bulunan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ve nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması uygulanmıştır. Bunun sonucunda da araştırmada karma bir yöntem uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket ve görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin dinleme stratejilerini kullanımlarının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ancak maddeler bakımından birçok maddede anlamlı farklılaşmaların olduğu görülmüştür. Dinleme stratejilerinin sosyo-ekonomik düzeye göre değerlendirilmesinde altı maddede gruplar farklılaşmıştır. Elde edilen bulgularda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve beden diliyle ilgili strateji başlıklarını kullandıkları belirlenmiştir. Bu stratejilerden en çok tercih edilenin ise dikkat ve not alma stratejilerinin olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin bir kısmının pasif dinlediğinin ve etkinliklere katılmada ilgilerini toplamakta zorluk çektikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Karabacak (2014) araştırmasında, altıncı sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine seçici dinleme eğitiminin etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test ve son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Karaman il merkezinde öğrenim gören Makbule Orman Ortaokulu 6. sınıfta okuyan 57 öğrenci oluşturmuştur. Bu araştırmada, öğrencilerin dinleme becerilerini ölçmek için bir metin ve uzman görüşü alınarak hazırlanan metne yönelik sorulardan oluşan bir başarı testi kullanılmıştır. Araştırmada öncelikle ön test uygulanmış, ardından iki hafta boyunca deney grubu öğrencilerine seçici dinleme eğitimi verilmiştir. Eğitim çalışmalarından sonraki sekiz hafta boyunca iki gruba da dinleme çalışmaları yaptırılmıştır. Araştırma toplamda on iki hafta sürmüştür. Araştırmanın sonucunda seçici dinleme eğitiminin dinleme becerisini olumlu yönde ve anlamlı düzeyde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kartal (2012) araştırmasında, sesli kitapların okuduğunu anlama başarisına, dinlediğini anlama becerisine ve rastgele seçilmiş kitapları anlama ve dinlemeye olan olası etkilerini incelemiştir. Çalışmada ön test son test deney ve kontrol gruplu deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 akademik yılı güz yarıyılında Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümü'nde okuyan 66 üniversite ileri seviye 1. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Uygulama toplamda 13 hafta sürmüştür. Araştırma sonucunda okuma sınıflarında sesli kitap kullanımının, dinlediğini anlama becerilerini geliştirdiği, öğrencilerin okuduğunu anlama başarisını ise sınırlı düzeyde geliştirdiği görülmüştür.

Keleş (2013) araştırmasında, dinleme öncesi ve dinleme sonrası verilen soruların 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisini araştırmıştır. Araştırmada karşılaştırmalı modelden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Ümraniye ilçesi Yukarı Dudullu 75. Yıl Ortaokulu'nda okuyan 5/B sınıfından 36, 5/G sınıfından 32 toplam 68 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verilerine 2 öyküleyici ve 2 bilgilendirici metinlerle ilgili altışar soruluk dinlediğini anlama ölçeğiyle ulaşılmıştır. Bu araştırmada öğrenciler dinleme öncesi verilen sorularda bilgi düzeyindeki sorulara, dinleme sonrasında verilen sorularda ise eleştirel düşünme sorularına doğru cevaplar vermişlerdir. Ayrıca bilgilendirici metin çıkarım sonuçlarında cinsiyete bağlı farklılık göze çarpmıştır. Bu farklılık erkekler lehine başarıyı göstermiştir. Metnin geri kalan soru türlerinde cinsiyete bağlı herhangi bir farklılık elde edilmemiştir.

Kılınç (2015) araştırmasında, aktif öğrenme teknikleriyle hazırlanmış ders içeriklerinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerisini ve dinlemeye yönelik tutumlarının nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel model uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim öğretim yılında İzmir ili Tire ilçesinde Merkez Menderes İlkokulu'nda 4. sınıfta okuyan 56 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama araçları "Bilgilendirici Metin Başarı Testi", "Öyküleyici Metin Başarı Testi" ve "Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan ön test sonucunda öğrenci grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. 4/B (28 öğrenci) sınıfı deney, 4/A (28 öğrenci) sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubundaki öğrencilere 8 hafta boyunca aktif dinleme eğitimi verilmiştir. Araştırmanın sonucunda, başarı testlerinden ve dinlemeye yönelik tutum ölçeğinden elde edilen puanlar neticesinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle, aktif öğrenme tekniklerinin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirdiği ve dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kocaadam (2011) araştırmasında, not olarak dinleme tekniği aracılığıyla ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test ve son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Sincan Semiha İsen İlköğretim Okulu ile Elmadağ Kurtuluş İlköğretim Okulunda 7. sınıfta okuyan 102 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada Semiha İsen İlköğretim Okulu öğrencileri deney, Kurtuluş İlköğretim Okulu öğrencileri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada ön testin ardından, 10 haftalık toplam 20 saat dinleme

eğitimi verilmiş ve son olarak da son test uygulanmıştır. Araştırmada, deney grubu öğrencilerine not alarak dinleme eğitimi verilmiş, kontrol grubuna ise müfredat dāhilinde dinleme eğitimi yaptırılmıştır. Çalışmada ğrencilerin dinleme becerileri, dinleme testinde yer alan soruların her biri açısından karşılaştırıldığında, tüm sorularda deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Öğrencilerin dinleme becerileri, aldıkları toplam puanlar gz önüne alındığında, deney grubu lehine anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla not alarak yapılan dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiğini belirtilmiştir.

Melanlıoğlu (2011) araştırmasında, üstbiliş strateji eğitiminin ilköğretim ğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeye etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada n test ve son teste dayalı deney ve kontrol gruplu deneysel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın rneklemini Ankara ili Yenimahalle ilçesi Atatürk İlköğretim Okulu'nda 7. sınıfta okuyan 25 ğrenci oluşturmuştur. Araştırma n test ve son test hariç 12 hafta sürmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Dinlediğini Anlama Testi”, “stbilişsel Dinleme (Dinlediğini Anlama) Farkındalığı leği” ve “stbilişsel Dinlediğini Anlama Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üstbiliş strateji eğitiminin verildiği sınıftaki ğrencilerin, Türkçe ğretim programına göre etkinliklerin kullanıldığı sınıftaki öğrencilere göre dinleme puanlarının yüksek olduğu ve bu bağlamda anlamlı bir farkın oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle üstbiliş strateji eğitiminin ilköğretim ğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Tayşi (2014) araştırmasında, yapılan dinleme çalışmalarının öğrenme stilleri dikkate alınarak ortaokul ğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmeye ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada n test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 2011-2012 eğitim-ğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesi Onuncu Yıl İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerinden toplam 31 ğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Marmara ğrenme Stilleri leği”, “ğrencilerin ğrenme Stilleri Belirleme Listesi”, “ykleyici Metin Başarı Testi”, “Bilgilendirici Metin Başarı Testi” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Dinlemeye Yönelik Tutum leği” kullanılmıştır. Araştırma pilot ve asıl uygulama olmak üzere iki basamakta gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deney grubu öğrencilerine öğrenme stillerine dayalı dinleme çalışmaları, kontrol grubu öğrencilerine ise mevcut programa göre dinleme çalışmaları yaptırılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu ğrencilerinin, kontrol grubu

öğrencilerine göre dinlediğini anlama puanlarının yüksek çıktığı ve aradaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen “Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” sonucunda elde edilen verilerden tutum ölçeğinin 4 faktöründe deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun neticesinde öğrenme stillerine uygun olarak yapılan dinleme eğitiminin, ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerine ve dinlemeye yönelik tutumlarına olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. ,

Yıldırım (2007) araştırmasında, dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve tekniklerle yapılan uygulamanın, 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırmada ön test ve son test ölçümlü tek gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2006-2007 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Gölcük ilçesinde bulunan Donanma İlköğretim Okulu 3. sınıfta okuyan 31 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma toplamda 12 hafta sürmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Dinleme Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda dinleme becerisini artırmak için yapılan etkinliklerin ve eğitimlerin olumlu bir sonuç verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle uygulamalar esnasında öğrencilerin derse aktif olarak katılımlarının sağlandığı, müzik, oyun, drama, yarışma gibi tekniklerinde kullanıldığı etkinliklerden öğrencilerin çok zevk aldığı ve bu etkinliklerin dinleme becerisine olumlu katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Yıldız (2015) araştırmasında, dinleme stratejileri öğretiminin 5. sınıf Türkçe dersinde dinleme becerilerinin kazanılması üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tek gruplu ön test-son test yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda 5. sınıfta okuyan 162 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Bilgilendirici Metin Başarı Testi”, “Öyküleyici Metin Başarı Testi”, “Şiir Metni Başarı Testi”, “Dinlediğini Anlama Farkındalığı Ölçeği”, “Sosyo-Ekonomik-Kültürel Durum Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, dinleme stratejileri öğretiminin dinlediğini anlamaya olan etkisini ölçmeyi amaçlayan ön test ve son test başarı testlerinde son test lehine, dinleme stratejilerini kullanma farkındalığını ölçme uygulamasında ise son uygulama lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucunda dinleme stratejisi öğretiminde sosyo ekonomik durumu iyi olan, evlerinde düzenli olarak radyo dinleyen ve akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin lehine dinlediğini anlama becerisi yüksek bulunmuştur. Bunun yanında araştırmada cinsiyet faktörüne göre başarı testlerini etkileyen bir bulgu elde edilememiştir.



Zengin (2010) araştırmasında, çocuk kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ve uygun olmadığı varsayılan metinlerin dinleme becerisine olumlu ya da olumsuz etkisinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Muğla ili Fethiye ilçesi Özel Fethiye İlköğretim Okulu'nda 7. sınıfta öğrenim gören 27'si deney grubunda, 32'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 59 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere 4 hafta süren eğitim çalışmaları uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak dinlediğini anlama metni soruları kullanılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grupları son test toplam başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle dinleme becerisinin gelişiminde kullanılan eserlerin, çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun olması sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca dinlemenin çocuklarda en önemli öğrenme yollarından biri olduğu belirlenmiştir.

Yukarıdaki araştırma sonuçlarından hareketle dinlemenin farklı tür, yöntem ve stratejiler kullanılarak geliştirilebilen bir beceri olduğu sonucuna varılabilir. İtme yönünden sağlıklı bir dinleyiciye, uygun ortam ve şartlar sağlandığında, gerek teorik gerekse de uygulama etkinlikleriyle dinleme becerileri kazandırılabilir ve bu becerileri geliştirilebilir.

### **2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar**

Choi J. ve Sojer T. (2016) çalışmalarında, Kore ve Avusturya eğitim sisteminde estetik eğitimi değerlendirmişlerdir. Ayrıca Kore ve Avusturya'daki estetik eğitim konusundaki argümanlar da analiz edilmiştir. Kore ve Avusturya'da okul sistemi ve eğitim reformu gibi konular çok farklı düzeylerde. Her ülke için, bireysel ihtiyaçların karşılanması ve estetik eğitim bakımından iki ülkenin okul sistemlerindeki güçlüklerin belirlenmesi amacıyla farklı filozofik yöntemler belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda ise, ahlak ve bireysellik eğitimin klasik hümanist değerleri olarak kabul edildiğinde, estetik eğitim ve hümanizm arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Juslin (2013) çalışmasında müziğin sesinin dinleyicilerde derin duygular uyandırabilmesinden bahsetmektedir. Araştırmada müziğin günlük duygulara ve estetik duygulara katkısı araştırılmıştır. Yani müziğin günlük yaşamdaki endişelerimizden çıkarılan soyut bir sanat biçimi olduğunu, hayatın devam etmesiyle de sürdürülen biyolojik olarak gelişen tepkiler olduğunu belirtmiştir. Geçmişte yaşamış insanların hayatta kalmasının, seslerdeki kalıpları algılama, onlardan anlam çıkarma ve davranışlarını buna göre ayarlama yeteneklerine bağlı olduğunu söylemiştir. Ayrıca sesin ve müziğin estetik yorumlanmasında,

saygı ve takdir duygusu gibi minnettarlık duygularının daha iyi ölçülebilmesinde çok faydalı olduğunu bildirilmiştir.

Kornysheva ve arkadaşları (2010) yaptıkları araştırmada, müzikal ritimlerin, temponun bireylerin becerileri üzerine etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Toplam 18 kişi (11 bayan, 7 erkek) üzerinde denemeler yapılmış ve sonuçta kişilerin beynin korteksindeki aktivitelerinin tempo ile artış gösterdiği belirlenmiştir.

Müller ve arkadaşları (2010) yaptıkları araştırmada, müzik uzmanlarının ve sıradan insanların müzik dizilerinin estetik değerlendirilmesinde farklılık gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Araştırma 16 müzik uzmanı ve 16 sıradan insan üzerinde akor sekanslarının düzenini ve estetik değerini değerlendirmişlerdir. Araştırmada akor; en az üç ayrı perdenin bir arada tınladığı ses kümesidir. Hangi perdelerin üst üste konulacağı, yapılan müziğin stiline veya müzikte o anda yaratılmak istenen etkiye göre belirlenir. Sekans ise bir ezgi ya da ritim motifinin gam dizisinin değişik derecelerinde yinelenmesi anlatmaktadır. Bu araştırma, dinleyiciler üzerinde müziğin estetik yorumlanmasının kıyaslanmasını içermektedir. Araştırma sonucunda uzman kişilerle diğer kişiler arasında birkaç davranışsal farklılık saptandığı rapor edilmiştir. Ayrıca olaya bağlı potansiyel (OBP) parametrelerde (akor sekanslarının işitsel, bilişsel ve estetik işlenmesi) de farklılıklar tespit edilmiştir.

Paul (2008) çocukların estetik deneyimleri üzerine yaptığı çalışmada, 31 kız 29 erkek toplam 60 çocuğun her birine bireysel olarak dinletilen müziklere karşı onların gösterdikleri estetik reaksiyonlarını belirlemiştir. Çalışmada, her ne kadar bu yaş çocukların estetik deneyimlerinin kesin olarak belirlenmesi çok mümkün olmasa da tüm çocukların müziğe pozitif yanıt verdiği, duygularını kelimelere dökemedikleri ve bunları duyuşsal yönden ifade edemedikleri saptanmıştır. Çocuklar normal, yetenekli ve özel ihtiyaçlı olmak üzere üç gelişim grubuna ayrılmışlardır.

Pilonieta ve Hancock (2012) birinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve bunun ikili ilişkilere etkileri üzerine bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmaya 4 birinci sınıf öğretmeni ve 68 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Bu öğrenciler farklı 4 sınıfta eğitim öğretim görmektedirler. Öğretmenlere geleneksel olmayan ve sosyal konular ağırlıklı kitaplar verilmiştir. Bu kitaplarda ayrımcılık, evsizlik, ebeveynlerin hapse girmesi ve göç gibi konular anlatılmaktadır. Öğretmenler 5 haftalık kurs boyunca öğrencilere kitapları teker teker okumuşlardır. Öğretmenler her sesli okumadan sonra öğrencilere üç anlama sorusu ve iki bağlantı sorusu sormuşlar ve değerlendirmede bulunmuşlardır. Bağlantı sorularında geçmiş yaşantılarla okunan metinler arasında bağ kurulması beklenmiştir. Dördüncü kitabın sesli okunması sırasında dört sınıfın tamamı videoya kaydedilmiştir. Video sesli okuma

sırasında öğrencilerin bağlantıları hakkında fikir edinmek için incelenmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Öğrencilerin okuduğunu anlama sorularına verdiği yanıtları kodlamak ve analiz etmek için nitel bir araştırma kullanılmıştır. Ayrıca okuma sırasında okumaya karşı tutum ve istek durumunu belirlemek için alınan puanlarla, öğrenci anlama puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Birinci sınıf öğrencilerinin literatürle ne derece bağlantı kurduklarını belirlemek için cevaplar konu dışı, konu temelli, güvenilir bağlantı ve doğrudan bağlantı şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlar daha sonra da sistematik olarak yeni kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler; konu bazlı bağlantılar için farklı duruşlar, estetik bağlantılar için estetik ve karışık duruş olarak belirtilmiştir. Okunan kitaplarda çocuklar, kişisel deneyimlerini kullanarak metinle daha derin bağlantı kurmayı hedeflemişlerdir. Bu bağlantıyı kurmak için de estetik bağlantılardan yararlanmışlardır. Bu amaçla öğrencilerden okunan kitaplarla kendi yaşantıları arasında estetik bir bağ kurmaları beklenmiştir. Araştırmacılar birinci sınıf öğrencilerinin hikâyeleri dinlerken estetik bir duruş üstlenen ve doğrudan kişisel yaşantılarına dayalı bağlantılar kurabilen öğrencilerin, anlamada daha yüksek puanlar aldıklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin küçük yaşta olmalarına rağmen estetik bir duruşa sahip oldukları, hikâye taslağı ve karakter gelişimini de kavrayabildikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Reybrock ve arkadaşları (2018) yaptıkları araştırmada estetik deneyimlerin insan beyninin belirli bölgelerini nasıl etkilediğini tespit etmişlerdir. Araştırmada dinleyicinin bir dizi sesli uyaranları algılayıp, anlayıp ve eğlenip değerlendirdiği süreçlerle, müziğin beyin yapısına olan etkisi üzerinde durulmuştur.

Shih (2018) çalışmasında, estetik deneyimin yaygınlaştırılmasını, küçük çocuklar için erken çocukluk eğitiminin bir unsuru olarak görmektedir. Araştırmacı tarafından Tayvan'daki genç öğrencilerin estetik eğitimlerinin anlatıldığı bu derlemede; küçük çocukların estetik deneyimini genişletmenin, erken çocukluk eğitiminin bir unsuru olduğundan bahsedilmiştir. Bu aşamada da estetik eğitimin çok önemli olduğunu bildirilmiştir. Çalışmada, ilkokul öğretmenlerinin ilgili çalışmaları okuyarak ve analiz ederek, estetik eğitimin önem ve amacını daha iyi anlayarak Tayvanlı öğrencilere uygun estetik eğitimi verebilecekleri rapor edilmiştir.

Wilson ve arkadaşları (1997) yaptıkları araştırmada, 7 ve 9 yaş aralığındaki 80 çocuk üzerinde tonlamanın çocuklar üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmada hem melodik hem de ritmik ayrımı karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarında, tonlama uygulanan çocuklarda gelişimsel bir ilerleme kaydedilmiştir. Çalışmada ayrıca uyarımın süresinin uzunluğunun ve hoş gitme duygusunun da etkinliği incelenmiş ve uyarım uzunluğunun

artmasıyla tonal (ses perdesi), tonal olmayan ve metrik olmayan uyarımların ayırımında başarı sağlandığı bildirilmiştir. Hoşa gitme duygusunun ise herhangi bir etkisinin olmadığı rapor edilmiştir.

Yurt dışı çalışmalar incelendiğinde estetik dinleme eğitimi daha çok müzik ve sanat alanlarındaki öğretimlerde kullanıldığı görülmektedir.



## BÖLÜM III

### YÖNTEM

#### 3.1. Araştırmanın Modeli

Estetik dinlemenin 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisinin incelendiği bu çalışmada gerçek deneme modellerinden “Ön test-Son test kontrol gruplu yarı deneysel model” kullanılmıştır. Bu model, deneysel uygulamanın bağımlı değişken üzerindeki etkisinin incelenmesiyle ilgili olarak araştırmacıya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların sebep-sonuç ilişkisi bağlamında yorumlanmasına imkân tanıyan ve davranış bilimlerinde sıklıkla kullanılan güçlü bir desendir (Büyüköztürk, 2011b: 24). Deneysel araştırmalar, bir konu hakkındaki sebep sonuç ilişkilerini ortaya çıkarabilmeyi amaçlamaktadır. Bu modelde araştırmacının kontrolünde gözlenmek istenen davranış doğrudan gözlemlenir ve bununla ilgili bulgular elde edilir. Bu bulgular ışığında yapılan uygulama ve gözlemlerden olayların nedenleriyle ilgili yargılara ulaşılır (Karasar, 2010: 87).

Bu çalışmada deneysel yöntemlerden “Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Model” temel alınmıştır. Bu modelde rastgele yöntemle seçilen ve grupların birbirine denk olduğu varsayımından hareketle deney ve kontrol grupları belirlenmektedir. Belirlenen bu iki grup için de ayrı ayrı ön test ve son test uygulamaları yapılmaktadır. Yapılan testlerin sonucunda etkisi incelenmek istenen değişkenin gruplar üzerinde bir fark yaratıp yaratmadığı yapılacak olan t- testi ile tespit edilmektedir (Balcı, 2011: 257).

Yarı deneysel desen modeli, değişkenlerin kontrol altına alınamadığı durumlarda özellikle eğitim alanındaki araştırmalarda en çok kullanılan desendir. Çünkü eğitim alanında yapılan araştırmaların çoğunda araştırmacı duruma fazla etkide bulunamaz. Bu desende araştırmacı bir çalışma grubu oluşturmaz, var olan gruplardan yansız bir şekilde atama yapar. Bu gruplardan biri deney grubu diğeri de kontrol grubu olur. Her iki grup için de araştırma öncesi ve araştırma sonrası ölçümler yapılır. Ayrıca deneysel model kullanılarak yapılan araştırmalarda karşılaştırma yapılabilmektedir (Karasar, 2005: 88-97). Yapılan bu araştırmada Türkçe dersi akademik başarıları birbirine denk olan iki şubeden biri deney grubu, diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Her iki gruptan da deney öncesi ve deney sonrası ölçümler elde edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmanın Deneysel Desen Tablosu

| Gruplar       | Ön test                   | Deneysel İşlem                                   | Son test                  |
|---------------|---------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------|
| Deney grubu   | Dinleme Becerisi Soruları | Estetik Dinleme Eğitimi ve Uygulama Etkinlikleri | Dinleme Becerisi Soruları |
| Kontrol grubu | Dinleme Becerisi Soruları | MEB Geleneksel Yöntem (Müfredat) Etkinlikleri    | Dinleme Becerisi Soruları |

Araştırma 8 hafta sürmüştür. Araştırma 1 haftası ön test, 1 haftası estetik dinleme eğitimi, 5 haftası estetik dinleme uygulamaları ve 1 haftası da son test olarak uygulanmıştır.

### 3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, araştırmanın amacı doğrultusunda kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Bu yöntem, zaman ve maliyet açısından problemler olan durumlarda araştırmaya zaman ve pratiklik kazandırma açısından avantajlı bir yöntemdir. Ayrıca bu yöntem, araştırmacıya yakın olan ve kolay ulaşabileceği çalışma grubu oluşturmayı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 141).

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Karabük ili Yenice ilçesi Ülkü İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Araştırma okulu olarak Ülkü İlkokulu'nun seçilmesinin nedeni hem araştırmacının görev yaptığı okul olması, hem de zaman açısından kolaylık sağlamasından dolayıdır. Araştırmada 14'ü deney, 14'ü kontrol grubu öğrencisi olmak üzere toplam 28 öğrencinin verileri ele alınmıştır. İki sınıftaki öğrencilere dinleme becerisi ön testi uygulandıktan sonra bu iki sınıfın dinleme becerilerinin denk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda 4/B sınıfını deney, 4/A sınıfı kontrol grubu olarak yansız bir şekilde belirlemiştir. Deneysel çalışmalarda araştırmacı zorunlu olarak var olan gruplardan yansız bir şekilde gruplardan birini deney grubu, diğerini ise kontrol grubu olarak atamak zorundadır (Creswell, 2003, 2005; Clark ve Creswell, 2008; akt. Yıldırım, 2010: 107).

### 3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılacak olan dinleme metnlerinin geçerliklerini sağlamak için öncelikle araştırmacı tarafından geçmiş yıllara ait öğrencilerin karşılaşmadığı Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu onaylı ilkökul 4. sınıf Türkçe ders kitapları taranmıştır. Taramalar sonucunda amaca uygun olduğu saptanan, dinleme metinleri olarak seçilen hikâye edici metinler bir havuzda toplanmıştır. Daha sonraki aşamada havuzda toplanan bu hikâye edici metinler içinden dinleme metni olarak 12 metin alanında uzman araştırmacıların görüşleri alınarak uygulamada kullanılmak üzere seçilmiştir. Dinleme metinlerinden iki metin ön test ve son test için, on metin ise uygulama aşamasında kullanılmak üzere belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak belirlenmiş on üç soruluk ön test dinleme becerisi soruları ve yine aynı şekilde uzman görüşü alınarak belirlenmiş on üç soruluk son test dinleme becerisi soruları kullanılmıştır. Ölçme araçlarındaki puanlama aralıkları Tablo 3’de gösterilmiştir:

Tablo 3. Ön Test ve Son Test Puanlama Rubriği

| <b>SORU KRİTERLERİ</b>                                  | <b>PUAN</b> |
|---------------------------------------------------------|-------------|
| Yanlış Cevaplanan ya da<br>Hiç Cevaplanmayan (Boş) Soru | 1           |
| Eksik Cevaplanan Soru                                   | 2           |
| Doğru Cevaplanan Soru                                   | 3           |

Tablo 3’de görüldüğü üzere rubrik 1, 2 ve 3 puan üzerinden değerlendirilmektedir. Ön test ve son test dinleme becerisi rubriğindeki sorularda yanlış cevaplanan ya da hiç cevaplanmayan boş bırakılan sorular 1 puanla, eksik cevaplanan sorular 2 puanla, doğru cevaplanan sorular ise 3 puanla puanlandırılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilere, öğrencilerin dinleme becerilerini ölçmek için hazırlanan 13’er soruluk ön test ve son test sorularıyla ulaşılmıştır. Bu sorulara verilen cevaplar dinleme becerisi rubriğine göre araştırmacı ve bir sınıf öğretmeni tarafından değerlendirilip kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın ön test uygulaması için Talim Terbiye Kurulu onaylı 4. Sınıf Türkçe ders kitabından “İp Bacaklı Uzaylı Çocuk” metni belirlenmiştir (Yıldız vd. 2017: 40-43). Araştırmanın son test uygulaması için de “Paylaşmayı Öğrenen Sincap” adlı metin seçilmiştir (Yıldız vd. 2017: 11-14). Uygulamalarda seçilen metinler öğrencilere araştırmacı tarafından uygun bir ses tonunda,

vurgu ve tonlamaya dikkat edilerek okunmuştur. Ardından öğrencilerden ön test ve son test dinleme metinleri ile ilgili sorulara cevap vermeleri istenmiştir.

Metinlerin seçiminde öğrencilerin seviyeleri dikkate alınmış ve öğrencilerin daha önce karşılaşmadıkları metinler olmasına özen gösterilmiştir. Hem ön test hem de son test metinleri ile ilgili sorular belirlenirken de uzman görüşüne (EK-2) ve (EK-3) başvurulmuştur. Ön test ve son test metinleri için belirlenen sorular Türkçe alanında uzman akademisyenler tarafından ayrı ayrı puanlanmıştır. Bu sorulardan en çok puan alan 13 soru araştırmanın ön test uygulamasında kullanılmıştır. Araştırmanın son test uygulamasında da aynı yöntemle alanında uzman akademisyenlerin görüşü alınarak belirlenen 13 soru kullanılmıştır.

➤ Uzman görüşü doğrultusunda belirlenen ön test soruları (Ek-4) şunlardır:

1. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağa yattığında nasıl bir dünya düşünürmüş?
2. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağını ve yastığını nasıl hayal edermiş?
3. Metinde anlatılan çocuğun en önemli özelliği nedir?
4. Annesi kahvaltıya çağırdığında çocuk nasıl davranmaktadır?
5. Çocuk neden huysuzluk etmektedir?
6. Annesi çocuğa niçin ceza vermiştir?
7. Uzaylı çocuk nasıl görünmektedir?
8. Uzaylı çocuk yemek yemeyi sevmeyen çocuğu niçin gezegenine götürmüştür?
9. Uzaylı çocuğun gezegeni nasıldır?
10. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk bu gezegende nelere şaşmıştır?
11. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk midesi bulanınca ip bacaklı çocuktan ne istemiştir?
12. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk neleri özlemiştir?
13. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk evine dönünce ne yapacaktı?

➤ Uzman görüşü doğrultusunda belirlenen son test soruları (Ek-5) şunlardır:

1. Sincapların dünyada en sevdiği yiyecekler nelerdir?
2. Sincaplar, kış bastırmadan önce neler yapmaktadır?
3. Sincaplar, kışı beklerken hangi oyunları oynamışlardır?
4. Sincaplar ile Seyrekdiş' in arasının bozulmasına neden olan olay nedir?
5. Seyrekdiş, arkadaşlarını seyrederken nereye gizlenmiştir?
6. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla oynayamayınca neler düşünmüştür?
7. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla barışmak için ne yapmıştır?



8. Seyrekdiş' i affeden arkadaşları ona nasıl davranmışlardır?
9. Sincaplar ne zaman uykuya yatmıştır?
10. Seyrekdiş' in yemişleri neden hızla tükenmektedir?
11. Seyrekdiş' in komşusu kimdir?
12. Seyrekdiş' in kışın aç kalmaması için diğer sincaplar neler yapmıştır?
13. Seyrekdiş neyin değerini çok iyi öğrenmiştir?

### **3.4. Araştırmanın Uygulama Aşamasında Kullanılan Araçlar**

Araştırmanın uygulama aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu incelemesinden geçmiş ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarından alınan toplam 12 hikâye edici metin kullanılmıştır. Bu metinlerden 1 tanesi ön test, 1 tanesi son test ve 10 tanesi de estetik dinleme eğitimi uygulamaları için belirlenmiştir. Ön test ve son test dinleme becerileri soru belirleme sürecinde araştırmacı, öğretmen kılavuz kitaplardan da yararlanarak sorular oluşturmuştur. Bu sorular ön test için 23 soru, son test için 19 soru olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu sorulardan Türkçe alanında uzman akademisyenlerin görüşleri alınarak hem ön test için hem de son test için 13 er soruluk dinleme becerisi soruları oluşturulmuştur.

Uygulama sürecinde ise estetik dinlemenin aşamaları üzerine kurulmuş etkinlikler kullanılmıştır. Bu aşamalarda öğrenci ve öğretmen aktif rol almakta ve sürecin belirleyicisi konumundadırlar. Bu aşamalar tahmin etme aşaması, bağlantı kurma aşaması, fikirlerin organize edilmesi aşaması, görselleştirme aşaması, kurulan anlamı gözden geçirip tekrar düzenleme aşaması ve dili etkili kullanma aşamalarıdır. Bu aşamaları içinde bulunduran dinleme metni çalışma kâğıtları uygulama aşamasında her metin için ayrı ayrı planlanıp, hazırlanmıştır. Hazırlanan bu etkinlikler araştırmacı tarafından öğrencilere uygulanmıştır.

Estetik dinleme aşamalarının amacına uygun olarak dinleme sürecinde kullanılması, bu dinleme türünü dinleme becerisinin geliştirilmesinde etkili hale getirebilir.

#### **3.4.1. Uygulama Metinleri**

Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu incelemesinden geçmiş ve öğrencilerin daha önce derslerinde işlenmeyen 4. sınıf Türkçe ders kitaplarından seçilen hikâye edici metinler kullanılmıştır. Metinler haftada iki seans halinde uygulanmış ve her seans 3 ders saatinden oluşmuştur. Uygulama metinleri 5 hafta sürmüştür. Uygulama metinlerine toplamda 30 ders saati ayrılmıştır. Bu çalışmada 1'i ön testte, 10' u uygulama aşamasında ve 1'i son testte olmak üzere toplam 12 metin kullanılmıştır. Bu metinler

sırasıyla aşağıda belirtilmiştir:

- 1) “İp Bacaklı Uzaylı Çocuk” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 2) “Komşu Kunduzlar” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 3) “Pazar Yeri” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Özgün Matbaacılık, 2016)
- 4) “Şenlikli Bir Akşam Yemeği” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Özgün Matbaacılık, 2016)
- 5) “En Büyük Takım Bizim Takım” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 6) “Ölümsüzleşen Bahçe” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 7) “Şekerci Güzeli” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 8) “Cambaz Ali” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 9) “İstanbul Dünyam” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 10) “Babaanne ve İhlamur Ağacı” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 11) “Oyuncakların Öfkesi” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)
- 12) “Paylaşmayı Öğrenen Sincap” (İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Doku Yayıncılık, 2017)

Estetik dinlemede kullanılan şarkı, türkü, şiir, masal, ninni, sayısmaca, tekerleme, bilmece, fıkra, mani, drama, tiyatro, fabl, karikatür, çizgi roman vb. tür metinler hikâye edici metin türleri içinde yer alır. Bu nedenle araştırmada hikâye edici metin örnekleri kullanılmıştır.

Uygulamada kullanılmak üzere 4. Sınıf Türkçe ders kitaplardan hikâye edici metinlerin seçilme sebebi olarak bu metinlerin; kişiye yorum yapabilme, anlamı açıklama, organize etme, hatırlama ve problem çözme fırsatları tanınmasıdır (Akyol, 2010: 161).

Genel olarak hikâye edici metinler aşağıdaki özelliklere sahiptir. Bunlar:

- Olaya dayalıdır ve olay dizisini içerir.
- Kişi yer, zaman ve ana düşünce öğelerini içerir.
- Olaylar belli bir plan dâhilinde ilerler, anlatılır.

- Duygusal, hayali ve eğlenceli ögelere yer verilir.
- Kelimeler ve cümleler görünenin aksine başka anlamlar da çağrışırlar.
- Yazar iletmek istediği mesajı kapalı anlam şeklinde verir.
- Anlamak için çaba sarf edilmesi gerekir.
- Belli bir anlatıcı vardır.
- Metinde anlatılanlarla gerçek hayatta olmayabilir, hayal ürünleri olabilir.
- Metinlerin yazımında estetik kaygı ve ögeler vardır (Kolaç, 2009: 603).

### **3.5. Verilerin Toplanması**

Araştırmanın verilerinin toplanması sırasıyla ön test puanlarının elde edilmesi, estetik dinleme eğitiminin verilmesi, araştırmanın uygulanması, son test puanlarının elde edilmesi, verilerin analizi aşamalarından oluşmuştur. Bu aşamalar:

#### **3.5.1. Ön Test Puanlarının Elde Edilmesi**

Deney ve kontrol grubu öğrencilerine “İp Bacaklı Uzaylı Çocuk” adlı metin uygun sesle, vurgu ve tonlamaya, telaffuzlara, jest ve mimiklere dikkat edilerek araştırmacı tarafından okunmuş ve öğrencilerin metni dinlemeleri sağlanmıştır. Daha sonra öğrencilerden dinledikleri bu metni kapsayan, uzman görüşü alınarak hazırlanmış 13 soruya cevap vermeleri istenmiştir. Öğrenciler kendilerine dağıtılan kâğıtlara soruların cevaplarını yazmışlardır. Araştırmacı ve bir sınıf öğretmeni ön test puanlama rubriğine göre (1 Puan: Yanlış ya da cevaplanmayan soru, 2 Puan: Eksik cevaplanan soru, 3 Puan: Doğru cevaplanan soru) soruları değerlendirmişlerdir. Değerlendirme sonucunda puanlayıcılar arasında gözle görülür bir farklılık oluşmamıştır. Ardından elde edilen puanlar SPSS 22 paket programına işlenmiştir.

## Şekil 1. Deney grubu ön test uygulama örneği

### “İP BACAKLI UZAYLI ÇOCUK” DİNLEME METNİ SORULARI (ÖNTEST)

1. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağa yattığında nasıl bir dünya düşünürmüş?

Sekeli ağaçlar, yatağı şekerden, yastığı çikolatadan dünya hayal edermiş.

2. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağını ve yastığını nasıl hayal edermiş?

Yatağı şekerden, yastığı çikolatadan hayal edermiş.

3. Metinde anlatılan çocuğun en önemli özelliği nedir?

Sevme, meyve yemeyi sevmemiş. Ve yemek yemeyi sevmemiş.

4. Annesi kahvaltıya çağırdığında çocuk nasıl davranmaktadır?

Ben bunu sevmem ben bunu istemem!

5. Çocuk neden huysuzluk etmektedir?

Sevme ve meyve sevmemesi için,  
ve hep şeker, çikolata sevdiği için.

6. Annesi çocuğa niçin ceza vermiştir?

Yemek yemediği için onu üzrettiği için.

7. Uzaylı çocuk nasıl görünmektedir?

İki kolları ip ince kafası elleri büsbüyük.

8. Uzaylı çocuk yemek yemeyi sevmeyen çocuğu niçin gezegenine götürmüştür?

Yemek yemesi için.

9. Uzaylı çocuğun gezegeni nasıldır?

Her yer çokolatadan bir gezegene götürür.

10. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk bu gezegende nelere şaşmıştır?

Sadece şeker ve çokolata olduğu için ve inek ve hayvan belemeliği için.

11. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk midesi bulanınca ip bacaklı çocuktan ne istemiştir?

Meyve suyu ve süt.

12. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk neleri özlemiştir?

Annesinin yemeklerini, oyuncaklarını.

13. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk evine dönünce ne yapacaktı?

Annesinin bütün yemeklerini yicemmiş.

## Şekil 2. Kontrol grubu ön test uygulama örneği

### “İP BACAKLI UZAYLI ÇOCUK” DİNLEME METNİ SORULARI (ÖNTEST)

1. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağa yattığında nasıl bir dünya düşünürmüştü?

Şekerden ağaçlarla dolu ve çikolatadan evleri olan bir dünya düşünmüştü.

2. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağını ve yastığını nasıl hayal edermiş?

Çikolatadan ve şekerden olmasını kalktığında onları yemeyi hayal edermiş.

3. Metinde anlatılan çocuğun en önemli özelliği nedir?

Yemek yemeği sevmemesidir.

4. Annesi kahvaltıya çağırdığında çocuk nasıl davranmaktadır?

İstememek ve huysuzluk yaparak davranmasıdır.

5. Çocuk neden huysuzluk etmektedir?

Hiç bir yemeği sevmeyişinden huysuzluk etmektedir.

6. Annesi çocuğa niçin ceza vermiştir?

Ben yemekleri sevmiyorum midem bulanıyor dediği için.

7. Uzaylı çocuk nasıl görünmektedir?

Kafası elleri ayakları büyük bacakları ve kolları ip gibi görünmektedir.

8. Uzaylı çocuk yemek yemeyi sevmeyen çocuğu niçin gezegenine götürmüştür?

Akıllanması için ve onun isteklerini yerine getirmek içindir.

9. Uzaklı çocuğun gezegeni nasıldır?

Kurak, ağaç bulunmayan hayvan olmayan zehir ve şekerli yiyecekler olan bir gezegendir.

10. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk bu gezegende nelere şaşırmıştır?

Ağaç olmadığını ve hayvan olmadığını şaşırmıştır.

11. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk midesi bulanınca ip bacaklı çocuktan ne istemiştir?

kendi evine getirmesini istemiştir.  
Yanlış hatırlamıyorsam Portakal suyu süt ve su istemiştir.

12. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk neleri özlemiştir?

Oyuncaklarını ve annesinin yemeklerini.

13. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk evine dönünce ne yapacakmış?

Artık tüm yemekleri yiyecek annesini özlemeyecektir.

### 3.5.2. Estetik Dinleme Eğitiminin Verilmesi

Araştırmada ön test uygulanmasından sonra sadece deney grubu öğrencilerine teorik olarak öncelikle öğrenme alanlarından bahsedilmiştir. Bu öğrenme alanlarından diğer alanların temeli konumundaki dinlemeye dikkat çekilmiştir. Ardından deney grubu öğrencilerine dinleme, dinleme becerisi, dinleme eğitimi, dileyici, iletişim ve işitme kavramları anlatılmıştır. Ardından öğrenme için nasıl bir dinleme yapılmasının gerektiği, bu dinlemede nelere dikkat etmenin önemli olduğu, dinleme türlerinin neler olduğu, hangi dinleme türüne göre dinleme yapılacağı konularında bilgiler verilmiştir. Ardından araştırmada etkisini incelenen estetik dinleme üzerinde durulmuştur. Hikâye edici dinleme metinlerinden kısa örnekler sunulmuş ve estetik dinleme aşamalarından bahsedilmiştir. Bu stratejilerin neler olduğunu ve hikâye edici metinlerde hangi noktalara dikkat edilerek bunların uygulanacağı açıklanmıştır. Bu eğitim 3 ders saati içinde tek seans olarak yapılmıştır. Araştırmanın ikinci haftasında ön testten sonra uygulamaya koyulmuştur.

### 3.5.3. Araştırmanın Uygulanması

Araştırma 8 hafta sürmüştür. İlk 1 hafta ön test, 1 hafta estetik dinleme eğitimi (3 ders saati), 5 hafta uygulama ( her hafta 2 metin, her bir metin 3 ders saati), son 1 hafta son test olarak yapılmıştır. Uygulama haftalarında, haftada 2 uygulama yapılmıştır. Her uygulama 3 ders saati üzerinden oluşturulmuştur. Öğrencilere 3 saati teorik ve 30 saati uygulama olmak üzere toplam 33 ders saati estetik dinleme eğitimi ve çalışmaları yaptırılmıştır.

Kontrol grubu öğrencilerine de ön test ve son test uygulaması gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubu öğrencileri ile araştırmacı, Milli Eğitim genel müfredatı kapsamındaki dinleme metni çalışmalarını deney grubuyla aynı haftalarda farklı ders saatlerinde işlemişlerdir. Bu çalışmalarda kontrol grubu öğrencilerine estetik dinleme eğitimi ve estetik dinleme etkinlikleri uygulanmamıştır.. Öğrenciler geleneksel öğretim yöntemiyle (müfredat) dinleme etkinliklerine devam etmişlerdir. Dinleme çalışmaları etkinlikleri öğrencilerin Türkçe ders kitabındaki çalışma etkinlikleri üzerinden yürütülmüştür. Deney grubu öğrencileri ise ilk başta 3 ders saati teorik estetik dinleme eğitimi almışlardır. Bu eğitimde dinleme, dinleme becerisi, dinleme türleri, estetik dinlemenin ne olduğu, estetik dinlemede dikkat edilmesi gereken unsurlar, estetik dinleme stratejileri üzerinde durulmuş ve özellikleri anlatılmıştır. Deney grubu öğrencilerine dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla uygulama aşamasında sırasıyla (Komşu Kunduzlar, Pazar Yeri, Şenlikli Bir Akşam Yemeği, En Büyük Takım Bizim Takım, Ölümsüzleşen Bahçe, Şekerci Güzeli, Cambaz Ali, İstanbul



Dünyam, Babaanne ve Ihlamur Ağacı, Oyuncakların Öfkesi) metinleri estetik dinleme becerisi aşamalarına uygun olarak dinletilmiştir. Araştırmacı tarafından dinleme öncesi ya da sırasında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirici soru ve görsellerden yararlanılarak dikkatlerini metne yoğunlaştırmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Metni okuma aşamasında araştırmacı hem iyi bir okuyucu hem de iyi bir dinleyici olarak onlara model olmaya çalışmıştır. Öğrencilerin fikirlerini özgürce sunmalarına fırsat verilmeye dikkat edilmiştir. Bu uygulama haftada iki metin uygulaması olarak gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere uygulama aşamasında estetik dinleme aşamalarından; tahmin etme, bağlantı kurma, fikirleri organize etme ve görselleştirme uygulamaları yaptırılmıştır. Diğer bir aşama olan kurulan anlamı gözden geçirip düzenleme aşamasında araştırmacı, öğrencilere dinledikleri metinle ilgili sorular aracılığıyla aldığı cevaplara göre anlamı düzeltme fırsatı vermiştir. Araştırmacı dili etkili kullanma aşamasında ise vurgu ve tonlamaya, kelimelerin ses özelliklerine, noktalama işaretlerine ve imla kurallarına, amacın dışına çıkmadan esprilere yer vererek öğrenciyi metnin anlamı içinde tutmaya çalışmıştır. Araştırmacı estetik dinleme çalışmalarını uygulamanın içine yerleştirerek öğrencilerden bu beceriyi yansıtmalarını beklemiştir.

Öğrencilere uygulama kâğıtları o gün uygulanacak dinleme metninin hemen öncesinde dağıtılmıştır. Öğrenciler metinle ilgili cevapları ve çalışmalarını bu çalışma kâğıtlarına doldurmuşlardır. Uygulamalarda estetik dinleme aşamalarının tamamı üzerinde durularak bu kriterlere uygun olarak hazırlanan çalışma kâğıtları aracılığıyla estetik dinleme becerisi ölçülmeye çalışılmıştır. Bu çalışma kâğıtlarında; tahmin etme, bağlantı kurma, fikirlerin organize edilmesi ve görselleştirme basamakları kullanılmıştır. Diğer iki aşamada ise araştırmacı sürece dâhil olmuştur ve estetik dinleme aşamalarına uygun olarak dersi işlemiştir. Araştırmada uygulama çalışma kâğıtlarının üzerinde herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Kâğıtlar öğrencilerin ilk doldurdukları şekilde sunulmuştur. Ancak estetik dinleme aşamalarının tamamı üzerinde tüm öğrencilerle değerlendirmede bulunulmuştur.

Estetik dinlemenin etkili bir dinleme becerisi haline dönüşebilmesi için belirlenmiş dinleme aşamalarının uygulanması gerekir. Bu aşamalar Tompkins' e (1998: akt. Akyol, 2016: 11) göre altı aşama olarak belirlenmiştir. Öğrencilere bu aşamalarda belli başlı becerileri kazandırmak için çaba sarf edilmelidir. Bu aşamalar aşağıda belirtilmiş ve aşamalarda yapılanlar anlatılmıştır. Bunlar:

**a) Tahmin etme aşamasında:** Araştırmacı metinde belirlenen durak noktalarında öğrencilere sorular sormuştur. Bu sorular metnin o noktasıyla ilgili ya da gelecekte olabilecek durumları tahmin ettirmek için kullanılmıştır. Öğrencilere dinleme metinlerini

dinlerken buldukları noktanın ilerisinde ne olabileceği tahmin ettirilmeye çalışılmıştır. Belli bir zamandan sonra öğrencilerin tahminleri alınmıştır. Tahminler alınırken araştırmacı öğrencilerini heveslendirici sorularla cesaretlendirmiş ve öğrencilerin tahminlerine doğru yanlış tespitinde bulunmamıştır. Metnin sonunda öğrencilere tahminlerini kontrol etme fırsatı verilmiştir ve değerlendirmede bulunmaları sağlanmıştır. Araştırmada örnek gösterilen kâğıtlar üzerinde bir düzeltmeye gidilmemiş fakat öğrencilerin cevapları tek tek sınıf ortamında değerlendirilmiştir.

**b) Bağlantı kurma aşamasında:** Öğrenciler metinleri dinlerken dinlediklerinde anlatılanlarla kendi özellikleri ve yaşantıları arasında bağlantı kurarlar. Bu bağlantıları, dinlemeden sonra sınıf içi tartışmalarda dile getirirler. Ayrıca dinledikleri başka hikâyelerle ya da yaşantılarıyla o anda dinledikleri hikâyeye unsurları arasında ilişki kurarlar. Araştırmacı bu ilişkilerin kurulmasında öğrencilere yardımcı olur ve soracağı sorularla öğrencilere rehberlik eder. Bu aşama zihinde var olan şemalarla eşleştirme olarak da algılanabilir. Bu amaçla zihinde oluşturulmuş şemalardaki bilgilerle bağlantı kurmak amacıyla bu bilgilerin sıralanması sağlanır. Bu sıralamada ilişkisel boyut önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Hazırlanan etkinliklerde ilişki kurma boyutuna dikkat edilmiş ve öğrencilerden bu aşamada geçmiş bilgi birikimlerinden örnekler sunmaları beklenmiştir. Birey dinleme sonucu öğrendiklerini yaşantılarından eşleyemezse, bilginin kalıcılığı sorgulanmaya başlanacaktır. Bu amaçla öğrencilerin bağlantı kurma aşamasında metnin tamamından sonuçlar çıkarması ve kendinde bir değerlendirme sürecini başlatması amaçlanmıştır.

**c) Fikirlerin organize edilmesi aşamasında:** Öğrencilerden dinledikleri metinde zihinsel organizasyonlarını kullanmaları beklenmiştir. Öğrenciler zihinlerinde oluşturdukları organizasyonlarla metnin ana öğeleri arasında ilişki kurmaya çalışmışlardır. Bu öğeler; başlık, yer, zaman, karakter/karakterler, olay ve ana fikirdir. Öğrencilerden kısaca metnin haritasını çıkarmaları beklenmiştir. Bu amaçla da fikirlerin organize edilmesi aşamasında hikâyeye haritası etkinlik olarak hazırlanmış, öğrencilerden uygun boşluklara istenilen hikâyeye unsurlarını yazmaları beklenmiştir. Etkinliğin sonunda öğrencilerin cevapları sınıf ortamında değerlendirilmiştir.

**d) Görselleştirme aşamasında:** Öğrencilerden bu aşamada dinleme esnasında hayal güçlerini kullanarak dinleme etkinliğinde geçen olayları, ayrıntıları, yer ve mekânları, canlı ve cansız varlıkları, çevre şartlarını ve ana fikirle alakalı zihinlerinde canlananları kâğıda çizmeleri istenmiştir. Öğrencilerden dinledikleri metinle alakalı görsel bir çalışma yapmaları beklenmiştir. Öğrenciler çizimlerinde dinledikleri metnin zihinlerinde yansımaları sergilemişlerdir.

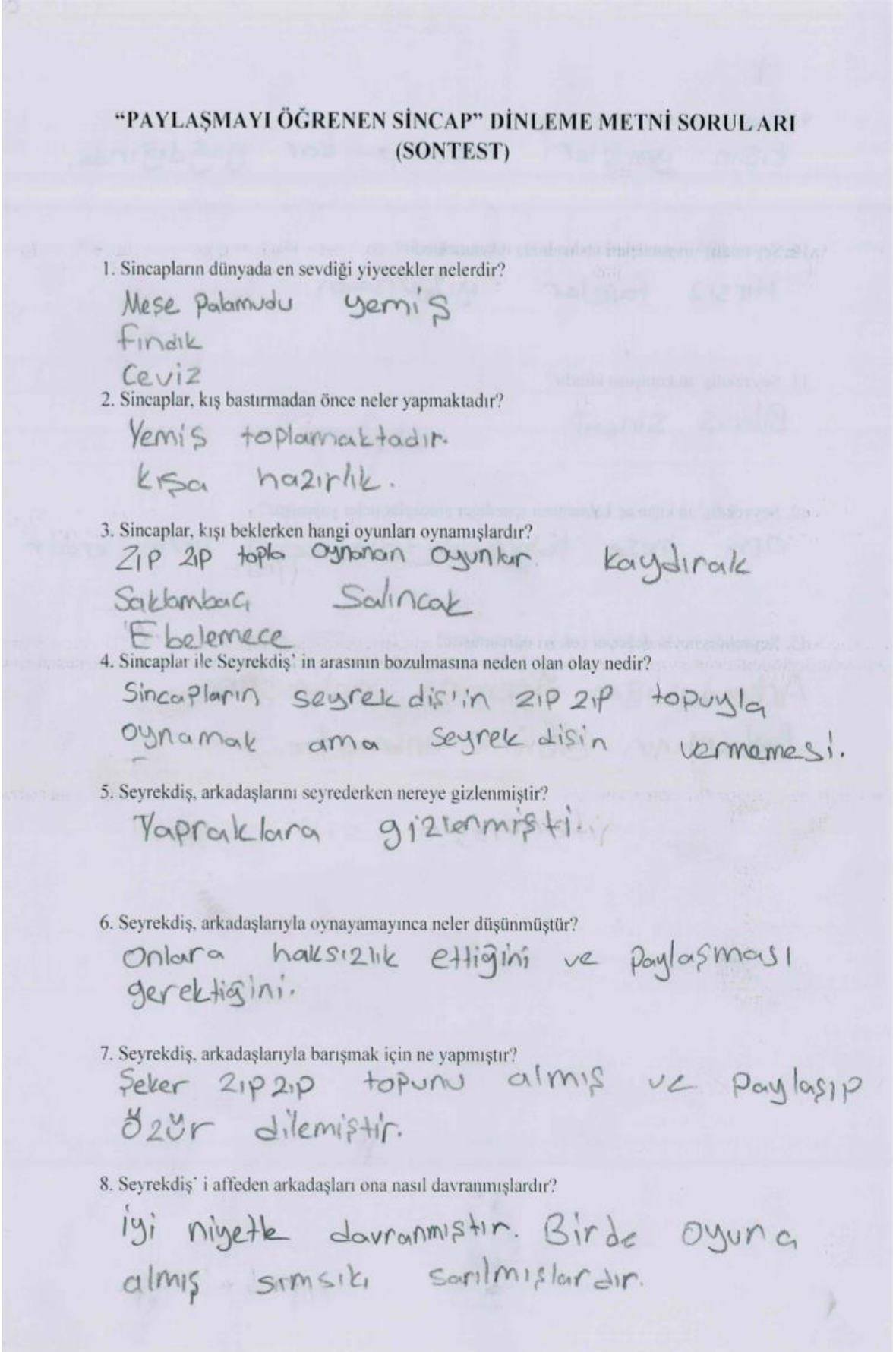
**e) Kurulan anlamı gözden geçirip yeniden düzenleme aşamasında:** Araştırmacı bu aşamada öğrencilerin öğrenmelerini sorulan sorular ve sorulara verilen cevaplara göre gözden geçirerek onlara eksiklerini tamamlama fırsatı vermiştir. Metinde anlatılanlarla öğrencilerin zihinlerinde metni anlamlandırmaları karşılaştırılmış ve öğrencilerin eksik noktalarında onlara dönütler verilmiştir. Öğrencilere fikirlerini özgürce beyan etme fırsatı tanınmış, nerelerde eksik noktaların olduğu tespit edilmiştir. Düşünceler açıklandıktan sonra öğrencilere ipuçlarıyla gerekli dönütler sağlanarak, bilgilerinde gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmeleri sağlanmıştır.

**f) Dili etkili kullanma aşamasında:** Araştırmacı metni okurken ses tonuna, jest ve mimiklerine, ses olaylarına, kelimeleri telaffuzuna, noktalama ve imla kurallarına, öğrencilerle göz temasında bulunmaya, konuşmanın akıcı olmasına, nezaket kurallarına ve akıcı okumaya dikkat etmiştir. Bu aşamada araştırmacı ile öğrenciler arasında olumlu bir bağ kurulmuş, iyi bir okuma ve dinleme ortamı oluşturulmuştur.

#### **3.5.4. Son Test Puanlarının Elde Edilmesi**

Deney ve kontrol grubu öğrencilerine “Paylaşmayı Öğrenen Sincap” adlı metin araştırmacı tarafından yüksek sesle, vurgu ve tonlamaya, telaffuzlara, jest ve mimiklere dikkat edilerek okunmuş ve öğrencilerin metni dinlemeleri sağlanmıştır. Daha sonra öğrencilere dinledikleri bu metni kapsayan, uzman görüşü alınarak hazırlanmış on üç soruya cevap vermeleri istenmiştir. Öğrenciler kendilerine dağıtılan kâğıtlara cevaplarını yazmışlardır. Ancak bu uygulamada ön testten farklı olarak deney grubu öğrencileri estetik dinleme becerisine uygun olarak dinleme yapmışlardır. Kontrol grubu öğrencileri ise aynı ön testte olduğu gibi müfredat eğitimi kapsamında dinleme yapmışlardır. Aynı ön testte olduğu gibi son testte de sorulara verilen cevaplar puanlama rubriğine (1 Puan: yanlış ya da cevaplanmayan soru, 2 Puan: eksik cevaplanan soru, 3 Puan: doğru cevaplanan soru) uygun olarak araştırmacı ve bir sınıf öğretmeni tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda puanlayıcılar arasında gözle görülür bir farklılık oluşmamıştır. Ardından elde edilen puanlar SPSS 22 paket programına işlenmiştir.

Şekil 3. Deney grubu son test uygulama örneği



9. Sincaplar ne zaman uykuya yatmıştır?

Kışın yemişleri ozulup kar yağdığında.

10. Seyrekdiş' in yemişleri neden hızla tükenmektedir?

Hırsız fareler yüzünden.

11. Seyrekdiş' in komşusu kimdir?

Bilmiş Sincap.

12. Seyrekdiş' in kışın aç kalmaması için diğer sincaplar neler yapmıştır?

Ona meşe palamudu, fındık, ceviz vermişlerdir.

13. Seyrekdiş neyin değerini çok iyi öğrenmiştir?

Arkadaşlığın önemini anlamıştır.

Paylaşmanın önemini anlamıştır.

#### Şekil 4. Kontrol grubu son test uygulama örneği

**“PAYLAŞMAYI ÖĞRENEN SİNCAP” DİNLEME METNİ SORULARI  
(SONTEST)**

1. Sincapların dünyada en sevdiği yiyecekler nelerdir?  
Fındık, peşe palomudu, ceviz.
2. Sincaplar, kış bastırmadan önce neler yapmaktadır?  
Kış uykusu için fındık, peşe palomudu, ceviz toplurlar.
3. Sincaplar, kışı beklerken hangi oyunları oynamışlardır?  
Ağaçların üstünde ebelemce oynuyorlardı.  
Saklombac oynuyorlardı.
4. Sincaplar ile Seyrekdiş'in arasının bozulmasına neden olan olay nedir?  
Seyrekdiş'in sincaplara topu vermemesi.
5. Seyrekdiş, arkadaşlarını seyrederken nereye gizlenmiştir?  
Ağacın yaprakların arasına saklanmış.
6. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla oynayamayınca neler düşünmüştür?  
Keske bende onlarla oynasam.
7. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla barışmak için ne yapmıştır?  
Kurabiye torbasını ve top'u almış ve onlarla oynamak istemiş.
8. Seyrekdiş'i affeden arkadaşları ona nasıl davranmışlardır?  
Anlaşıb karşılamışlar.

9. Sincaplar ne zaman uykuya yatmıştır?

Kar yağınca yatmıştır.

10. Seyrekdiş' in yemişleri neden hızla tükenmektedir?

Fareler o uyurken yemişlerini almıştır.

11. Seyrekdiş' in komşusu kimdir?

Bilmis tir.

12. Seyrekdiş' in kışın aç kalmaması için diğer sincaplar neler yapmıştır?

Arkadaşları yeni bir ev vermişler. Ve

Arkadaşları yemiş vermiş.

13. Seyrekdiş neyin değerini çok iyi öğrenmiştir?

Arkadaşın değerini.

### 3.5.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri öğrencilerin dinledikleri hikâye edici metinlerden oluşturulan ön test ve son test sorularına verdikleri cevaplar neticesinde elde edilmiştir. Bu sorulara verilen cevapların incelenmesi araştırmacı tarafından oluşturulan puanlama rubriğine göre değerlendirilmiştir. Puanlama rubriğinde; 1 Puan: yanlış ya da cevaplanmayan soru, 2 Puan: eksik cevaplanan soru, 3 Puan: doğru cevaplanan soru olarak puanlanmıştır. Elde edilen bu puanlar ön test ve son test puanları olarak SPSS 22 paket programına girilmiş ve ardından verilerin analizi gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilerin ön test ve son testten aldıkları puanlar hem araştırmacı hem de araştırmanın yapıldığı uygulama okulundan bir sınıf öğretmeni tarafından yapılmıştır. Her iki kişi tarafından yapılan puanlandırmalar sonucunda soruların güvenilirlik analizi Cronbach's Alpha .806 olarak hesaplanmıştır.

Deney ve kontrol grubundaki katılımcı sayısının az olmasından dolayı (deney grubu=14 öğrenci, kontrol grubu= 14 öğrenci) verilerin analizinde non-parametrik istatistiksel işlemlerden Mann Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır.



## BÖLÜM IV

### BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

#### 4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemine “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dinleme becerilerine ait ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” ilişkin bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Testten Aldıkları Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

| Grup    | N  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | U     | z     | p    |
|---------|----|-----------------|--------------|-------|-------|------|
| Deney   | 14 | 15,82           | 221,50       | 79,50 | -,853 | ,394 |
| Kontrol | 14 | 13,18           | 184,50       |       |       |      |
| Toplam  | 28 |                 |              |       |       |      |

Tablo 4 incelendiğinde deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin ön testten aldıkları puanlara ait sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (U= 79,50,  $p>0,05$ ).

#### 4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemine “Kontrol grubu öğrencilerinin dinleme becerilerine ait ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” ilişkin bulgular Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Testten Aldıkları Puanlara Ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

| Kontrolson-Kontrolön | N  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | z      | p    |
|----------------------|----|-----------------|--------------|--------|------|
| Negatif Sıralar      | 4  | 7,63            | 30,50        | -1,389 | ,165 |
| Pozitif Sıralar      | 10 | 7,45            | 74,50        |        |      |
| Fark Olmayan         | 0  |                 |              |        |      |

Tablo 5 incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testten aldıkları puanlara ait sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $z = -1,389$  ve  $p > 0,05$ ). Buna göre kontrol grubu öğrencilerinin araştırmanın öncesi ve sonrasında dinleme becerilerinin birbiriyle aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

#### 4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemine “Deney grubu öğrencilerinin dinleme becerilerine ait ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Testten Aldıkları Puanlara Ait Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları

| Deneyson-Deneyön | N  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | z      | p    |
|------------------|----|-----------------|--------------|--------|------|
| Negatif Sıralar  | 1  | 1,00            | 1,00         | -3,236 | ,001 |
| Pozitif Sıralar  | 13 | 8,00            | 104,00       |        |      |
| Fark Olmayan     | 0  |                 |              |        |      |

Tablo 6 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testten aldıkları puanlara ait sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ( $z = -3,236$  ve  $p < 0,05$ ). Fark puanlarının pozitif sıralar lehine olması estetik dinlemenin 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Buna göre, deney grubu öğrencilerine uygulanan estetik dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerileri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu söylenebilir.

#### 4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemine “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dinleme becerilerine ait son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Testten Aldıkları Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

| Grup  | N  | Sıra Ortalaması | Sıra Toplamı | U     | z      | p    |
|-------|----|-----------------|--------------|-------|--------|------|
| Deney | 14 | 20,43           | 286,00       | 15,00 | -3,826 | ,000 |

|         |    |      |        |
|---------|----|------|--------|
| Kontrol | 14 | 8,57 | 120,00 |
| Toplam  | 28 |      |        |

Tablo 7 incelendiğinde deney grubu ile kontrol grubu sıra ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ( $U= 15$ ,  $p<0,05$ ). Buna göre estetik dinleme eğitiminin öğrencilerin dinleme becerileri üzerinde geleneksel yöntemle (mevcut öğretim programı) verilen eğitime göre daha etkili olduğu belirlenmiştir. Bu durumda, estetik dinlemenin öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişmesine olumlu yönde etki ettiği söylenebilir.



# BÖLÜM V

## TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

### 5.1. Tartışma ve Sonuç

Yapılan bu araştırmada ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla estetik dinlemeyle ilgili 8 hafta devam eden yarı deneysel bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda estetik dinleme etkinliklerinin ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde dinleme becerileri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin araştırmaya başlamadan önce dinlediklerini anlama becerileri ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmaya başlanmadan önce her iki grubun da dinleme becerileri açısından birbirlerine denk olduğunu ifade etmektedir.
2. Kontrol grubu öğrencilerinin araştırmadan önce dinleme becerileri ön test puanlarıyla, araştırmadan sonra elde edilen dinleme becerileri son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum kontrol grubu öğrencilerine uygulanan geleneksel eğitimin, öğrencilerin dinleme becerilerinde kayda değer bir ilerlemenin olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır.
3. Deney grubu öğrencilerinin araştırmadan önce dinleme becerileri ön test puanlarıyla, araştırmadan sonra elde edilen dinleme becerileri son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuç estetik dinleme eğitiminin öğrencilerin dinlediklerini anlama becerilerine yönelik mevcut öğretim yöntemine göre daha etkili olduğunu göstermektedir.
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin araştırma sonucunda dinleme becerileri son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç estetik dinleme eğitiminin öğrencilerin dinledikleri metinleri anlamalarına katkı sağladığını göstermektedir.

Yapılan araştırmada estetik dinleme eğitiminin ve etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir.

Pilonieta ve Hancock (2012) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin dinledikleri hikâyeleri dinlerken estetik bir duruş üstlenen ve kişisel yaşantılarını sürecin içine dâhil

edenlerin metni anlamada daha yüksek puanlar aldıklarını tespit etmişlerdir. Estetik dinlemede kişinin dinlenenlerden kendine pay çıkarması ve yaşantılarıyla ilişki kurması anlamada önemli bir avantaj sağlamaktadır. Dinleyici dinlediklerinde kendinden izler görmek ister. Estetik dinleme kişinin kendi beğeni, arzu, eğlence ve istekleri doğrultusunda yaptığı dinleme türüdür. Bu araştırma sonuçlarıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu söylenebilir. Çünkü yapılan araştırmada estetik dinlemenin öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişimine olumlu yönde etki ettiği sonucu tespit edilmiştir.

Shih (2018) çalışmasında, estetik eğitimin öneminin öğretmenler tarafından iyi bilinmesini ve amacına uygun olarak kullanılmasının erken çocukluk eğitiminin önemli bir unsuru olduğunu belirtmiştir. Estetik dinleme de çocukların erken yaşta karşılaşması gereken önemli bir dinleme türüdür. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim çağlarında öğretmenlerin üzerinde özellikle durması gereken önemli bir dinleme becerisidir. Bu amaçla öğretmenler derslerinde dinleme etkinliklerine ve estetik dinleme çalışmalarına ağırlık vermelidirler. Elde edilen bu sonuçla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmada da estetik dinlemenin önemine dair sonuçlar elde edilmiştir.

Choi J. ve Sojer T. (2016) yaptıkları çalışmada; ahlak ve bireysellik, eğitimin klasik hümanist değerleri olarak kabul edildiğinde, estetik eğitim ile hümanizm arasında güçlü bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Estetik dinlemede birey dinlemenin merkezinde olmalı ve etkinlikler onun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte tasarlanmalıdır. Dinleyici dinlemede bireysel ihtiyaçlarına cevaplar bulmayı amaçlar. Bu amaçlar etrafında da dinleme amacını şekillendirir. Bu sonuçlar da yapılan araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Paul (2008) tarafından yapılan araştırmada, çocuklara yapılan estetik müziksel deneyimlerin onların müziğe karşı pozitif duygular geliştirmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Estetik dinleme bireyin haz almak ve hoşça vakit geçirmek amacıyla yaptığı bir dinleme türüdür. Bu noktada yapılan daha çok müzik eğitimiyle ilgili araştırmalara rastlanmaktadır. Kornysheva ve arkadaşları (2010) yaptıkları araştırmada müziksel ritim etkinliklerinin kişilerin becerileri üzerinde etkili olduğunu belirlemişlerdir. Aynı şekilde Reybrock ve arkadaşları (2018) yaptıkları araştırmada estetik deneyimlerin insan beyninin belirli bölgelerini nasıl etkilediğini tespit etmişlerdir. Bu sonuçtan hareketle estetik deneyimlerin kişilerin davranışları üzerinde olumlu etkisinin olabileceği vurgulanabilir. Wilson ve arkadaşları (1997) yaptıkları araştırmada, 7 ve 9 yaş aralığındaki 80 çocuk

üzerinde tonlamanın çocuklar üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarında, tonlama uygulanan çocuklarda gelişimsel bir ilerleme kaydedilmiştir.

Estetik dinleme hikâye, masal, şiir ve müzik dinleme gibi dinleme sonucunda bireye haz verici faaliyetleri içerir. Bu yönüyle müzik dinlemek birey için eğlencelidir ve estetik dinleme içerisinde yer almaktadır. Bu eğlenceli faaliyetler kullanılarak bireyler, istenilen davranışları ve becerileri kazandırmaya yönlendirilebilir. Bu yönüyle Paul (2008), Kornysheva ve arkadaşları (2010), Reybrock ve arkadaşları (2018) ve Wilson ve arkadaşları (1997) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla, araştırmadan elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu söylenebilir. Çünkü yapılan araştırmada estetik dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirdiği gözlenmiştir.

Öğrenme alanları içerisinde dinleme en çok kullanılan öğrenme alanıdır. Bu yönüyle dinleme becerilerinin öğrencilere nasıl kazandırılması gerektiği üzerinde durulması gerekir. Bunun için dinleme becerilerini geliştirici tür, yöntem, teknik ve stratejilerin bilinmesinde fayda vardır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; dinleme eğitimiyle ilgili birçok araştırmaya rastlanmaktadır (Karabacak, 2014; Kocaadam, 2011; Melanlıoğlu, 2011; Aksu, 13; Keleş, 2013; Tayşi, 2014; Ciğerci, 2015; Yıldız, 2015; Aytan, 2011; Fidan, 2012; Yıldırım, 2007; Çakır, 2015; Doğan, 2017; Atıla, 2018; Dündar, 2018; Kılınç, 2015). Çocuklara doğru ve etkili dinleme becerisinin kazandırılması için erken yaşlardan başlayarak dinleme eğitimi verilmesi gerekmektedir.

## **5.2. Öneriler**

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına dayalı öneriler ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler bulunmaktadır.

### **5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler**

- Araştırma sonucunda ilkokul 4. sınıf Türkçe dersinde öğrencilerinin dinlediklerini anlamada estetik dinleme eğitiminin olumlu yönde etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu amaçla özellikle ilkokul yıllarında Türkçe derslerinde estetik dinleme çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir.
- Dinleme en fazla başvurulan bir öğrenme alanıdır. Bu konuda Türkçe öğretim programında dinleme becerilerinin kazanımına yönelik daha fazla yer verilmelidir.
- Sınıf öğretmenleri öğrencilerde estetik dinlemeyi geliştirmeye yönelik faaliyetlerde (öğrencinin izlenen çizgi filmi anlatması, okunan şiiri, hikâyeyi, masalı ve söylenen şarkıyı dinlemesi) bulunmalıdırlar.

- Estetik dinlemenin sınıfta nasıl uygulanacağı konusunda sınıf öğretmenlerine bilgilendirici seminerler verilebilir.
- Öğretmenler dinleme çalışmalarında tüm uygulamaları öğrencileriyle birlikte yapmalıdırlar.
- Dinleme çalışmaları için seçilen metinler öğrenci seviyesi ve ilgisi dikkate alınarak seçilmelidir. Özellikle ilkökul öğrencileri için eğlenceli metinler (hikâye edici metinler, tekerlemeler, bilmeceler, maniler, şiirler vb.) tercih edilmelidir.

### **5.2.2. Gelecekte Yapılabilecek Araştırmalar İçin Öneriler**

- Bu araştırmada 4. sınıftaki öğrencilerin dinleme becerilerine estetik dinlemenin etkisi incelenmiştir. Farklı sınıf düzeylerinde, özellikle okul öncesinde de bu çalışma tekrarlanabilir.
- Araştırmada estetik dinlemenin dinleme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda farklı dinleme türlerinin dinleme becerileri üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Araştırmada hikâye edici dinleme metinleri kullanılmıştır. Aynı çalışma şiir, müzik, film, tekerleme, mani vb. metin örnekleriyle de yapılabilir.
- Estetik dinleme farklı meslek gruplarına da uygulanabilir.

## KAYNAKÇA

- Aksu, D. (2013). *Bütünleştirici dinleme modeli uygulamalarının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akyol, H. (2010). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Akyol, H. (2013). *Yeni programa uygun Türkçe öğretimi yöntemleri* (6. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Akyol, H. (2016). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Atila, B.A. (2018). *Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim-iyileştirme faaliyetlerinde tartışma türleri kullanımının hükümlü/tutukluların dinleme becerisi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Ayan Kaftan, H., Arslan, Ü., Kul, S., & Yılmaz, N. (2018). *İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabı* (1. bs.). Ankara: MEB Yayınları.
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Başar, H. (2000). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Büyüköztürk, Ş. (2011a). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011b). *DeneySEL desenler öntest- sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayıncılık.
- Cemiloğlu, M. (2005). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi* (5. bs.). Bursa: Alfa Yayınları.
- Ceyran, K. O. (2016). *Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.



- Choi J., & Sojer T. (2016). Aesthetic education: A Korean and an Austrian perspective. *Current Issues in Comparative Education (CICE)*. 19 (1), 63-75.
- Çiğerci, M. F. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikâyelerin kullanılması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Cihangir, Z. (2000). *Üniversite öğrencilerine verilen etkin dinleme becerisi eğitiminin başkalarını dinleme becerisine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Cihangir, Z. (2004). *Kişilerarası iletişimde dinleme becerisi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Cihangir Çankaya, Z. (2015). *Kişilerarası iletişimde dinleme becerisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Coşkun İ., & Yılmaz M. (2018). Dinleme eğitimi. Muammer Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*, 128. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Creswell, J. W., & Clark, P. (2007). Designing and conducting the mixed methods reader. Thousand Oaks: *Sage Publications*. 1 (4), 303-308.
- Çakır, A. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Çelikbaş, K. A. (2010). *Anlama/dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Çifçi, M. (2001). Dinleme Eğitimi ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (2):165-177.
- Çiftçi, Ö. (2007). Aktif dinleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 176, 231-242. Ankara: MEB Yayınları.
- Dedebali, N. C. (2014). *Çoklu ortam uygulamalarının altıncı sınıf dinleme becerisinin gelişimine etkisi*. Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi* (3. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi* (5. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö., & Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi* (6. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Doğan, B. (2017). *Strateji temelli dinleme etkinliklerinin yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisiyle strateji kullanma düzeyine etkisi*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedede dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 263-274.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2012). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğan Y., & Özçakmak H. (2014a). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 2(2): 90-99.
- Dökmen, Ü. (2006). *İletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dundar, E. (2018). *ELVES tekniğinin 5. sınıf öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarına ve dinleme başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ediger, M. (2002). Listening and the Language Arts Curriculum. *ERIC*, 2-10.
- Erdem, A., & Erdem, M. (2015). Yapılandırmacı karma öğrenme ortamlarının dinleme ve konuşma becerilerine etkisi. *İlköğretim Online*, 14 (3), 1133.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 332-352.
- Ergin, A. (1995). *Öğretim teknolojisi ve iletişim*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Ergin, A. (1998). *Öğretim teknolojisi: İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, A. (2008). *Eğitimde etkili iletişim* (4. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Funk, H. D., & Funk, G. D. (1989). Guidelines for developing listening skills. *Reading Teacher*, 42 (9), 660-663.
- Geçmen, C. (2016). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğrenci ders kitabı 1. kitap*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Geçmen, C. (2016). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğrenci ders kitabı 2. kitap*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

- Geçmen, C. (2016). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğrenci ders kitabı 3. kitap*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Geçmen, C. (2016). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*, 149-163. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güçüyeter, B. (2009). Türk dili ve edebiyatı derslerinde dinleme eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (2), 161-170.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi ve yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hathaway, W. E. (1988). *Educational Facilities*. Education Canada: Winter / Hiver.
- Hennings, D. G. (2000). *Communication In Action*. Teaching Literature Based Language Arts. (7th ed.) Houghton Mifflin Company.
- Juslin P. N. (2013). From every day emotions to aesthetice motions: towards a unified theory of musical emotions. *Physics of Life Reviews*, 10, 235–266.
- Kaplan, H. (2004). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karabacak, E. (2014). *Seçici dinleme eğitiminin 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kartal, G. (2012). *Sesli kitapların üniversite birinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısına ve dinleme becerisine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Katrançı, M. (2012). *Üstbiliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, D. (2018). Dinleme eğitimi. Muamber Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*, 17-40. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Keçik, İ., & Uzun, L. (2004). *Türkçe sözlü ve yazılı anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Keleş, E. (2013). *Dinleme öncesi ve dinleme sonrası verilen soruların 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Kemiksiz, Ö. (2015). Türkçe öğretiminde eleştirel dinleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-II, 299-316.
- Kemiksiz, Ö. (2016). Türkçe derslerindeki dinleme metinlerinde dinleme yöntem/teknigi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 4 (1), 15-30.
- Kılınç, K. (2015). *Aktif öğrenme tekniklerinin 4. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine yönelik tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Kırbaş, A. (2010). *İşbirlikli öğrenme yönteminin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmesine etkisi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kingen, S. (2000). *Teaching Language Arts in Middle Schools*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kocaadam, D. (2011). *Not alarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(6), 594- 626.
- Kornysheva, K., Cramon D. Y., & Jacobsen T. (2010). Tuning-in to the beat: Aesthetic appreciation of musical rhythms correlates with a premotor activity boost. *Human Brain Mapping*, 31, 48–64.
- Mackay, I. (1997). *Dinleme becerisi*. (Çeviri: Aksu Bora ve Onur Cançolak). Ankara: İlkur Kültür ve Sanat Ürünleri Ltd. Şti.
- Maden S., & Durukan E. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3 (4), 101-112.
- McMahon, S. (2003). *Terapistim yanımda*. (Çeviri: Nilüfer Kavalalı). İstanbul: İlhan Yayınevi.
- MEB. (2005). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5 Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-4. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Melanlıoğlu, D. (2011). *Üstbiliş strateji eğitiminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Melanlıoğlu, D. (2012b). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde ailenin rolü, *Sosyal Politika Çalışmaları*, 12 (7), 65-77.
- Mısırlı, İ. (2008). *Genel ve teknik iletişim (Kavramlar İlkeler Uygulamalar)* (4. bs.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Müller, M., Hofel, L., Brattico E., & Jacobsen T. (2010). Aesthetic judgments of music in experts and laypersons — An erp study. *International Journal of Psychophysiology*, 76, 40-51.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri II dinleme eğitimi* (1. bs.). Ankara: Öncü Basımevi.
- Özbay, M. (2011). *Özel öğretim yöntemleri –II* (4. bs.). Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2012). *Anlama teknikleri II dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Paul, P. M. (2008). Using verbal reports to investigate children's aesthetic experiences with music. *Journal of Music Therapy*, XLV (4), 427-442.
- Pilonieta P., & Hancock S.D. (2012). Negotiating first graders' reading stance: the relationship between their efferent and aesthetic connections and their reading comprehension. *Current Issues In Education*. 15 (2), 1-10. ISSN: 1099-839X.
- Reybrouck, M., Vuust, P., & Brattico E. (2018). Brain connectivity networks and the aesthetic experience of music. *Brain Sci.*, 8, 107. DOI:10.3390/brainsci8060107.
- Sabuncuoğlu, Z., & Gümüş, M. (2008). *Örgütlerde iletişim*. İstanbul: Arıkan Yay
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (5. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Shih Y. H. (2018). Aesthetic education for young children in Taiwan: importance and purpose. *International Education Studies*. 11 (10), 91-95. ISSN: 1913-9020. E-ISSN: 1913-9039.
- Sokolove, S., Sadker, D., & Sadker, M. (1986). *Interpersonal Communication Skills*. In J.M. Cooper (Ed.) *Classroom Teaching Skills* (3rd. ed.) Lexington, MA: D.C. Heath.
- Taşkaya, S. M. (2014). Dinleme eğitimi. Muamber Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*, 47-48. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Tayşi, E. K. (2014). *Öğrenme stiline dayalı eğitimin ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Temur, T. (2001). *Dinleme becerisi-konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu Türkçe 1-8*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tidyman, W. F., & Butterfield, M. (1959). *Teaching The Language Arts*. Mcgraw-Hill Book Company, Inc. USA.
- Tompkins, G.E. (1998). *Language Arts Content and Teaching Strategies*. (4 th. ed.). Upper Saddle River, New Jersey.
- Tompkins, G. E. (2009). *Language arts patterns of practice*. (7 th. ed.). Pearson Education, NJ: Upper Saddle River.
- Topbaş, S. (1998). *Türkçe öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1066.
- Tutar, H., & Yılmaz, M. K. (2003). *Genel iletişim: kavramlar ve modeller* (2. bs.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Tüzel, S. (2014). Dinleme eğitimi. Muammer Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*, 17-40. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ungan, S. (2007). Dinleme eğitimi. A. Kırkkılıç, H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi*, 149-163. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi* (3. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wilson, S. J., Wales R. J., & Pattison, P. (1997). The representation of tonality and meter in children aged 7 and 9. *Journal Of Experimental Child Psychology*, 64, 42–66.
- Wolff, F. I., & Marsnik, N. C. (1992). *Perceptive listening*. (2 th. ed.). Florida: Harcourt Brace Jovanovich Collage Publishers.
- Wolvin, A., & Coakley, C. G. (1996). *Listening*. (5. ed.). Boston: Mc Graw Hill.
- [www.sozluk.gov.tr](http://www.sozluk.gov.tr). Erişim tarihi: 07.05.2019.
- [www.tdk.gov.tr](http://www.tdk.gov.tr). Erişim tarihi: 03.05.2019.
- Yangın, B. (1999). *İlköğretimde Türkçe öğretimi: İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme el kitabı* (Modül 4). Ankara: MEB Yayınları.
- Yıldırım, H. (2007). *İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, H. H. (2017). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğrenci ders kitabı 1. kitap*. Ankara: Doku Yayıncılık.
- Yıldız, H. H. (2017). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe ders kitabı 2. kitap*. Ankara: Doku Yayıncılık.

Yıldız, H. H. (2017). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğrenci ders kitabı 3. kitap*. Ankara: Doku Yayıncılık.

Yıldız, H. H. (2017). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Doku Yayıncılık.

Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Yılmaz, İ. (2007). *Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Zengin, S. B. (2010). *Çocuk kitaplarının dinleme becerisini geliştirme aracı olarak kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.



## EKLER

### Ek-1: Araştırma İzni Belgeleri



T.C.  
KARABÜK VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020-20-E.9898538  
Konu : Burak ÖREN'in Araştırma İzni

20/05/2019

#### VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Bartın Üniversitesi Rektörlüğünün 18.04.2019 tarihli ve 1900026347 sayılı yazısı.  
b) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün Komisyon Kararı.

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Burak ÖREN "Estetik Dinlenmenin 4.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi" konulu araştırma çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Yenice ilçesi Ülkü İlkokulundaki öğrencilere uygulamak istemektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün ilgi (b) yazısı ile uygun görülen araştırma çalışmasının, okul müdürlüklerinin sorumluluğunda eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla gönüllülük esasına göre uygulanması, uygulamalarda sadece mühürlü anket sorularının kullanılması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet Fatih VARGELOĞLU  
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:  
1 - İlgi (a) Yazı Sureti ve ekleri (28 sayfa)  
2 - İlgi (b) Yazı Sureti (1 sayfa)

OLUR  
20/05/2019

Barboros BARAN  
Vali a.  
Vali Yardımcısı

Adres: Ergenekon mah. Atatürk Blv.No:6/A.Kat:3.4.5-KARABÜK  
Telefon No: (0 370) 412 22 80 Fax No: (0 370) 424 23 33  
e-Posta: Istatistik78@meb.gov.tr İnternet Adresi:

Bilgi için: Nuray BUDUR  
Unvan : Memur  
Telefon No: (0 370) 412 22 80-5132

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9267-f51e-30c0-81eb-9a7a kodu ile kontrol edilebilir.





**T.C.**  
**BARTIN ÜNİVERSİTESİ**  
**Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu**  
**ONAY BELGESİ**

|                                       |                                                                          |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| <b>Protokol No:</b>                   | 2019-045                                                                 |
| <b>Araştırmanın Başlığı:</b>          | “Estetik Dinlemenin 4. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” |
| <b>Proje Yürütücüsü:</b>              | Burak ÖREN                                                               |
| <b>Başvuru Formunun Geliş Tarihi:</b> | 12.03.2019                                                               |
| <b>Karar Tarihi:</b>                  | 25.03.2019                                                               |


Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

  
Prof. Dr. Aslı YAZICI  
Başkan

  
Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK  
Başkan Vekili

  
Prof. Dr. Şaban ESEN  
Üye

  
Doç. Dr. Fatma  
BAĞDATLI ÇAM  
Üye

  
Dr. Öğr. Üyesi Bilge SULAK AKYÜZ  
Üye

  
Dr. Öğr. Üyesi Fethi NAS  
Üye

## Ek-2: Ön Test Uygulama Soruları Uzman Görüş Formu

### İlkokul 4. Sınıf Dinleme Testi Uzman Görüşü Formu

Sayın Alan Uzmanı,

Elinizdeki form, estetik dinlemenin 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisini incelemek için yapılacak bir araştırma için hazırlanmıştır. Estetik dinlemenin 4. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine etkisini tespit etmek ve değerlendirmek için seçilen “**İp Bacaklı Uzaylı Çocuk**” başlıklı metne ait hazırlanan sorular aşağıdadır. Sizden beklenen, bu soruları 4. sınıf seviyesine ve estetik dinleme becerisine uygunluğu açısından değerlendirmenizdir. Bu uygulama için, lütfen her soruyu 1 ile 10 arasında puanlarla değerlendiriniz. Yapılacak değerlendirme sonucunda en yüksek puan değerini alan sorular, çalışmanın ön test etkinliğinde kullanılacaktır.

İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Muammer YILMAZ  
Danışman

Burak ÖREN  
Bartın Üniversitesi  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü  
Yüksek Lisans Öğrencisi

| SORULAR                                                                      | PUANLAR |   |   |   |   |   |   |   |   |    |
|------------------------------------------------------------------------------|---------|---|---|---|---|---|---|---|---|----|
|                                                                              | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 1. Bütün çocuklar neyi severmiş?                                             | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 2. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağa yattığında nasıl bir dünya düşünürmüş? | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 3. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağını ve yastığını nasıl hayal edermiş?    | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 4. Metinde anlatılan çocuğun en önemli özelliği nedir?                       | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 5. Annesi kahvaltıya çağırdığında çocuk nasıl davranmaktadır?                | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 6. Çocuk neden huysuzluk etmektedir?                                         | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 7. Annesi çocuğa niçin ceza vermiştir?                                       | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |

|                                                                                         |   |   |   |   |   |   |   |   |   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|---|----|
| <b>8. Annesi çocuğa ne cezası vermiştir?</b>                                            | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>9. Çocuk odasında ne yapmaktadır?</b>                                                | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>10. Uzaylı çocuk nasıl görünmektedir?</b>                                            | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>11. Uzaylı çocuk yemek yemeyi sevmeyen çocuğu gezegenine neyle götürmüştür?</b>      | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>12. Uzaylı çocuk, yemek yemeyi sevmeyen çocuğu niçin gezegenine götürmüştür?</b>     | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>13. Uzaylı çocuğun gezegeni nasıldır?</b>                                            | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>14. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk bu gezegende nelere şaşırmıştır?</b>                 | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>15. Uzaylı çocuğun gezegeninde yaşayanlar neyle beslenirmiş?</b>                     | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>16. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk çok tatlı yiyince ne olmuş?</b>                      | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>17. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk midesi bulanınca ip bacaklı çocuktan ne istemiş?</b> | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>18. Uzaylı çocuğun gezegeninde niçin inek beslenmezmiş?</b>                          | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>19. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk neleri özlemiştir?</b>                               | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>20. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk evine dönünce ne yapacakmış?</b>                     | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>21. Uzaylı çocuk yemek yemeyi sevmeyen çocuğa nasıl bir uyarıda bulunmuş?</b>        | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>22. Dinlediğiniz metinde anlatılan olaylardan hangileri gerçektir?</b>               | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>23. Dinlediğiniz metinde anlatılan olaylardan hangileri hayal ürünüdür?</b>          | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |

### Ek-3: Son Test Uygulama Soruları Uzman Görüş Formu

#### İlkokul 4. Sınıf Dinleme Testi Uzman Görüşü Formu

Sayın Alan Uzmanı,

Elinizdeki form, estetik dinlemenin 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisini incelemek için yapılacak bir araştırma için hazırlanmıştır. Estetik dinlemenin 4. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine etkisini tespit etmek ve değerlendirmek için seçilen “Paylaşmayı Öğrenen Sincap” başlıklı metne ait hazırlanan sorular aşağıdadır. Sizden beklenen, bu soruları 4. sınıf seviyesine ve estetik dinleme becerisine uygunluğu açısından değerlendirmenizdir. Bu uygulama için, lütfen her soruyu 1 ile 10 arasında puanlarla değerlendiriniz. Yapılacak değerlendirme sonucunda en yüksek puan değerini alan sorular, çalışmanın son test etkinliğinde kullanılacaktır.

İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Muammer YILMAZ  
Danışman

Burak ÖREN  
Bartın Üniversitesi  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü  
Yüksek Lisans Öğrencisi

| SORULAR                                                                    | PUANLAR |   |   |   |   |   |   |   |   |    |
|----------------------------------------------------------------------------|---------|---|---|---|---|---|---|---|---|----|
|                                                                            | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 1. Sincaplar nerede yaşamaktadır?                                          | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 2. Sincapların dünyada en sevdiği yiyecekler nelerdir?                     | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 3. Sincaplar, kış bastırmadan önce neler yapmaktadır?                      | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 4. Sincapların en şanslısı hangi sincaptır?                                | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 5. Sincaplar, kışı beklerken hangi oyunları oynamışlardır?                 | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 6. Sincaplar ile Seyrekdiş’ in arasının bozulmasına neden olan olay nedir? | 1       | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |

|                                                                                   |   |   |   |   |   |   |   |   |   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|---|----|
| <b>7. Seyrekdiş, arkadaşlarını seyrederken nereye gizlenmiştir?</b>               | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>8. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla oynayamayınca neler düşünmüştür?</b>              | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>9. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla barışmak için ne yapmıştır?</b>                   | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>10. Seyrekdiş' i affeden arkadaşları ona nasıl davranmışlardır?</b>            | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>11. Seyrekdiş torbasından arkadaşlarına ne dağıtmıştır?</b>                    | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>12. Sincaplar ne zaman uykuya yatmıştır?</b>                                   | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>13. Seyrekdiş' in yemişleri neden hızla tükenmiştir?</b>                       | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>14. Seyrekdiş'in yemişlerini kim alıyormuş?</b>                                | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>15. Seyrekdiş' in komşusu kimdir?</b>                                          | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>16. Seyrekdiş' in kışın aç kalmaması için diğer sincaplar neler yapmıştır?</b> | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>17. Seyrekdiş niçin yuvasını değiştirmiştir?</b>                               | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>18. Seyrekdiş niçin mutsuz olmuştur?</b>                                       | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| <b>19. Seyrekdiş neyin değerini çok iyi öğrenmiştir?</b>                          | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |

#### **Ek-4: Ön Test Uygulaması Dinleme Soruları**

### **“İP BACAĞI UZAYLI ÇOCUK” DİNLEME METNİ SORULARI (ÖNTEST)**

1. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağa yattığında nasıl bir dünya düşünürmüş?
2. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk yatağını ve yastığını nasıl hayal edermiş?
3. Metinde anlatılan çocuğun en önemli özelliği nedir?
4. Annesi kahvaltıya çağırdığında çocuk nasıl davranmaktadır?
5. Çocuk neden huysuzluk etmektedir?
6. Annesi çocuğa niçin ceza vermiştir?
7. Uzaylı çocuk nasıl görünmektedir?
8. Uzaylı çocuk yemek yemeyi sevmeyen çocuğu niçin gezegenine götürmüştür?
9. Uzaylı çocuğun gezegeni nasıldır?

10. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk bu gezegende nelere şaşırmıştır?

11. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk midesi bulanınca ip bacaklı çocuktan ne istemiştir?

12. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk neleri özlemiştir?

13. Yemek yemeyi sevmeyen çocuk evine dönünce ne yapacakmış?



## Ek-5: Son Test Uygulaması Dinleme Soruları

### “PAYLAŞMAYI ÖĞRENEN SİNCAP” DİNLEME METNİ SORULARI (SONTEST)

1. Sincapların dünyada en sevdiği yiyecekler nelerdir?
2. Sincaplar, kış bastırmadan önce neler yapmaktadır?
3. Sincaplar, kışı beklerken hangi oyunları oynamışlardır?
4. Sincaplar ile Seyrekdiş’ in arasının bozulmasına neden olan olay nedir?
5. Seyrekdiş, arkadaşlarını seyrederken nereye gizlenmiştir?
6. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla oynayamayınca neler düşünmüştür?
7. Seyrekdiş, arkadaşlarıyla barışmak için ne yapmıştır?
8. Seyrekdiş’ i affeden arkadaşları ona nasıl davranmışlardır?
9. Sincaplar ne zaman uykuya yatmıştır?



10. Seyrekdiş' in yemişleri neden hızla tükenmektedir?

11. Seyrekdiş' in komşusu kimdir?

12. Seyrekdiş' in kışın aç kalmaması için diğer sincaplar neler yapmıştır?

13. Seyrekdiş neyin değerini çok iyi öğrenmiştir?



## Ek-6: Uygulamada Kullanılan Metinler

### İP BACAKLI UZAYLI ÇOCUK

Çikolata ve şekeri bütün çocuklar severmiş. Ama bir çocuk varmış, yemek yemeyi hiç sevmez, hep çikolata ve şeker istermiş. Uyumak için yatağına yattığında çikolatadan evleri, şekerden ağaçları olan bir dünya düşünürmüş. “Keşke yatağım şekerden, yastığım da çikolatadan olsaydı. Yatağıma yatınca onları kenarından ısıtır, öyle uyurdum” dermiş.

Sabah olunca annesi onu kahvaltıya çağırır. Ama çocuk kahvaltıyı hiç sevmezmiş. Canı peynir yemek istemez, zeytini ağzına koymazmış. Yalnız kahvaltıda mı? Her yemekte “Ben bunu yemem! Ben bunu istemem!” diye huysuzluk edermiş

Neden huysuzluk edermiş acaba? Çünkü bu çocuk sebzeleri sevmezmiş. Hangi sebzeleri mi? Patlıcanı, kerevizi, lahanayı, pırasayı... Hatta havucu, patatesi... Yalnız sebzeleri mi? Yemekleri de sevmezmiş. Köfte yemez, dolmanın tadını bilmezmiş. Bütün istediği bol bol, renk renk şekerler, kocaman kocaman çikolatalarmış.

Bir gün yemek masasında yine “Benim karnım tok! Midem bulanıyor. Yemek istemiyorum” deyince annesi o kadar üzülmüş ki “Çabuk odana git. Cezalısın!” demiş.

Çocuk odasında aç karnına, oyuncakları ile oynamaya başlamış. “Keşke bu araba şekerden, bu bebek de çikolatadan olsaydı.” demiş kendi kendine. Tam bu sırada bir ses duymuş: (1)

“Sen yemek yemeyi sevmiyor musun?”

Bir de bakmış, karşısında kendisi gibi bir çocuk. Ama bu çocuk, uçan daireden inmiş, uzaylı bir çocukmuş. Bacakları ve kolları ip gibi incecik ama kafası, elleri ve ayakları kocamanmış. Çok çirkin bir çocukmuş bu.

“Evet, sevmiyorum. Ben şeker ve çikolata seviyorum.” demiş, yemek yemeyen huysuz çocuk.

“İstersen sen de benim ülkeme gel.” demiş uzaylı çocuk. “Benim gezegenimde biz hiç yemek yemeyiz. Bizim evlerimiz şekerden, eşyalarımız çikolatadandır. Karnımız acıktığında hemen bir köşesinden ısıtır, şeker ve çikolata ile karnımızı doyururuz.” (2)

Yemek yemek istemeyen çocuk, bu işe çok sevinmiş. Artık ne kahvaltı etmek ne yemek yemek zorundaymış. Annesi bu yüzden ona ceza veremeyecekti. İp kollu, ip bacaklı, koca kafalı çocuğun arkasından uçan daireye doğru yürümüş. Ne güzel bir uçan daireymiş bu! Çikolata kâğıtları gibi parlak, renk renk şekerler gibi ışıltılı. Uçan daire, uzaylı çocuğu ve huysuz çocuğu alır almaz havalanmış. O kadar hızlı uçmuş ki çocuk

gökyüzündeki bulutları görememiş bile. Bulutları aşırıp uzaylı çocuğun gezegenine gelmişler.

Uçan daire bu yeni gezegene indiğinde çocuk hayretle etrafına bakınmış. Her taraf kupkuru ve çikolata gibi kahverengiymiş. Etrafta ne yeşil bir ağaç ne yeşil bir yaprak ne de rengârenk çiçekler varmış.

Çocuk sormuş. “Sizin ülkenizde hiç ağaç yok mu?”

Uzaylı çocuk gülmüş. “Biz sebze ve meyve yemeyiz ki! Ağaçlara, çiçeklere ne gerek var?”

“Ama nasıl olur?” diye şaşkınlıkla sormuş çocuk. “Sen hiç meyve yemedin mi? Elmanın, çileğin, şeftalinin tadını bilmiyor musun? Sonra sebzeler de çok yararlıdır. Patatesi, havucu, lahanayı da hiç tatmadın mı yoksa?”

“Hayır.” demiş uzaylı çocuk. “Biz onların tadını bilmeyiz. Biz yalnız çikolata ve şeker yeriz. Acıktıysan haydi gel, hemen karnımızı doyuralım.”

Yolda duran bir arabanın kenarından yemeye başlamışlar. Sonra da bir evin penceresinden koparmışlar. Hepsi şeker ve çikolatadanmış. Çok tatlı yiyince çocuğun midesi bulanmış. “Çok susadım!” demiş. Koca bir bardak su içmiş. Ama canı aslında portakal suyu istiyormuş. Uzaylı çocuk gülmüş.

“Sana bizim ülkemizde ağaç yoktur demiştim ya! Yoksa sen portakalların ağaçta yetiştiğini bilmiyor musun?” demiş.

“Öyleyse süt, süt istiyorum!” demiş çocuk.

Uzaylı çocuk daha çok gülmüş. “Biz süt içmeyiz. Çünkü sütü inekler verir. Biz inek beslemediğimiz için süt de içemeyiz.

Çocuk hayretle “Neden inek beslemiyorsunuz?” diye sormuş.

Uzaylı çocuk, “İnek neden beslenir? Eti ve sütü için. Biz et de yemeyiz, süt de içmeyiz.” demiş. “Hem sonra et yemediğimiz için eti yenen başka hayvanları da beslemeyiz.”

Çocuk etrafına bakınmış. Gerçekten de görünürde bir tek hayvan bile yokmuş. Ne suda balıklar ne gökyüzünde kuşlar ne kümeslerde tavuklar, ördekler, civcivler, tavşanlar... Her yer yalnız şeker ve çikolataymış. “Ne tuhaf bir gezegen burası.” demiş çocuk. “Peki sebze yemeden, meyve yemeden, et yemeden burada çocuklar nasıl büyüyebiliyor?”

“Neden büyümesinler?” demiş uzaylı çocuk. “Bak bana, pek güzel büyüyorum işte!”

Çocuk uzaylı çocuğa bakmış. Kolları, bacakları incecikmiş. Boynu incecikmiş. Ama kafası kocamanmış. Ayakları, elleri kocamanmış. Çirkin, üstelik de güçsüz bir çocukmuş.

Bütün yemeklerini dengeli yemeyen ve hep aynı şeylerle beslenen çocuklar işte böyle oluyorlarmış. Şeker ve çikolata, çocukları yeterli besleyemiyormuş. Bu gezegende kalıp hep

şeker ve çikolata yerse o da uzaylı çocuk gibi ip bacaklı, güçsüz bir çocuk olacakmış. Top oynayamayacak, bisiklete binemeyecekmiş. Hem sonra koklanacak çiçeklerin, tırmanılacak ağaçların olmadığı bir ülkede yaşamak hiç de güzel değilmiş!

Annesinin güzel yemekleri gelmiş aklına. Oyuncaklarını da çok özlemiş. Evine dönmek istemiş çocuk.

“Peki, seni evine götüreyim.” demiş uzaylı çocuk. “Ama bir daha sakın yemekte huysuzluk yapma.”

“Hiç huysuzluk yapmayacağım.” demiş çocuk. “Bütün yemeklerimi yiyeceğim. Çünkü senin gibi ip bacaklı, ip kollu, güçsüz bir çocuk olmak istemiyorum.”

Göz açıp kapayana kadar çocuğun odasına gelmişler. Uzaylı çocuk el sallayıp gitmiş.

Tam o sırada annesi içerden seslenmiş, “Haydi masaya... Yemek saati geldi!” Ne dersiniz, artık çocuk yemeklerini yer mi? (3)

*Aytül AKAL*

*Geceyi Sevmeyen Çocuk*

*(Düzenlenmiştir.)*

## **PAYLAŞMAYI ÖĞRENEN SİNCAP**

Evvel zaman içinde, geçmiş zaman içinde... Bilinmiyor ne, ne zaman, nasıl, nerede? Her şey olup bitmiş; bir vakitte, bir yerde. Periler ve insanlar, konuşan hayvancıklar... Hepsi masal içinde.

Yabanlar Ormanı'nın ortasında bir Mavi Göl varmış. İşte onun kıyılarından birinde fındık, ceviz ve meşe ağaçları, iç içe girmişçesine birlikte yaşarlarmış. Burası, işte tam burası, sincapların cennetiymiş. Yüce ceviz ağaçlarının dalları, burada gökyüzünü örtermiş. Fındık ağaçlarının yapraklarından toprak bile görünmezmiş. Ama sincaplar, yuvalarını yaşlı meşelerin geniş gövdelerinin kovuklarında yaparlarmış. Hele bu üç ağacın yemişleri yok mu? İşte sincapların dünyada en sevdikleri yiyecekler bunlarmış. Sincaplar, yaz boyunca ceviz, fındık ve meşe palamutlarıyla beslenirlermiş. Bir yandan da bunları toplayıp evlerinin bir köşesinde biriktirirlermiş. Yoksa kış bastırıp her şey karların bembeyaz örtüsü altında uykuya yatınca tek bir meyve bile bulamazlarmış. Ama o yıl çok verimli geçmiş. Ağaçlar dalları kırılırcasına çok yemiş vermiş. Sincaplar da yuvalarını tıka basa ceviz, fındık ve meşe palamuduyla doldurmuş.

Seyrekdiş, sincapların en şanslısıymış. O, bir gün unutulmuş bir piknik sepeti bulmuş. İçindeki zıp zıp topu, yiyecekleri, şekerleri evine taşımış, durmuş. Artık kışı beklemekten başka yapacak hiçbir şey yokmuş. Sincaplar da öyle yapmışlar. Eğlenerek, oyun oynayarak kışı beklemeye başlamışlar. Ağaçların tepelerinde saklambaç, kovalamaca oynamışlar. Yerlere kadar sarkan ağaç dallarından kaydırak gibi kaymışlar. Salıncak yapıp sallanmışlar. Hemen hemen tüm oyunları oynamışlar. Sonunda sıra top oynamaya gelmiş.

Sincaplardan birinin aklına Seyrekdiş'in zıp zıp topu gelmiş. "Haydi, koş Seyrekdiş!" demiş. "Şu senin topu al da gel! Takımları kuralım, çift kale maç yapalım." (1) Seyrekdiş'in yüzü hemen asılmış. Kaşları sertçe çatılmış. "Yo! Doğrusu siz eğleneceksiniz diye ben topumu veremem. Onu sizin keyfiniz için eskitemem!" demiş. Sonra herkese küsüp yuvasına gitmiş. Arkadaşları, Seyrekdiş'in bu bencilliğine şaşmış kalmış. Hem de onu ayıplamış.

Seyrekdiş, yaprakların arasına gizlenerek arkadaşlarını seyretmeye koyulmuş. "Ne güzel oynuyorlar, ne kadar çok eğleniyorlar." diyormuş, kendi kendine. "Benim şekerlerim, kurabiyelerim, zıp zıp topum var ama yine de canım sıkılıyor. Tek başıma hiç eğlenemiyorum. Keşke şu topu hiç bulmasaydım da şu an arkadaşlarımla oynuyor olsaydım." Sonra ani bir kararla topunu alarak arkadaşlarının yanına gitmiş. "Bakın topu getirdim. Haydi, topla oynayalım."(2)

Arkadaşları, "Olur mu Seyrekdiş?" demişler ona. "Topun eskir sonra! Sen topunu al, götür yuvana. Sıkı sıkı sakla." Seyrekdiş, hem utanmış hem üzülmüş. Çaresiz tekrar yuvasına dönmüş.

Seyrekdiş, yuvasından hem arkadaşlarını izliyormuş hem de düşünüyormuş. "Bir şeyleri yanlış ya da eksik yaptığım besbelli. Yoksa benimle oynarlardı. Topumu onlarla paylaşmadığım ve haksız yere onlara küstüğüm için özür dilemeliydim. Evet! Evet! Özür dilemeliydim. O zaman beni tekrar aralarına alırlar, benimle birlikte oynarlardı."

Seyrekdiş, yeniden arkadaşlarının yanına koşmuş. Bu kez hem zıp zıp topunu hem de şeker torbasını götürmüştü. "Arkadaşlar! Hem topumu sizlerle paylaşmadığım hem de sizlere küstüğüm için özür diliyorum. Arkadaşlığın her şeyden daha değerli olduğunu çok iyi öğrendim. Ne olur beni affedin. Tekrar aranızda kabul edin." demiş.

Bütün sincaplar, Seyrekdiş'in çevresinde toplanmışlar. Onu sevgiyle kucaklamışlar. Seyrekdiş, torbasındaki renk renk şekerleri arkadaşlarıyla paylaşmış. Konuşa, gülüşe şekerleri yemişler. Ardından zıp zıp topla, oynanabilecek ne kadar oyun varsa hepsini oynamışlar.

Günler böyle neşe ve eğlence içinde geçedursun ağaçların yaprakları sararmış. Üçer

beşer yerlere düşmeye başlamış. Sonunda dallar çırılçıplak kalmış. Derken bir gece lapa lapa kar yağmasın mı? Her yer bembeyaz olmuş. Sincapların kış uykusuna yatma zamanı gelmiş.

Bütün sincaplar gibi Seyrekdiş de artık günlerinin büyük bölümünü uyumakla geçiriyormuş. Zaman zaman uyanıyor; yazdan biriktirdiği ceviz, fındık ve meşe palamutlarıyla karnını doyuruyormuş. Sonra da tekrar yatıp uyuyormuş. Uyumasına uyuyormuş da bir şeyi aklına takmadan edemiyormuş. Nasıl oluyor da o kadar uğraşarak biriktirdiği yemişleri böyle hızla tükeniyormuş?

Günlerden bir gün Seyrekdiş, yine karnı çok acıkmış olarak uykusundan uyanmış. Karnını doyurmaya kalkmış. Bir de ne görsün? Üç beş ceviz, birkaç fındık, iki de meşe palamudundan başka bir şey kalmamış.

Zavallı telaşlanmış. Uykusu biraz kaçmış. Fakat elden ne gelir? Bir iki yemişle açlığını bastırmış. Sonra ne kaldıysa yemişlerden geriye hepsini bir araya toplamış. Bunlara sıkı sıkı sarılıp yine uykuya dalmış. Artık uyku denirse buna! Baştan sona karabasanlarla uğraşmış. Güya yuvasında bir delik varmış. Bu delikten dışarıya arka arkaya iki fare çıkmış. Fareler, bütün yuvayı köşe bucak dolaşmışlar. Onun başına dikilip sarıldığı yemişleri tek tek elinden almışlar.

Seyrekdiş, uykusundan karnı guruldayarak uyanmış. Kucağında hâlâ sıkı sıkıya tuttuğu cevizi varmış. Birden gördüğü o karabasanı anımsamış. Hemen kalkıp çevresine bakınmış. “Eyvah!” diye çığlığı basmış. “Soyuldum! Soyuldum! Bütün yemişlerimi çalmışlar. Beni kış ortasında yiyeceksiz bırakmışlar. Hainler, kalpsizler, hırsızlar!” Zavallı, sesi kısılana kadar bağırarak, durmuş.

Zavallı Seyrekdiş artık bütün umudunu yitirmiş. Bütün bu kışı yiyeceksiz, aç olarak geçirmesi mümkün değilmiş. Ağlamaya, hıçkırma hıçkırma ağlamaya başlamış. Gözlerinde yaş kalmayınca, hıçkırmaktan yorgun düşünceye kadar ağlamış. Bir ara susunca kulağına gelen bir sesle irkilmiş. Sanki... Evet, sanki yakınlarında bir yerlerde birisi fındık çıtlatıyormuş. “Bu olsa olsa yakın komşum Bilmiş’tir.” demiş Seyrekdiş.

İçinde bir umut yeşermiş. Hemen yandaki ağaca, komşusu Bilmiş’e geçmiş. Gerçekten de Bilmiş; uyanmış, bir şeyleri yemekteymiş. Seyrekdiş’i görünce onu da buyur etmiş. Doğrusu Seyrekdiş’in naz yapacak hâli yokmuş. Hemen sofraya kurulmuş. Hem karnını doyurmuş hem başına gelenleri anlatmış, durmuş.

Bilmiş onu ilgiyle dinlemiş. Sonra da bir çözüm önermiş. (3) “Hemen yanımda yaşlı, geniş ama dinç bir meşe ağacı var. Yuvanı oraya taşıyoruz. Farelerin çaldığı yemişlerini de yerine koyuyoruz. Bunun için herkese haber salıyoruz. Yiyeceklerimizi seninle paylaşıyoruz.” demiş.

Seyrekdiş, hemen yeni evine geçmiş. Bütün sincaplara haber verilmiş. Herkes evinden birkaç meşe palamudu, fındık, ceviz getirmiş. Seyrekdiş'in evi yiyeceklerle dolmuş. Seyrekdiş, o kışı çok rahat geçirmiş. Ondan da önemlisi paylaşmanın değerini öğrenmiş.

*Tuncel ALTINKÖPRÜ*

*Kral Aslan Masallar Dünyasında – Bir Masal Dinler Misin?*

*(Düzenlenmiştir.)*

## **KOMŞU KUNDUZLAR**

Bir varmış bir yokmuş. Ağaçların arasında şırıl şırıl akan güzel bir dere varmış. Bu dereye bir de kunduz ailesi yaşarmış. Hani şu marangoz olan kunduzlardan bahsediyorum. Ağaç dallarını ustaca üst üste koyup baraj kurarlar ya, işte onlardan...

Bir gün anne kunduz, yavrularıyla karşı dereye yaşayan annesini ziyarete gitmiş. Nine kunduz ve torunları bu işe çok sevinmişler. Ee, sevinçli olunca da zaman su gibi akarmış. Bu sefer de öyle olmuş. Saatler kanat açmış, günler de uçup gitmiş bir kuş gibi.

Bir hafta sonra kunduzlar yuvalarına dönünce çok şaşırılmışlar. (1)Yabancı bir kunduz gelip onların iki kavak ötesine yerleşmiş. Anne kunduz bu duruma çok içerlemiş. Gitmiş, komşu kunduzun yanına. Hoş geldin bile demeden verip veriştirmiş.

— Sen ne hakla gelip bizim yakınıma yuva yapıyorsun, diye çıkışmış.

Komşu kunduz, onun bu sözleri karşısında şaşırıp kalmış:

— Niye kızılıyorsun komşu, demiş. Allah'ın koca deresi sana da yeter, bana da!

Anne kunduzun kızgınlığı daha da artmış. Açmış ağzını, yummuş gözünü.

— Hayır! Komşu falan dinlemem ben! Su, senin artıklarını alıp benim yuvama getirecek. Onlarla uğraşacak hâlim yok! Ya bugün bozarsın yuvanı ya da ben yapacağımı bilirim! (2)

Akşam olmuş, çekip giden yok! Gece yarısı olmuş, yuvayı yıkan yok. Herkes uykuya dalınca anne kunduz, sessizce yeni komşusunun yuvasına gitmiş. Yuvadaki ağaçların bağına çözmüş. Ne olduysa o zaman olmuş. Koca koca odun parçaları yürümüş üzerine. Bir de barajda biriken sular hücum etmesin mi? Anne kunduz, canını zor kurtarmış. Fakat yuvası ve çocukları onun kadar şanslı değilmiş. Yuvası darmadağın olmuş, yavruları da sele kapılıp gitmiş. Yavrular, hem lıkır lıkır su yutuyor hem de bağıyorlarmış.

— Anne, ne olur kurtar bizi!

Anne kunduz bir yandan çocuklarını kurtarmaya çalışıyor, bir yandan da

bağırıyormuş:

— Lütfen yardım edin! Yavrularımı sel götürüyor!

Komşu kunduz, kendisini kısa sürede toparlayıp yardıma koşmuş. Anne kunduzla beş yavruyu da kurtarmışlar. Tabi anne kunduz ne diyeceğini bilememiş. Olayı duyan Kral Kuskunduz, bütün kunduzları toplamış ve onlara şöyle demiş: (3)

— Haksızlığa uğradığınız zaman, onu gidermek için haksızlık yapmayın!

O günden sonra kunduzlar, birbirleriyle çok iyi geçinmişler. Aralarındaki sorunları hep iyilikle çözmüşler.

*Bestami YAZGAN*

*Masal Denizi*

## **PAZAR YERİ**

Babamla birlikte yaz aylarında, her hafta, pazar yerine giderdik. Yumurta, tavuk, yoğurt satar, evimize gerekli öteberiyi alırdık. O gün alaca karanlıkta uyanır, çorbamızı içerdik. Annem pazarda satacağımız tavukları ayaklarından birbirine bağlar, yumurtaların arasına kırılmasınlar diye saman koyardı. Hepsini bir bir özenle yerleştirirdi sepete. Yoğurt bakracının üstüne de temiz bir bez örterdi tozlanmasın diye. Çorbamızı içer içmez yola çıkar, kasabaya giden ana yola kadar yürürdük. Bir süre sonra otobüs gelirdi, içi dışı insan, keçi, tavuk, küfe yüklü. Biner, tıngır mıngır gelirdik pazar yerine.

Pazar yerine gitmediğimiz günlerde babam mercimek yolardı tarlada. Ben de ona yardımcı olurdu. Babamla tarlada çalışmak yorucu olmasına karşın çok güzel bir şeydi. Toprağı, otları, çiçekleri anlatırdı babam çalışırken. Buğdayı arpadan, arpayı nohuttan, nohutu mercimekten ayırmasını ondan öğrendim.

Babamla her pazar, pazar yerine giderdik demiştim ya, şöyle bir yerdi pazar yeri: (1) Koskoca bir alana satılabilecek her şeyi; satıcıları, alıcıları doldurun, üstüne de kocaman bir güneş koyun! Kırmızı domatesleri, yeşilbiberleri, sarı armutları da ortaya yayın! İşte böyle kalabalık, renkli bir yerdi pazar.

Kamyonlar gelirdi üstü eşya, insan yüklü. Köylüler satacakları ürünleri taşırlardı pazar yerine.

Bir adam ayna, boncuk, tesbih satardı. Bir başkası kavun, karpuz, üzüm...

Allı güllü basmalar, boyalı şekerler bir köşede; koçlar, koyunlar, kuzular bir başka köşede alıcıları beklerdi. Bir gürültüdür giderdi pazar yerinde: (2)

“Kesmece bunlar, kesmece!”



“Ne alırsan bir liraaa!”

“Domatese geeel!”

Ben de katılırdım bağırarlara:

“Tavuk vaar! Yumurta, yoğurt vaar!”

Öğleye doğru gölge bir yer bulur, üzüm, ekmekek, domates, peynir yerdik. Bazen de kan kırmızı bir karpuz alırdı babam. Ben daha çok üzümle domatesi severdim.

Tavuklarımızı satınca babamla pazar yerini, kasaba çarşısını dolaşır, vitrinlere bakardık. Alışveriş yapıp yeniden dönerdik pazar yerine. Orada ilginç olaylara da tanık olurdu. (3) Bir gün üç beş köylünün birbirlerinin elini tutup olanca güçleriyle salladıklarını görmüştüm. “Baba, bak dövüşüyorlar!” demiştim. “Hayır!” diye karşılık vermişti babam. “Dövüşmüyorlar, pazarlık ediyorlar.” Anlamamıştım bu pazarlığın nasıl olduğunu...

Dağın gölgesi ortalığı kaplamaya başlayınca otobüsümüze biner, gün batımına doğru köyümüzün yol ayrımına gelirdik. Oradan ötesi kolaydı artık, yürürdük. Babam bir türkü tuttururdu. İnce, yanık bir sesi vardı. Nedense hüznü verirdi türküleri bana. Babam bir de türkülerle anlatırdı çiçekleri, toprağı, dağları. Esen yel, babamın anlattığı o mavi çiçeklerin, mormenekşelerin, sümbüllerin kokusunu getirirdi. Yolumuz buğday tarlalarından geçirdi. Bir deniz gibi dalgalanırdı buğdaylar. Deniz görmemiştim ama deniz, masmavi bir buğday tarlasıdır diye düşünürdüm.

Eve yaklaşıncaya koşmaya başladım. Annem kapının önünde bizi beklerdi.

*Çetin ÖNER*

*Gülibik*

*(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)*

## **ŞENLİKLİ BİR AKŞAM YEMEĞİ**

Okuldan döndüğümde annem evde yoktu. Neyse ki evin anahtarı her zaman yanımdadır. Ben içeri girdikten beş dakika sonra telefon çaldı. Arayan annemdi.

— Aman oğlum, bugün işten biraz geç çıkacağım. Ablan gelince söyle, Serap Hanımlar akşam yemeğine gelecekler. Ben gelinceye kadar patatesleri soysun, dolaptan kıymayı çıkarsın. Salata malzemelerini de güzelce yıkarsa kalanını ben gelince yaparım. Ha, baban benden önce gelirse o da gidip biraz meyve alsın, dedi.

— Peki anne. Benim yapabileceğim başka bir şey var mı?

— Canım, sen ortalığı dağıtma, ablanın sözünü dinle yeter.

— Olur anne, sen merak etme.

Az sonra ablam okuldan geldi. Annemin söylediklerini aktardım.

— Mmm, tamam, dedi. Gel ona bir sürpriz yapalım! Annem gelmeden her şeyi biz hazırlayalım. Sen de yardım edeceksin ama.

— Tamam, hadi hazırlayalım

İyi. O zaman iş bölümü yapalım. Sen salata malzemelerini yıka, sofrayı hazırla. Ben de patatesleri soyayım, köfteyi yapayım.

— Salata malzemelerini sen yıka, köfteyi ben yapayım.

— Sen köfte yapmasını bilmezsin ki.

— Sanki sen biliyor musun?

— Biliyorum tabi. Annem yaparken gördüm.

— Ama ben salata malzemelerini yıkamak istemiyorum.

— Peki, ben yıkarım, sen patatesleri soy. Dikkat et, sakın elini kesme!

(1) Patates soymanın bu kadar zor olduğunu bilmiyordum. Epeyce zamanımı aldı. Ablam da köftenin içine koyması gereken şeyleri bulmakta biraz zorlandı. Sonunda köfte ve patatesler kızartılmaya hazırды. Taze taze olması için onları en son kızartacaktık.

Ablam salata malzemelerini yıkarken ben sofrayı hazırlamaya başladım. Serap teyzeler dört kişi. Dört de biz, eder sekiz kişi. Sekiz kişilik sofrayı hazırlamak kolay mı sanıyorsunuz? Masa örtüsünü düzgünce örtmek bile ne kadar zor. Üstelik tabakları, çatalları, bıçakları, bardakları nasıl dizeceğimi de bilmiyordum...

Ablama sordum. O da bana yapmam gerekenleri şöyle sıraladı: (2)

— Önce tabakları diz. Sonra çatalları tabakların sağına, hayır hayır, soluna koy. Bıçaklar tabakların sağında duracak. Peçeteleri güzelce üçgen katlayıp tabakların içine yerleştir. Bardakları da tabakların önün sırala.

Ben de aynen onun dediklerini yapmaya çalıştım. Sonra güzel görünsün diye salondaki vazoyu da masanın ortasına koydum. Çiçekler biraz solmuş gibiydi ama yine de güzeldi. Bu arada ablam da kocaman bir tabak salata hazırlamıştı. E tabi bu işler için epeyce zaman harcamıştık. Karnımız da oldukça acıkmıştı. Ablam:

— Şimdi de köftelerle patatesleri kızartacağım, dedi.

— Ben kızartayım, diye atıldım ama ablam kesin bir tavırla:

— Olmaz, kızartma çok tehlikeli bir iş! Çok dikkat etmek gerekir. Sen ayağımın altında dolaşma. Git odanı topla, dedi.

Ablam, kendisini iyiden iyiye annem sanmaya başlamıştı anlaşılır. Neyse, patates ve köfteler bir an önce kızarsın da yiyelim diye sesimi çıkartmadım. Annem ve babam nerede kalmışlardı canım? Neredeyse konuklar gelecekti.

Ben bunları düşünerek beklerken mutfaktan kızartma kokuları yayılmaya başlamıştı. O sırada annem telaş içinde geldi: (3)

—Ah, çok geciktim! Canım, neler yaptınız bakalım?

Ben neşeyle zıplıyordum:

— Her şeyi hazırladık anne. Ablam köfteleri kızartıyor!..

— Aman Allah'ım, ne diyorsun!.. Babanız gelmedi mi daha? Bir tarafını yakacaksın kızım, diye mutfağa daldı annem.

— Yavrucuğum neler yaptın sen? Bak sen şuna!.. Tüh tüh tüh!.. Aaa, kızartmış bile! Ama canım, ya bir tarafını yaksaydın?

Annem paniklemiş bir durumda işe el koyarken babam da geldi.

— Ne oluyor? Nedir bu telaş, diye içeri girdi.

— Bu akşam Serap teyzeler yemeğe geleceklermiş ya, ablamla ben her şeyi hazırladık işte, diye sevinçle özetledim olayı.

— Yoo, dedi babam, bu akşam değil ki, yarın akşam gelecekler.

Annem elinde kızartma maşasıyla öylece kalakalmıştı.

— Nee! Yarın akşam mı?

Sonra ikisi birden gülmeye başladılar. Bugün hepimiz çok çalışmış ve kurt gibi acıkmıştık. Soframız da her şeyiyle hazırda işte. Hemen oturduk.

Masa örtüsü biraz yamuk örtülmüştü; tabak, çatal ve bıçaklar pek de düzgün sıralanmamıştı. Köfteler şekilsizdi, içleri pek de iyi pişmemişti, patatesler eğri büğrü kesilmiş ve fazla kızarmıştı. Salata da zeytinyağının içinde yüzüyordu ama olsun. Önemli olan lezzetleriydi.

Lezzetleri... Eh ne yalan söylemeli, annemin yaptıklarına pek benzemiyordu ama annem de babam da çok beğendiler. Çoktandır böyle şenlikli bir yemek yememiştik.

*Ayla ÇINAROĞLU*

*Şenlikli Bir Akşam Yemeği*

*(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)*

## EN BÜYÜK TAKIM BİZİM TAKIM

Babamı hiç böyle görmemiştim. Ellerini, kollarını sallıyor; gücünün yettiğince haykırıyordu.

Ağabeyim,

— Sen babama bakma Çiğdem, dedi. Bu toplumsal bir hastalıktır. Bak, herkes nasıl bağıyor.

Doğruydu, herkes ellerini, kollarını sallayarak hop oturup hop kalkarak babamdan beter bağıyordu.

Daha evden çıkmadan anlaşmıştık. (1) Fazla tezahürat yapmayacaktık. Yani sevindiğimizi ya da üzüldüğümüzü fazlaca belli etmeyecektik. Çünkü babam bir Kartalspor taraftarıydı ve bizler de maçı Kartalspor taraftarları arasında izlemek zorundaydık. Tabi, babam istediği gibi “tezahürat” yapabiliirdi. Ağabeyimle ben Bahçespor’u tutuyoruz. Babam ve çevresindeki Kartalsporlular böyle delicesine kızgınken Bahçespor’un attığı nefis gol için sevindiğimizi, çok sevindiğimizi göstermek olmazdı.

Ne yapalım, biz de gözlerimizde sevinç ışınlarıyla birbirimize bakmakla yetindik. Ağabeyim anlamlı bir biçimde göz kırpinca da ağlama numarası yapmaya başladık.

— Hüüüh!..

Az ilerde, bizi kötü bakışlarla izleyen siyah beyaz kaşkollu, gene aynı renklerdeki başlığının tepesinde kocaman bir ponpon bulunan şişman adamı görünce birden sustum.

Ağabeyime,

— Şşşt, dedim, bize bakıyor.

Yakalanmıştık işte.

Ponponlu şişman adam, (2)

— Ne işiniz var sizin burada? Ne sırtıp duruyorsunuz, diye bağırmaya başlamaz mı?

Babam hemen ortaya atıldı:

— Ne oluyor? Ne var? Bir şey mi oldu?

Ne olup bittiğini anlamıştı tabi ama “Özür dilerim, benim çocuklarım birer Bahçespor taraftarıdır.” diyemezdi.

— Parmak kadar çocuklar maçtan ne anlar kardeşim? Senin benim gibi üzülecek değiller ya, diyerek adamı yatıştırdı.

Evet, bundan böyle davranışlarımıza daha da özen göstermek zorundaydık. Çünkü o ponponlu şişman adamın bakışları sanki hep üstümüzdeydi. Elimde olmadan gözlerim hep ondan yana kayıyordu.

Ağabeyim,

— Çiğdem, bakıp durmasana şu adama, dedi. Nasıl bakmam! Onun da gözleri benim üstümde. Hiç kuşku yok, o karşı tarafın casusu. Bizim gibi aralarına sızmış olan casusları kolluyor ve onları alıp bilinmeyen bir yere götürüyor. Yani bizi götürecektir. Sonra da Bahçespor'dan vazgeçip Kartalspor'u tutmamız için kim bilir neler yapacak.

Neler yapar acaba? (3)

Murat ağabey, babam gibi Kartalsporlu olmayalım, Bahçespor'u turalım diye neler yapmıştı? Ağabeyime de bana da sarılı mavili birer forma almıştı, top almıştı. Bir keresinde üstünde sarı kuşlar olan mavi saç tokaları getirmişti bana. O zaman daha birinci sınıftaydım. Sonra her gelişinde flamalar, rozetler... Ama yoo, biz Murat ağabeyi çok seviyorduk, onun için Bahçesporlu olmuştuk. O bizimle top oynuyor, futbol konusunda bilgiler veriyor, bize Bahçespor oyuncularının adlarıyla sesleniyordu.

Bu ponponlu adam bunların hiçbirini yapamaz. Yapsa bile biz asla takımımızdan dönmeyiz. Babam bile bizi döndüremedikten sonra...

Eh, o zaman da korkulacak bir şey yok. Zaten babamız da yanımızda oturuyor. Üstelik bizim takım galip durumda.

Ben dalmış böyle saçma sapan düşünürken maçın ilk yarısı bitti.

İkinci yarıda taraftarlarının coşkulu desteklerine, çalınan borazanlara karşın uzun süre gol filan olmadı.

Maçın son dakikalarına doğru hiç umulmadık bir anda bizim takım bir gol yemesin mi!

Görülecek şeydi doğrusu. Babam sevinçten ne yapacağını bilemiyordu. Ama hepsi, hepsi öyleydi. Birbirlerine sarılıyor "Gooool!" diye bağıyorlardı. Koca koca adamlar oldukları yerde zıplıyorlardı. Parmaklarını ağızlarına sokup şimdiye kadar duyduğum en keskin, en kulak delici ıslık seslerini çıkarıyorlardı. Hele ponponlu adam! Başını çılgın gibi iki yana sallıyor, kollarını kaldırmış çok komik bir biçimde sanki göbek atıyordu.

Biz gene öyle sessizce ama bu kez üzgün üzgün bakıştık ağabeyimle. Ağabeyim, çok yapay bir biçimde dudaklarını gererek sözde gülümseyince ben gerçekten gülmeye başladım. Çünkü yaşadığımız bu maç olayı gerçekten çok komik ve anlamsız gelmişti bana o an.

Eve dönerken üçümüz de biraz üzgündük. (4)

Babam,

— Vay be, bir tane daha atacaktık ki... O korneri gole çevirebilseydik, diye hayıflanıp duruyordu.

Gene de bizim sokağa girerken ağabeyim mavili sarılı bayrağımızı çıkardı. Uçlarından tutup birlikte sallamaya başladık.

— En büyük Bahçespor, başka büyük yok! Babam acı acı güldü:

— Hadi canım, siz de!

*Ayla ÇINAROĞLU*

*En Büyük Takım Bizim Takım*

*(Kısaltılmıştır.)*

## ÖLÜMSÜZLEŞEN BAHÇE

Kanuni Sultan Süleyman'ın ölümünden sonra oğlu II. Selim, Osmanlı ülkesinin başına geçti. Padişahlığının üçüncü yılında kendi adına bir cami yaptırmaya karar verdi. Ülkenin mimarı aksakallı Koca Sinan'ı çağırttı. Ona,

“Ey ustalar ustası!” dedi. “Sen hem dedem Yavuz Sultan Selim Han'ın hem de babam Kanuni'nin ulu mimarisin. Ülkemize sayısız eserler kazandırdın. Kardeşim şehzade Mehmet için yaptığın Şehzadebaşı Camisi, babamın adına yaptığın Süleymaniye, bütün görkemiyle gözümün önünde. Bana öyle bir cami yap ki ününe ün katılsın. Adımız sonsuza dek birlikte söylensin.”

Padişahın bu sözleri karşısında başmimar Koca Sinan yerlere kadar eğildi,

“Buyruğunuz başım üstüne sultanım.” dedi. “Ne yazık ki İstanbul'da cami yapabileceğim uygun bir tepe kalmadı. Yalnız eski başkentimiz Edirne'de bildiğim bir tepe var. Meriç Ovası'nı bir uçtan bir uca görür. Ferman buyurun, caminizi oraya yapayım.”

Padişahın buyruğu üstüne caminin Edirne'de yapımına karar verilerek hemen hazırlıklara başlandı.

İlk iş, caminin yapılacağı tepedeki evlerin, bahçelerin satın alınarak cami alanının hazırlanmasıydı. Bunun için evlerin yıkımına girişildi.

Bu tepede dillere destan bir bahçe vardı. Bu bahçe, Selim dede adlı yaşlı bir adamındı. Selim dede, bu bahçedeki küçük bir kulübede tek başına yaşayan yoksul bir adamdı. Bahçe genişti. Tepedeki en geniş bahçelerden biriydi. Bahçede her türlü yemiş ağacı vardı. Ama bu yemişleri hiç satmazdı Selim dede. (1) Çevredeki çocuklar, kendi bahçeleri gibi gelip yerlerdi yemişleri. Toplayıp evlerine götürürlerdi. Onun için dedenin bahçesi yaz kış çocuklarla dolup taşardı. Selim dedenin bahçesinde renk renk laleler, türlü türlü karanfiller, mor sümbüller de yetişirdi. Onları da genç kızlar, gelinler gelir; toplardı çiçekler açtığıında.

Yalnız bahçede yetiştirdiği sebzeleri satardı. Selim dede. Salata, soğan, turp, ıspanak gibi şeyler. Geçimini onlarla sağlardı. Yoksul ama gönlü bol bir adamdı.

Selim dedenin bahçesinde bir ağaç vardı. Bir elma ağacıydı bu. Sabah akşam onun altında oturur, sırtını ağacın gövdesine dayar, dalar giderdi.

Karıyla birlikte dikmişlerdi bu ağacı. Evliliklerinin ilk gününde. Tanrı çocuk vermemişti onlara. Ama bu elma ağacı onların çocuğu olmuştu. Üstelik her mevsim birçok çocuğu sulu, tatlı elmalarıyla mutlu etmişti.

Karısı öleli çok oluyordu. Ama elma ağacı yemiş verdikçe çocuklar da ağızlarını şapırdatarak onları yedikçe karısı yanı başındaymış gibi gelirdi Selim dedeye. O yüzden her şey bir yana, elma ağacı bir yanaydı.

Selim dedenin bahçesi bostandan çok bir çocuk bahçesiydi sanki. Baharda ağaçlarda cıvıldaşan saka kuşları, sekerek dolaşan serçeler, arklardan su içen güvercinlerle de bir cenneti andırırdı.

Bu yüzden Selim dede, bahçesini, cami yapımı için vermemekte direndi.

Selim dede, tahtırevanın bahçesinin önünde durduğunu görünce heyecanlandı. Padişah geldi sandı. Sırtını verdiği elmanın dibinde ayağa kalktı. Gelen mimardı. Aksakallı, yaşlı mimarı saygıyla karşıladı. Sinan, dedenin yanına yalnız başına gelmişti. Selam vererek toprağa çöktü. Selim dede de oturdu. Bir süre ikisi de konuşmadı. Cıvıldaşan kuşların sesini dinlediler. Sessizliği Sinan bozdu; (2)

“Bahçen gerçekten de dedikleri kadar güzelmış. Hayran oldum!”

Mimarın bahçeyi beğenmesi, Selim dedeyi sevindirmişti,

“Sağ olasın, bütün ömrümü şu gördüklerin için harcadım. Benim yerimde olsaydın

ey koca mimar, elinle yarattığın bu bahçeyi kıyıp verebilir miydin? Doğru söyle, verebilir miydin?”

“Hayır, ben de olsam vermezdim. Ama onu ölümsüzleştirdim.”

Selim dede, hayretle baktı:

“Nasıl?”

“Camiyi yapmam için bahçeyi bağışlamak senden, ölümsüzleştirmesi benden. Cami bitince bahçe de ölümsüzlüğe kavuşacak. Bana inan!” (3)

Selim dede, mimarın bu sözleri karşısında toprağını caminin yapımı için bıraktı.

Ona geniş bir ev verdiler. Padişah, kendisine aylık bağladı.

Bir sabah, Selim dedenin evinin önünde Mimar Sinan’ın katırların taşıdığı üstü deri kaplı büyük tahtirevanı durdu. Selim dedeyi tahtirevana bindirerek tepeye çıkardılar. Sinan, dedeyi orada karşıladı.

Caminin içinin aydınlığı Selim dedeyi şaşırttı. Sanki duvarlar yerine ince tül perdeler vardı da ışık onlardan süzülüp içeri giriyordu. Gözlerindeki bulanıklığı alıp götürdü bu aydınlık.

Sinan’la birlikte hünkâr mahfeline gitti Selim dede. Orada, çevresi çini kaplı mermer mihrabın önünde durdular. Çiniler iri yapraklı, kırmızı, mavi, yeşil şakayıklarla bezeliydi. Selim dede, bahar çiçekleri açmış ağaçlarıyla kırmızı karanfillerini, renk renk lalelerini, mor sümbüllerini tanıdı hemen.

“Benim bahçem bu!” diye bağırdı.

Az daha yaklaşınca biricik elma ağacını da gördü.

Bahçesinin bahar çiçekleri açmış öteki ağaçlarıyla karanfillerin, lalelerin, sümbüllerin üstünde, yemyeşil yaprakları arasında güneşten iyice kızarmış elmalarıyla capcanlı duruyordu karşısında. Üstü nakış gibi elma doluydu. Görenin ağzı sulanırdı. Tıpkı eskiden olduğu gibi.

Selim dede, sevinçten gözyaşlarını tutamadı.

*Adnan ÖZYALÇINER*

*Tarihten Öyküler*

*(Düzenlenmiştir.)*



## ŞEKERCİ GÜZELİ

Çocukluğumu anımsadığımda usuma akide şekerleri gelir. Kocaman kavanozlara konmuş akide şekerlerim. Fındıklı, limonlu, sakızlı...

Ben en çok fındıklısını severdim. Şeker, ağzımda erimeye başlarken dişimle, bir yerinden “kırt” diye kırardım. Şekerin ortasına, bir yere saklanmış olan fındık, ortaya çıkardı. Fındığın tadı, şekerin tadı ile karışınca dilimin üzerinde, bir tat cümbüşü başlardı. Paramız olduğunda, ablama sorardım: (1)

“Akide şekeri alayım mı?”

Ablam, akide şekeri ağzındaymış gibi olurdu:

“Hadi!”

Akide şekeri almak için koşmaya başlardım. Ablam da arkamdan seslenirdi: “Şekerci Güzeli’nden ama!”

Ben, akide şekerini almak için hızlanırken arkaya doğru bağırırdım:

“Başka kimden olacak!”

Üsküdar’ın en seçkin şekercisi, Alptekin Şekercisi’ydi. Orada, her şey taze olurdu. Kasada dükkân sahibinin oğlu otururdu. Onu, çevresindeki insanlardan ayıran, belirgin özellikleri vardı. Bu özellikler ona seçkin bir kişilik kazandırmıştı. Bu seçkinliği dükkânın asıl adını unutturmuş; dükkânın adı, halk arasında **Şekerci Güzeli** olmuştu. Bir kişi övülecek mi “Şekerci Güzeli gibi” denirdi; Şekerci Güzeli gibi kibar, Şekerci Güzeli gibi temiz, Şekerci Güzeli gibi sevgi dolu.

Şekerci dükkânına yaklaştığımda yavaşlardım. Dükkâna girmeden önce duraklar, parmaklarımı tarak gibi yapar, saçlarımı düzeltirdim.

Kasada oturan Şekerci Güzeli, içeri girenleri tepeden tırnağa görürdü. Yüksekçe yapılmış bir kürsüde otururdu. Sadece belden yukarısı görülürdü.

Şekerci Güzeli, içeri girenleri gülümseyerek selamlardı. İçeri girerken ben de bu daveti bekler gibi duraklardım. O beklediğim daveti yapardı: (2)

“Buyrun küçük hanım!”

Kendimi bir prenses gibi hissedirdim. Dokuz yaşımı unutup bir genç kız olurdum. O büyüdü tümce ile değişiverirdi her şey. “Buyrun küçük hanım!” Hanım olmanın sorumluluğu içinde ilerlerdim. Başlarında ak külahları olan amcalar beni aynı sevecenlik ve incelikte karşılardı:

“Buyrun küçük hanım!”

Tahtındaki prens seslenirdi:

“Küçük hanımla ilgilenin!”

Böylece prenses, takdim edilmiş olurdu. Ak külahlı amcalar, bu kez saygı ile selamlardı beni:

“Küçük hanım ne emretmişlerdi?”

Hanım olmanın inceliğini daha bir duyumsayarak önümde dizilmiş pırıl pırıl parlayan kavanozlara bir süre göz gezdirirdim. Sonra parmaklarımı zarif bir devinimle, kavanozların üzerinde gezdirirdim:

“Bundan, bundan, bundan!”

Gülümsemesini sürdüren ak külahlı amca, saygı ile başını öne eğdi:

“Emredersiniz küçük hanım!”

Ak külahlı amca, pırıl pırıl, kocaman kavanozun kapağını açar, kepçeyi içeri daldırırdı. Şekerler ağır gelirse ak külahlı amca, kese kâğıdını yana eğer, kepçeyi altına tutardı. Birkaç şekerin, yeniden kavanoza dönmelerine gönlüm razı olmazdı, hemen atılırdım:

“Kavanoza koymayın, biraz fazla olabilir!”

“Emredersiniz küçük hanım!”

Bizi uzaktan izleyen prens, tahtından seslenirdi:

“Küçük hanıma ikramımız olsun!”

Ak külahlı amca bu kez kürsüye doğru bakardı:

“Emredersiniz efendim!”

Kese kâğıdının ağzı, özenle katlanırdı. Uzatılan minik paketi alırdım: “Afiyet olsun efendim!”

Ben de aynı incelikle cevap verirdim. “Teşekkür ederim!”

Sıkıca tuttuğum kese kâğıdı paketi ile kasaya yönelirdim. Kabarık, uzun eteğim, ayağıma dolanırdı. Başımdaki tacın ışıltısı, çevreye yansırırdı. Şekerci Güzeli, ayakları üzerinde yükselerek parayı uzatan küçük kıza, sevecenlikle bakardı:

“Evet, küçük hanım?”

Elimdeki parayı uzatırdım. Parayı alırken şekerci Güzeli'nin ellerinin temizliği, tırnaklarının düzgünlüğü beni şaşırtırdı.

“Teşekkür ederim küçük hanım!”

Verdiğim küçücük para, ne kadar değer kazanırdı. Kendimi büyük paralarla alışveriş yapmış gibi hissedirdim. Burada güzelliği, saygıyı, inceliği solurdum. Kapıya doğru yöneldiğimde arkamdan seslenirdi:

“Yine bekleriz küçük hanım!”

Yine beklenmenin coşkusunu duyarak dışarı çıkardım. Birden büyü bozulurdu. Kabarık uzun eteğim, başımdaki tacım, yok olurdu. Büyülü dünya, içerde kalırdı. Küçük hanımın yerini, uçarı küçük kız alırdı. Fındıklı akide şekerini, bir an evvel ağzıma atmak isterdim.

Şimdi yine aynı yerde (3) bir pastane var. Ama kasada Şekerci Güzeli oturmuyor, pırıl pırıl kavanozlarda satılan akide şekerleri yok. Güler yüzlü, ak külahlı amcalar yok! Satıcıların yüzleri asık. Kasadaki adam, parayı alırken teşekkür etmiyor. O küçük, sevimli kese kâğıtları yok artık. Çocukluğumun o büyü, temiz, incelik dolu dünyası kaybolmuş. Her yer sevgisizlik kokuyor. İnsanlar, güzel sözler söylemeyi unutmuş. Dudaklar, gülümsemeyi unutmuş. Neden acaba?

*Türkan GEDİK BENLİ*

*Düşü Amca*

*(Düzenlenmiştir.)*

## **CAMBAZ ALİ**

Komutan dalgın ve düşünceliydi. Bulunduğu odada durmadan yürüyor, oturanlar onu sıkıntıyla izliyorlardı.

Bir an durdu. O küçücük oda içinde durmadan adım atarken onu izleyenlerin başı dönmüştü adeta.

— Bu işe bir çözüm bulmalıyız, bir çözüm, dedi komutan. Bu işi en geç yarın akşam yapmazsak silahlar elden gider.

Sesi, yavrusu elinden alınmak istenen bir ananın gibi sevecendi. Komutan için silahlar öylesine önemliydi. Onları düşündükçe kalbi titriyordu.

Birkaç gün önce köye gelmiş, yanındaki subay ve erlerle birlikte hep bu konuyu incelemişti. Buraya özel bir görevle gelmişlerdi. Tepede yükselen kalede bulunan silah ve cephaneyi kaçıracaktı.

Ama nasıl?

Kale yukarıdaydı. Oraya çıkan bir yol vardı. Gerisi uçurum, kayalık...

Yol üzerinde düşman askerleri vardı. Her an elleri tetikte bekliyorlardı. Bu yoldan değil bir saldırı yapmak, kuş uçması bile olanaksızdı. Çünkü düşmanın bulunduğu yer tüm yöreye egemendi. Oldukları yerde, düzlükteki her kıvılcığı hemen görebilirlerdi.

Buraya geleli nerdeyse bir hafta olmuştu. Baş başa vermişler, kaleyi gözetlemişlerdi. Orayı avuçlarının içi gibi biliyorlardı. Tüm planları hazır. Köylüler de onlarla birlikti. Her tür yardıma hazırdılar.

Fakat... İşte bu fakatın çözümü yoktu. Kaleye birbirinin gizlice girmesi gerekiyordu. İçerde kargaşa çıkarıp dışarıdaki nöbetçileri oraya çekmeliydi. O zaman komutan, askerler, tüm köylüler kaleye kolayca saldırabilirlerdi.

Gecenin ilerlemiş bir saati komutanın konuk kaldığı evin kapısı vuruldu. Bir daha, bir daha... Komutan yattığı yerde doğruldu. "Kim o, kim var orada?" diye sordu.

— Benim komutanım, Halil Efe.

Komutan kapıyı açtı. Gelen adama:

— Hayrola Efe? dedi. Gecenin bu saatinde kötü bir haber mi var? (1)

— Yok, beyim, dedi Halil Efe. İyi haber var, müjde var, müjde! diye yanıtladı komutanı.

İçeri girdiler. Halil Efe mindere çöktü. Komutan onun konuşmasını sabırla dinledi.

— Beyim bu işi çözümledik artık, dedi. Gönlün ferah olsun. İş bitti bil.

— Nasıl olur Efe? anlat bakalım.

İhtiyar adam ağır ağır anlattı. Evde Nuriye kadınla konuşurlarken söz kaleden açılmış. O zaman kadın ayırında olmadan öyle sözler söylemiş ki Halil Efe bunları duyunca yerinde duramaz olmuş, komutanın yanına koşmuş.

Komutan, Halil Efe'nin anlattıklarını dikkatle dinledi. Çok heyecanlanmıştı. Arada sorular sorarak kimi kuşkularını giderdi. Sonra Halil Efe'ye:

— Şu çocuğu hemen getir bana, dedi.

Halil Efe dışarı çıktı. İhtiyar bir adamdan beklenmeyen bir çeviklikle uzaklaştı. Bu sırada öbür evlerde kalan üç subay komutanın yanına geldi. Yüzbaşı durumu onlara da anlattı.

— Senin adın ne yiğidim?

— Ali. Bana Cambaz Ali, derler beyim.

Subaylar çocuğa dikkatle baktılar. Cılız, ufak tefek bir şeydi. Ama çok çevik olduğu belli oluyordu.

Komutan çocuğun başını okşadı. Ona:

— Anlat bakalım, dedi. Kaleye girecek bir yol biliyormuşsun sen. Nasıl bir yol bu?

(2) Ali soruya çok sevinmişti. Hiç düşünmeden:

— Bilirim, bilirim, dedi.

Sonra düşman gelmeden birkaç ay önce o sarp kayalıklara nasıl tırmandığını, kayalıklarda bir yarık bulduğunu, bu yarıktan içeriye girince dar bir yol gördüğünü, oradan sürüne sürüne ilerleyince yolun giderek genişleyip tavanın yükseldiğini anlattı.

Cambaz Ali, bu yolu sonuna dek izlemiş, sonunda kalenin mahzenlerine ulaşmıştı. Bunları arkadaşlarına anlatmıştı. Ama o gün için kale hiçbir önem taşımıyordu. Oraya uzanan gizli yol kimsenin ilgisini çekmemişti. Bu olay unutulup gitmişti.

İşte bu gece Nuriye kadının anımsayıp Efe'ye anlattıkları da bunlardı.

Komutan anlatılanlara çok şaşırды. Öyle bir seviniş kapladı ki içini, çocuğu heyecanla kucakladı.

— Aferin Ali, dedi. Aferin. Sana bir görev vereceğim. Eğer bunu başarırsan herkes sana Ali Çavuş diyecek. Köyün Ali Çavuş'u olacaksın.

— Emrim başım üstüne beyim, dedi Küçük Ali. Bu yurt bizim yurdumuz. Ne emredersen yaparım.

Ertesi sabah tüm hazırlıklar yapıldı. Ali sırtına dinamit dolu heybeyi astı. Ağaçlıklar arasından hızla ilerledi. Kayalıklara doğru bir gölge gibi süzüldü. Nöbetçiler sadece yolu gözledikleri için onu göremediler.

Subaylar buldukları yerden dürbünlerle bakıyorlar. Ali'nin her adım atışında sanki kendileri kaleye bir adım daha yaklaşmış gibi heyecanlanıyorlardı.

Ali bütün gün kimi yerde koşarak, kimi yerde sürünerek ilerledi. Akşama doğru kayalara yaklaştı. Yüzbaşı onu gözlerken yanındaki köylülere de her hareketini ayrı ayrı anlatıyordu.

Hava kararırken Ali dürbünde son kez görüldü. Orada, kayanın yarığında kayboldu.

— Tamam, kulede kibrit yandı, dedi yüzbaşı. Hazır olun, gidiyoruz.

Subaylar, askerler, eli silah tutan dedeler, kadınlar, çocuklar, hepsi sessizce hareket ettiler. Kadınlar ellerine tırpan, yaba, kazma, kürek, ne buldularsa onları almışlardı. Öyle sımsıkı tutuyorlardı ki hiçbir asker silahına böyle candan sarılamazdı.

Epey ilerledikten sonra durdular. Beklediler.(3)

Binbaşının yavaş sesle "Hazır olun" dediği anda, içerde korkunç bir patlama oldu. Nöbetçiler içeriye koştular. Kalede korkunç bir kargaşa vardı. Bundan yararlanan köylüler

kolaylıkla içeriye girdiler.

Askerlerin kurşunları, köylülerin orak ve tırpanları, düşmanın işini bitirdi.

Biraz sonra kalede ne varsa yüklemişler, Türk birliklerine doğru yol alıyorlardı.

Yüzbaşı bacağından ve kolundan aldığı yaralarla baygın yatan Ali'yi götüren kağının yanı sıra bir süre yürüdü. Yanındakilere:

— Artık ona Ali Çavuş diyeceksiniz, dedi.

O anda çocuk gözlerini açtı. Kısık bir sesle:

— Cambaz Ali Çavuş desinler komutanım, dedi.

Komutan olduğu yerde dondu kaldı. Ölüme meydan okuyan bu yiğit çocuk, onu çok etkilemişti.

— Haklısın yiğidim, dedi. Hele düşmanı yurttan sürüp atalım, belki de bu köyün adını Cambaz Ali Çavuş Köyü koruz. Ne dersin? diye sordu.

Ali gözlerini kapamıştı. Dalgın yatıyor, belki de düşünde kendini, adını taşıyan köyün muhtarı olarak görüyordu.

*Melih ERGUN*

*Kahraman Türk Çocuğu*

*(Düzenlenmiştir.)*

## İSTANBUL DÜNYAM

O yaz babam bizi İstanbul'a götürdü. Teyzemlerde kaldık. Bir buçuk ay boyunca annem ve babam bizi İstanbul'da karış karış gezdirdiler. Ne güzel bir il İstanbul! Düşmanların gözünün kaldığı kadar var. Hem kocaman... İstanbul'da bin bir çeşit dünya var.

İstanbul için “yedi tepeli, iki yakalı şehir” ve “Taşı, toprağı altın.” diyorlar. Diğer yanlarını tam çözemedim ama “iki yakalı şehir” dedikleri doğru. (1) Atlıyorsun bir vapura. “Vuuuuut! Vuuuuut!” düdüğü sesleri arasında Anadolu yakasına geçiyorsun. Atlıyorsun bir vapura, aynı biçimde Avrupa yakasına geçiyorsun. Boğaz, olağanüstü! Öyle sevdik ki Boğaz'ı. Babam bizi kaç kez Boğaz'da karşıdan karşıya geçirdi. Vapurların güvertesinde Boğaz'a, denize, su sesine karşı çay içtik. Bazı günler de denizin başka yerlerinde sandalla gezdik. İlk kez bir plaja gittik, denize girdik. Ben denizden hiç korkmadım. (2) Daha önce derelerde, havuzlarda çimmiştım ya!

Bir gün hayvanat bahçesine gittik. Uuuuuu! Ne kadar büyük bir bahçe! Neredeyse dünyadaki bütün hayvanlar var orada. Maymunlar, aslanlar, kaplanlar, balıklar ve daha bir sürü hayvan. Kediler, köpekler, eşekler, yılanlar bile var. En uzun hayvan zürafa, en büyük hayvan fil. Onlardan korktum önce ama kafeste oldukları için korkum geçti.

— Baba, hayvanları niçin kafeste saklıyorlar?

— Hem kaçmasından hem de insanlar onları görüp tanısınlar, diye.

— Özgür olsalar daha iyi değil mi?

— Elbette iyi. Ama yırtıcı olanlar insanlara zarar verebilir.

İstanbul'da kocaman kocaman birçok yapı var. (3) Öyle de güzeller ki... Camiler, saraylar, çeşmeler, bir de surlar.

Annemle babam bize Dolmabahçe Sarayı'nı, Topkapı Sarayı'nı, çeşmeleri, surları, Ayasofya'yı ve daha birçok camiyi gezdirdi. İkisi de her gezdiğimiz yerde bize bilgiler veriyorlardı. Öğrenmekle bitmeyecek bir dünya İstanbul.

Annem bana bir sürü şiir kitabı aldı. O kitaplarda bir sürü İstanbul şiiri var.

— Ben de kitaplardaki gibi İstanbul şiiri yazabilir miyim?

— Yazarsın elbet! İyice öğren de...

Bir buçuk ay sonra Gümüşhane'ye döndük.

*Nursel SAYGINAR*

*Benim Dünyalarım*

*(Düzenlenmiştir.)*

## **BABAANNE VE IHLAMUR AĞACI**

Bir konağın arka bahçesinde iki ıhlamur ağacı yaşardı. Birinin adı Küçük Gümüş, diğèrininki de Büyük Gümüş'tü. Onlara Gümüş adı verilmesinin nedeni, bilimsel adlarının gümüşü ıhlamur olmasıydı.

Küçük Gümüş'ün boyu on beş metre, Büyük Gümüş'ün boyu da kırk metre kadardı. Kış aylarında yapraklarını döken bu iki ağacın yaz aylarında dalları sarımsı beyaz çiçeklerle dolardı. Yaprakları da ayrı bir güzellikteydi. Kalp biçimindeki yaprakların alt yüzü gümüşümsü beyaz, yıldız biçimli tüylerle kaplıydı. Bu iki ağaç, uzun yıllardır hem birbirleriyle hem de yaşadıkları bahçenin sahipleriyle arkadaşlıklar. Evdeki çocuklar, çocukların babaları, bu iki ağacın çiçeklerinden yapılan çayları içmeye bayılırlardı.

Büyük Gümüş, onlar bu bahçeye gelmeden çok önceleri orada yaşıyordu. Küçük Gümüş'ü ise evin babaannesinin babası oraya dikmişti. Zaten hem çocukları hem de babalarını bu nefis çayı içmeye, babaanneleri alıştırmıştı. İhlamur ağaçlarının yüzlerce yıla varan yaşam süreleri dikkate alındığında Gümüşlerin, bu ailenin gelecek kuşaklarıyla da arkadaşlık kuracakları ortadaydı.

Babaanne, açtığı mis gibi kokusunu çevreye yayan ıhlamur ağaçlarının çiçeklerini toplayıp kurutur, sonra da çocuklarına ıhlamur çayı demlerdi. İhlamur ağacının çiçeklerinden yaptığı bu nefis çayın idrar artırıcı, terletici, uyutucu etkileri olduğunu bilirdi. Çocuklarını öksürük ve soğuk algınlığına karşı da ıhlamur çayıyla korurdu. Bazen ıhlamur çayının içine bir miktar portakal çiçeği eklerdi. Çayı böyle demlediğinde, mutfak mis gibi ıhlamur ve portakal çiçeği kokardı. Bu nefis çayın içine bir kaşık bal karıştırdığı da olurdu. Çocuklar, bu ballı çayı da çok severek içerlerdi.

Yemekten sonraları içilen ıhlamuru, genellikle içine biraz kuru nane ekleyerek demler ve bu nefis lezzetin tadına ailedeki herkes bakardı. Babaanneleri, ıhlamuru böyle demlediğinde ağrı kesici etkisini, nanenin sindirimi kolaylaştırıcı özelliğiyle birleştirdiğini biliyordu. Bu çay, akşam yemeklerinden sonra içilebilecek en iyi çaylardan biriydi. Onlar çaylarını içerken babaanneleri de bu iki ıhlamur ağacının akrabaları hakkında bildiklerini onlara anlatırdı. (1) Çocuklar, bir zamanlar ormanca zengin olan ülkelerde ıhlamur ağacı kabuklarından yapılmış tabakalar üzerine yazı yazıldığını yani bunların kâğıt yerine kullanıldığını öğrendiklerinde çok şaşırılmışlar; o günden sonra Gümüşlere “Bilgin” lakabını takmışlardı.

Babaanne çok güzel ut çalardı. Bazı akşamlar ailenin tüm bireyleri bir araya toplanır, babaannenin uduyla çaldığı klasik Türk müziğini dinlerlerdi. İşte böyle bir günde, babaannelerinden udun “burguluk” denilen parçasının da ıhlamur ağacından yapıldığını öğrendiler. İhlamur gibi yumuşak dokulu, kolay işlenebilir ağaçlardan değişik sazlar yapıldığını da. Eski kanunların alt kısımları da ıhlamur ağacından yapılmış. O, son derece güzel yumuşak ve yuvarlak sesleri bugünkü kanunlarımızda duyamamızın nedeniyse



ıhlamur ağacı yerine, başka malzeme kullanılmasıymış. Çocuklar o günden sonra da babaannelerinin çaldığı udu dinlerken ıhlamur içmeyi hiç ihmal etmediler. Ihlamur, bu keyifli müzik dinletisinin ayrılmaz bir parçası oldu.

Bir yaz günü konağa akrabalar geldi. Hoş bir sohbetten sonra bahçeye çıkıldı. Hava günlük güneşlikti. Çocuklar için salıncak kuralım dendi. Misafirlerden biri koşarak arabasına gidip (2) ucunda halka olan kocaman bir vida ve ip getirdi. Sonra da bu vidaları önce Büyük Gümüş'ün kalın gövdesine batırıp çevire çevire iyice içeri soktu. Büyük Gümüş'ün gövdesi çok kötü yaralandı. Aynı işlem Küçük Gümüş'e de uygulandı. Onun da gövdesinde vidanın neden olduğu kocaman bir delik açıldı. Sonra halkalara ip bağlandı; iplere kilim dolanarak salıncak kuruldu. Her sallanıpta (3) Gümüşlerin içine giren vida da sallanıyor, açılan yara genişliyordu.

Babaanne mutfakta konuklarına ıhlamur çayı demlemekle meşguldü. Çaylarla birlikte bahçeye geldiğinde ıhlamur ağaçlarının ona “Kurtar bizi!” dediğini duydu. Hemen çayları bir kenara bıraktı ve çocukları kurulan salıncaktan indirdi. Sonra da vidaları Gümüşlerden çıkardı. Gövdelerine açılan yarayı tedavi etmek için (4) yerden biraz toprak aldı, bunu suyla karıştırdı, bu çamuru vidanın açtığı yaralara sürdü. Sonra konuklarına dönerek “Bu ağaçlar da bizler gibi canlı. Onlara zarar verecek şeyler yapmak hiç doğru bir davranış değil.” dedi. Hatalarını anlayan konuklar, Büyük ve Küçük Gümüş'e özür dileyen gözlerle baktılar. O sırada hafif bir rüzgâr çevreye mis gibi ıhlamur çiçeği kokusunu yaydı. Bu koku, dilenen özrünün bir kabulüydü sanki.

*Gülgün AKBABA*

*Bilim Çocuk dergisi*

*(Düzenlenmiştir.)*

## **OYUNCAKLARIN ÖFKESİ**

Memo, bütün oyuncaklarını karşısında dizilmiş görünce şaşırıldı. Kopuk ayağıyla boz ayı, yırtık kulağı, yolunmuş tüyleriyle siyahlı - beyazlı minik kuzu; alındığı gün kuyruksuz kalmış tonton sincap, tek kolu günlerden beri ortalıkta görülmeyen maymun bunlar arasındaydı. Kırık tekerlekli araba, vagonlarından ayrılıp ezilmiş olan lokomotif, kanatları koparılmış uçak... Evde daha ne kadar oyuncak varsa hepsi, hepsi Memo'nun karşısına

dizilmişti.

Memo ile oyuncakları bir süre sessizce bakiştılar.

Memo biraz sert bir sesle sordu oyuncaklarına: **(1)**

— Ne istiyorsunuz? Neden dizildiniz böyle karşıma?

Memo böyle deyince bütün oyuncaklar bir ağızdan karşılık verdiler:

— Senden davacıyız, Memo... Senden davacıyız...

Memo azarlayan bir sesle sordu:

— Ne yaptım ben size?

İçlerinden boz ayı yaridan koparılmış bacağını Memo'ya doğru uzatıp sordu:

— Nerede benim bacağımın yarısı? Ben bu kopuk bacakla ne kadar rahatsızım, biliyor musun?

Memo daha ayıya karşılık vermeden maymun bir atlayışla geldi ayının yanına.

İnce, cırtlak sesiyle bağırarak sordu:

— Ya benim sağ kolum nerede, Memo? Tek elle ben ne ceviz ayıklayabiliyorum ne fındık. Tek kolla dallara da tırmanamıyorum.

Maymun sözünü bitirir bitirmez minik kuzu çıktı ortaya:

— Memo bak yünlerimin yarısından çoğunu yoldun. Ya bu yırtık kulağıma ne demeli? Hiç acımadın mı bana Memo?

Siyahlı - beyazlı minik kuzunun yüzü de, sesi de öbürkülerininki gibi öfkeli de-ğildi. Ama öylesine dargın ve acıklı bir sesle konuşuyordu ki minik kuzu, Memo'nun içinde bir yer sızlamaya başladı sanki. Memo'nun içinde bir tedirginlik başlamıştı. Sanki kendi kolu, kendi bacağı kopmuş gibi sızlıyor, kendi kulağı yarılmış gibi acı duyuyordu. Verecek karşılık da bulamıyordu üstelik. Bu ara, vagonlarından ayrılmış, ezik lokomotif dumanlarını savurarak Memo'ya doğru yürüdü. Lokomotif yürekleri yerinden oynatan bir gürültüyle sordu:

— Neden beni vagonlarımdan ayırdın? Lokomotif dediğin ardında vagonlarını savurarak koşmalı.

O aralık bir pervane gürültüsü doldurdu odayı. Memo, kanadı kırık uçağın kendine doğru geldiğini gördü bir yandan da:

— Nerede benim kanatlarım? diye bağıriyordu uçak. Kanatsız uçak olur mu hiç?

— Hakkınız var. Size çok kötülük etmişim. Ama bilmiyordum bu kadar kötülük

ettiğimi. Bağışlayın beni. İnan olsun bir daha yapmayacağım, diyordu. Diyordu da hiçbirine duyuramıyordu sesini. Çünkü oyuncaklar hep bir ağızdan konuşuyor, hep birden suçluyorlardı Memo'yu.

Birden tatlı bir ses duyuldu. Bu ses: (2)

— Durun arkadaşlar! Sakin olun oyuncak kardeşler, diyordu.

Bu sesi duyan oyuncaklar, birer birer sustular. Şimdi sesi daha bir tatlı ve yumuşak duyuyorlardı.

— Sustuğunuz için teşekkür ederim, dedi.

Boz ayı, kocaman sesiyle karşılık verdi:

— Sen istersin de biz susmaz mıyız hiç, kitap kardeş? dedi. Sen hepimizin en akıllı olanısın.

Boz ayının bu sözlerini duyunca o tatlı sesin kimden geldiğini anladı Memo, Kapakları kopmuş, yaprakları dağılıp yırtılmış kitaplardan biriydi konuşan. Memo kızardı utancından.

Kitap gene tatlı, gene ağır ağır:

— Görüyorsunuz, oyuncak kardeşler, dedi. Memo yaptıklarına pişman oldu. Oyuncaklardan gene homurtular yükseldi. Kitap:

— Hakkınız var, oyuncak kardeşler, diye sürdürdü sözünü. Suçu işleyip sonra da pişmanlık duymanın değeri yoktur. Önemli olan suçu işlememektir. Sizi çok iyi anlıyorum. Haklısınız öfkenizde. Ama görüyorsunuz, benim de sayfalarım yırtılmış, dağılmışım.

Bütün oyuncaklar hep bir ağızdan mırıldandılar:

— Kitap kardeş, Memo'nun sana yaptığı saygısızlığı bağışlayamayız. Memo hak ettiği cezayı çekmelidir.

Memo, kendisine verilecek cezanın ne olacağını duymak için kulak kesildi. (3)

Maymun:

— Hepimiz gideceğiz buradan. Memo'yu oyuncaksız ve tek başına bırakacağız, dedi.

Memo, kendisine verilecek cezanın bu kadar büyük olacağını düşünmemişti.

Birden:

— Hayır, hayır, diye haykırdı. Bunu yapamazsınız oyuncaklar. Siz olmazsanız uzun kış günlerinde ne yaparım ben? Gitmeyin, n'olur gitmeyin.

Oyuncaklar hep bir ağızdan karşılık verdiler:

— Hadi, gidelim.

Oyuncakların kapıya vardıklarını gören Memo feryat ederek arkalarından atıldı:

— Gitmeyin, n'olur gitmeyin. Beni bırakmayın. Kitaplar, sevgili kitaplar, siz de mi gidiyorsunuz? diye bağırp ağlıyordu.

Memo birden annesinin sesini duydu, yumuşak bir el okşuyordu alnını. (4)

— Memo, niye bağırp ağlıyorsun böyle? Kötü bir düş görüyorsun galiba?

Memo, annesinin okşayan elleri ve tatlı sesiyle uyandı. Ter içinde kalmıştı. Şaşkın şaşkın baktı annesinin yüzüne. Memo yatağın içinde oturdu, etrafına bakındı. Hepsi oradaydılar. Kopuk ayağıyla boz ayı, yırtık kulağı, yolunmuş yünleriyle siyahlı-beyazlı minik kuzu, alındığı gün kuyruksuz kalmış tonton sincap, maymun, vagonlarından ayrılıp ezilmiş lokomotif, kanatları koparılmış uçak ve sayfaları yırtılıp dağılmış olan resimli kitaplar... Hepsi, hepsi oradaydılar. Gitmemişlerdi işte; oh, gitmemişlerdi! Demek düştü Memo'nun gördüğü. Rahat bir nefes aldı Memo:

— Anneciğim, dedi yavaşça. Bundan sonra oyuncaklarımı hiç kırmayacağım.

Kitaplarımı yırtmayacağım. N'olur, yarın bana yardım edin de kırık oyuncaklarımı onaralım, olur mu?

Annesi Memo'yu okşayarak karşılık verdi:

— Elbette olur. Hadi sen yat, rahatça uyu; yarın bütün oyuncaklarını onarırız.

*İsmet KÜR*

*Cumhuriyet Dönemi Çocuk ve Gençlik Öyküleri Seçkisi 1*

*(Düzenlenmiştir.)*

## Ek-7. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-1

85

"KOMŞU KUNDUZLAR" METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALAR (-1

A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz. Cevapları uygun boşluklara yazınız.

1) Kunduzlar yuvalarına dönünce niçin şaşırmış olabilir?

Yuvalarına bir kişi taşındığı ve aile kunduğu için şaşırmış olabilirler.

2) Sizce anne kunduz ne yapmayı düşünmektedir? şaşırmış olabilir.

Bençe evini yıkmayı düşünmüş olabilir.

3) Kral Kuskunduz, kunduzlara ne söylemiş olabilir?

Herkes o kunduz gibi olsun demiş yada o kunduzu kraliçe olarak ilan edecek olabilir.

B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara yaşamınızdaki "YARDIMSEVERLİK" değeri ile ilgili örnekler yazınız.

Okula gıdelerden konsumulduğun  
Gecigunu okula bırakmıştım.

Daha önce kuzenime  
ödevini yapması için yardım ettim.

Annenin kuzeninin  
Yürmesini öğretiltim.

Okulda  
gençlerin  
dancesi dıncıdı

Kurumların  
Gıdelerle

Kurumda bir işi  
feyde bir işi

C) FİĞİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

Dere kenarı ve ev

ZAMAN

Her hangi bir gün

METNİN ADI

Komşu kunduzlar

KARAKTERLER

Kral kunduz  
Kunduz  
Kunduzun yavruları  
Komşu kunduz

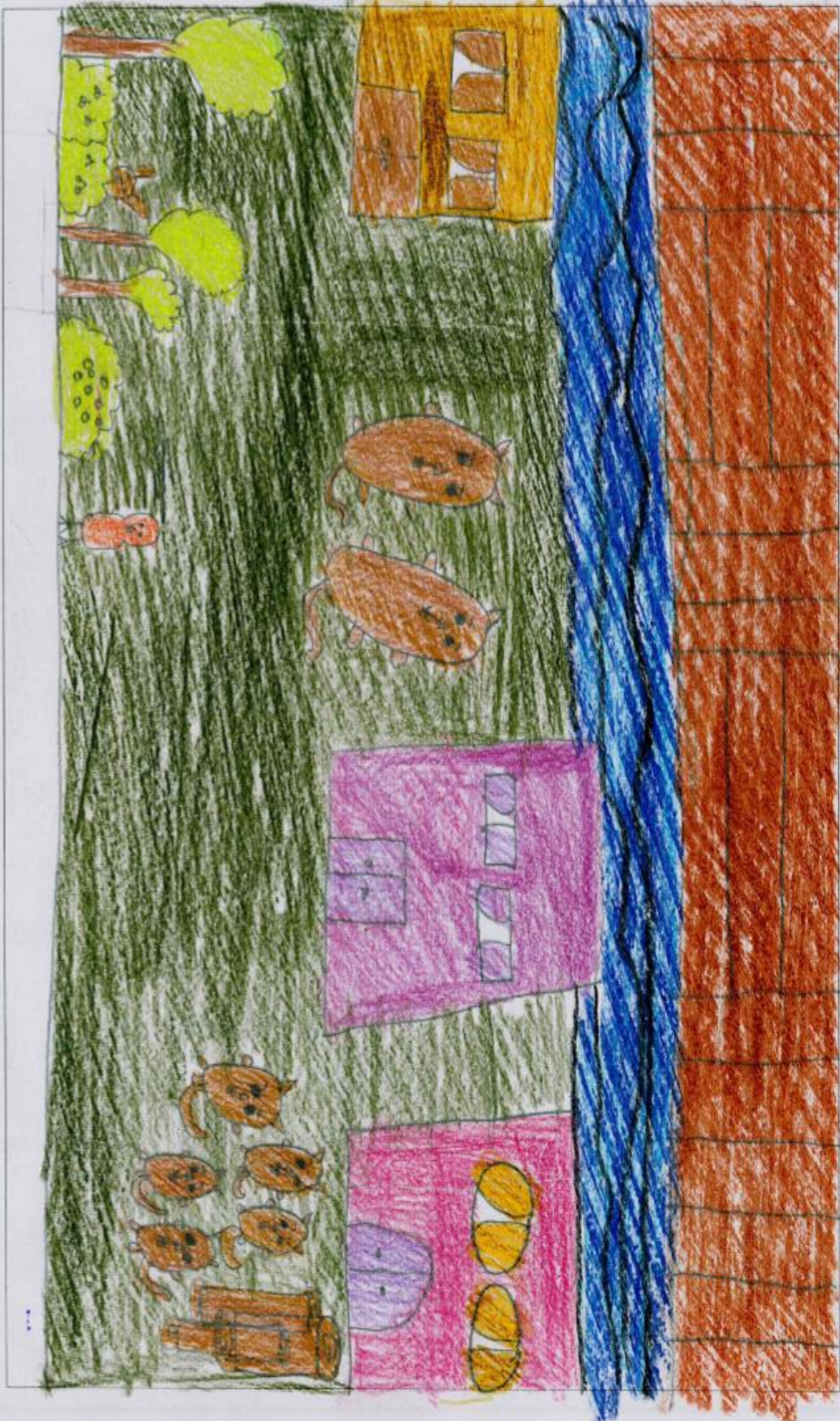
OLAY

Komşu kunduzun yarı  
gelen kunduzu sevmemesi,  
ama komşu kunduzun onun  
yavrularının hayatını kurtarması

Ana fikir?  
Karıklıksız iyilik.

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



## Ek-8. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-2

### "PAZAR YERİ" METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALARI-2

#### A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

1) Sizce pazar yeri nasıl bir yer olabilir?

küçük, sevimli, Birazda kalabalık olan.

2) Sizce pazar yerindeki gürültünün kaynağı ne olabilir?

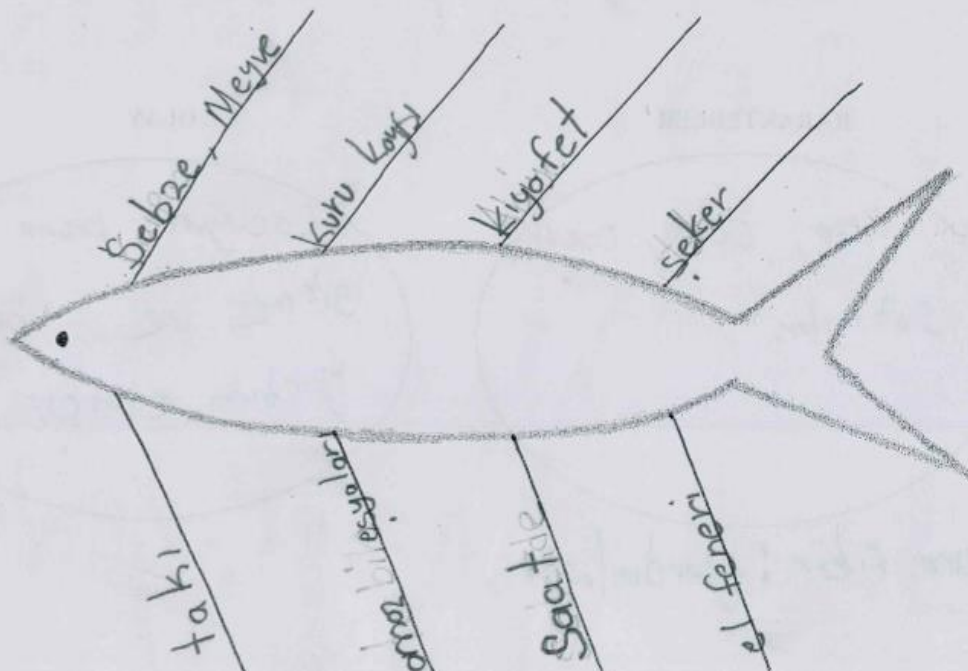
Müşterilerin domates urkeri tL?

3) Sizce çocuk hangi ilginç olaya tanık olmuş olabilir?

Orada onları gökden bir sürü müşteri geliyor onları bulamazınca gitmiştir.

#### B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara pazar yerinde satılan ürünlerle ilgili örnekler yazınız.





C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

Kasaba ve Pazar

ZAMAN

Yaz günleri

METNİN ADI

Pazar yeri

KARAKTERLER

anne, baba, çocuk,  
satıcılar,

ana fikir: yardımlaşma

OLAY

Çocuğun pazara  
gitmesi ve babasına  
yardım etmesi.

## D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.





C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

Ev

ZAMAN

Okul çıkışı okul

METNİN ADI

Sentikli Bir Akşam Yemeği

KARAKTERLER

Anne  
Baba  
Abla  
Çocuk

OLAY

Annenin eve  
gelmemesi  
Çocuğun  
abisiyle annesi ve babasının  
yemek sürpriz hazırlaması

Ana fikri:

Aile yaratılması

-3

## D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



## Ek-10. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-4

### "EN BÜYÜK TAKIM BİZİM TAKIM" METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALAR -4

#### A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

1) Evden çıkmadan önce çocuklar ve babaları hangi konuda anlaşmış olabilirler?

Maça gitmeyi anlaşmıştı.

2) Ponponlu şişman adam ne söylemiş olabilir?

Hay bakın şu çocuklar bahçe sporu tutuyorlar

3) Ponponlu şişman adam neler yapabilir?

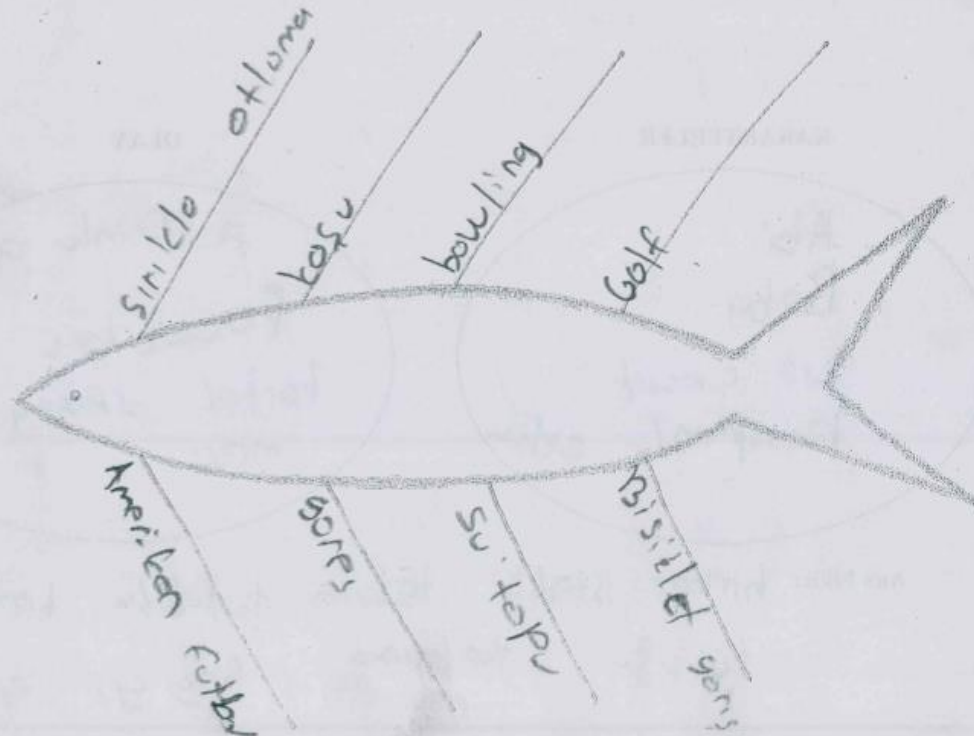
onları bahçe sporundan kurtul sporu çevir  
meye ikna ederdiler onlara basket yapardı

4) Eve dönerken neden üzgün olabilirler?

iki takım beraber kaldığı için

#### B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara spor dallarından örnekler yazınız.



C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

stadyum

ZAMAN

bir gün  
maç günü

METNİN ADI

En büyük takım bizim  
takım

KARAKTERLER

Abi  
Baba  
iki çocuk  
ponponlu adam

OLAY

ponponlu adamın  
çocukları  
kartal spora getiri-  
mesi

Ana Fikir: herkes istediği takım tutabilir herkes  
futuşu takıma saygı göstermeli

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.





## Ek-11. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-5

"ÖLÜMSÜZLESEN BAHÇE" METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALARI -5

A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

1) Selim dede bahçesindeki yemişleri neden satmıyor olabilir?

Yemişlerin değeri fazladır. Kazanması zordur.

2) Mimar Sinan, Selim dedeye ne diyebilir?

Para vereyim. Bahçeni bize ver.

3) Selim dede, Mimar Sinan'ın bu sözleri karşısında ne yapmış olabilir?

Bahçem al senin olusundur.

B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alıcılara tarihi eser çeşitlerinden örnekler yazınız.

Camiler

Saray

Eski tabançalar

Kılıç

Kılıç

C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

Saray Selimdedenin  
bahçesi Edirne  
İstanbul

ZAMAN

günlenden bir gün

METNİN ADI

ölüm sözleşen Bahçe

KARAKTERLER

2. Selim & Selimdede  
Koca Sinan (Mimar  
Sinan)

OLAY

2. Selimin Cami  
İsteği Selimdedenin  
bahçesini vermemesi  
ve ikna etip bahçenin  
ölüm sözleşmesi

ANA FİKİR: hoşgörülük, paylaşma

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



## Ek-12. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-6

### "ŞEKERCİ GÜZELİ" METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALARI 46

#### A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

1) Çocuk parası olunca ablasına ne sormuş olabilir?

Abla şeker alabiliرمىyim?

2) Şekerci güzeli küçük kıızı dükkâna ne diyerek davet etmiş olabilir?

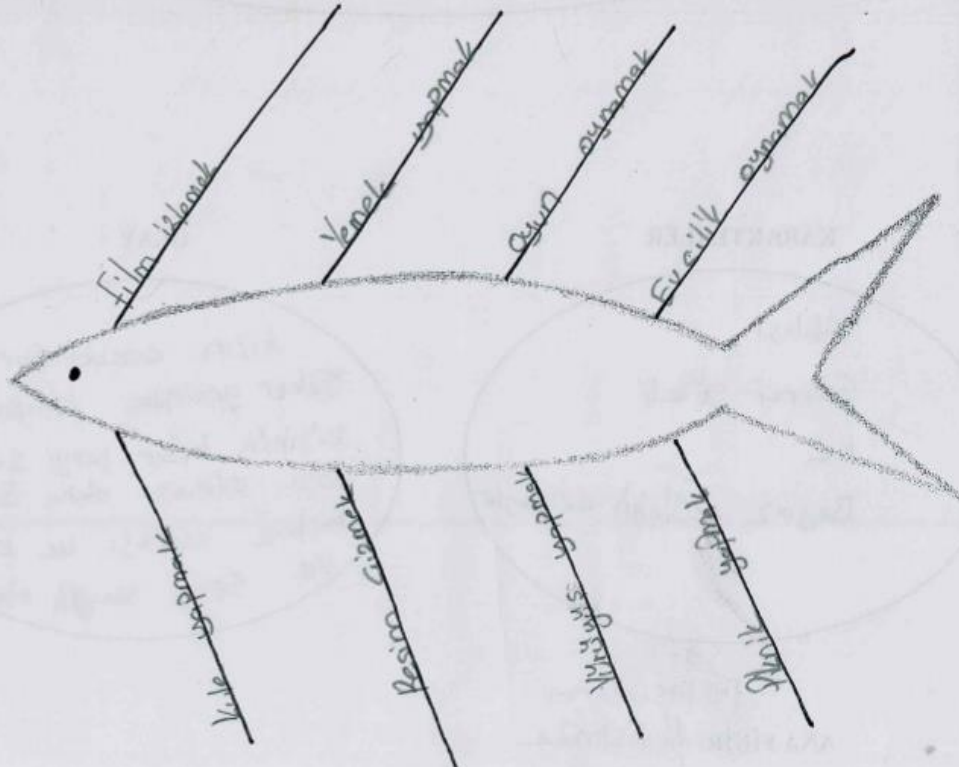
Gelin küçük kız size şekerlerimden verayım,

3) Şimdi aynı yerde, şekerci dükkânının yerinde ne olabilir?

(Postane) Yerinde çikolata dükkânı olabilir.

#### B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara büyüklerinize yapmaktan hoşlandığınız etkinliklere örnekler yazınız.



C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

Sekerci Dükkanı  
Pastane

ZAMAN

kızın  
gocukluğu

METNİN ADI

Sekerci Güzeli

KARAKTERLER

Ablası  
Sekerci Güzeli  
kız  
Beyaz külahlı çalışanlar

OLAY

kızın gocukluğundan  
Feker yerinde çalışan  
kişinin kibar sevgi saygı  
dolmuş olması için Sonuç  
Pastane açılması ve kibar  
ve sevgi saygılı olmaları

insanların  
ANA FİKİR: iletişimde  
sevgi ve saygı

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



### Ek-13. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-7

"CAMBAZ ALI" METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALARI -7

A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

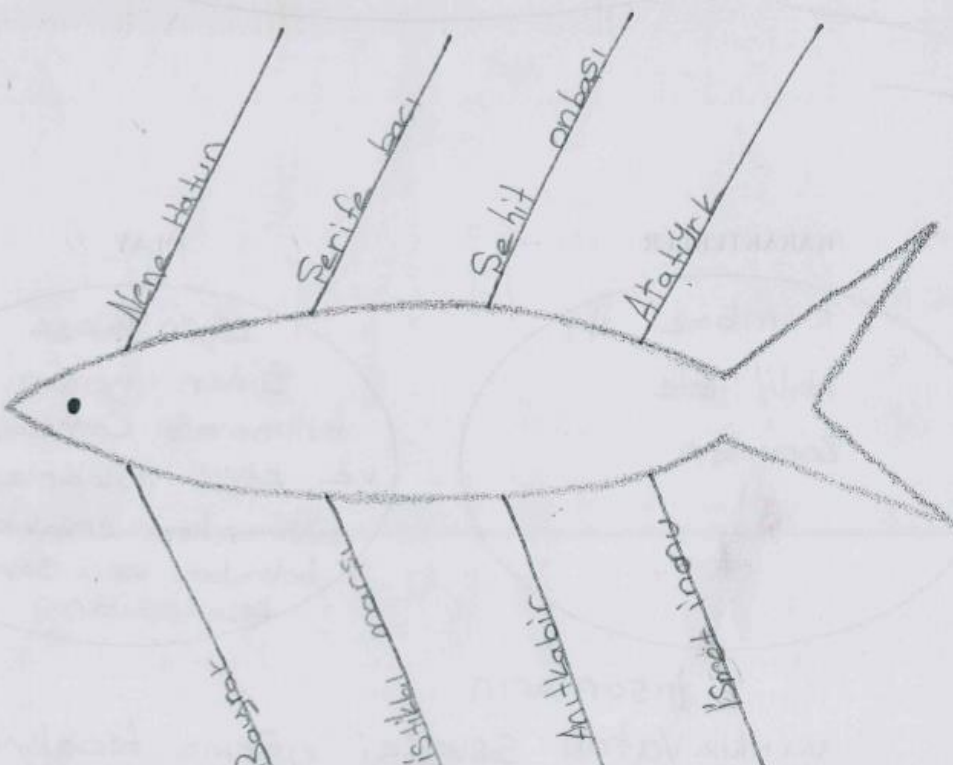
1) Halil Efe, komutana ne söylemiş olabilir?  
Komutanım düşmanlar saldırıcak.

2) Sizce Cambaz Ali kaleye giriş yolunu nasıl tarif etmiş olabilir?  
Yolu yokuş bayırlı taşlı bir yol olabilir  
içinde ağaçlar sarmasıklar olabilir.

3) Köylüler ve askerler neyi bekleyebilirler?  
Cambaz Ali'nin gelmesini beklemiş olabilirler.  
Yada bir yerden bir ses duyduklarını için.

B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara "Milli Değerlerimize" ve "Milli Kahramanlarımıza" örnekler yazınız.



Menek Hatun  
Serife bacı  
Şehit anbası  
Atatürk  
Beyazıt  
İstikbal marşı  
Anıtkabir  
Şair Fazıl Paşa

C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

köy kale

ZAMAN

Savaş zamanı

METNİN ADI

Combaz Ali

KARAKTERLER

Combaz Ali  
Halil Efe  
Kamutan

OLAY

Köyün kaleye  
giden yolun  
bulunması. Combaz Ali  
ve köylü askerlerin  
düşmanın erzaklarını  
bulmaları ve savaş  
kazanmaları.

insanların  
ANA FİKİR: Vatan sevgisi uğruna fedakarlık  
etmesi.



#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.





C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

istanbul

ZAMAN

Yaz tatili

METNİN ADI

istanbul Dünyam

KARAKTERLER

Çocuk  
Baba

OLAY

Çocuğun teyzesinin yanına istanbula gelmesi orda gezilecek yerleri görmesi ve eğlenmesi

ANA FİKİR: istanbulun tarihini yerlerini görmek

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



## Ek-15. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-9

### "BABAANNEM VE İHLAMUR AĞACI" METNİN ESTETİK DİNLEME ÇALIŞM ALARI -9

#### A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

1) Babaanne arledekilere ne anlatmış olabilir?

İhlamur ağacının socalarını türlerini çeşitliğini ve güzelliğini birde ne zamana kadar dayanır kağıncı uy. olduğunu anlatmış olabilir.

2) Misafirlerden biri arabadan ne getirmiş olabilir?

Gümüş fidanlığı ve bahçe seti.  
ve Salıncak

3) Salıncak her sallanışında Gümüşler'e ne olmuş olabilir?

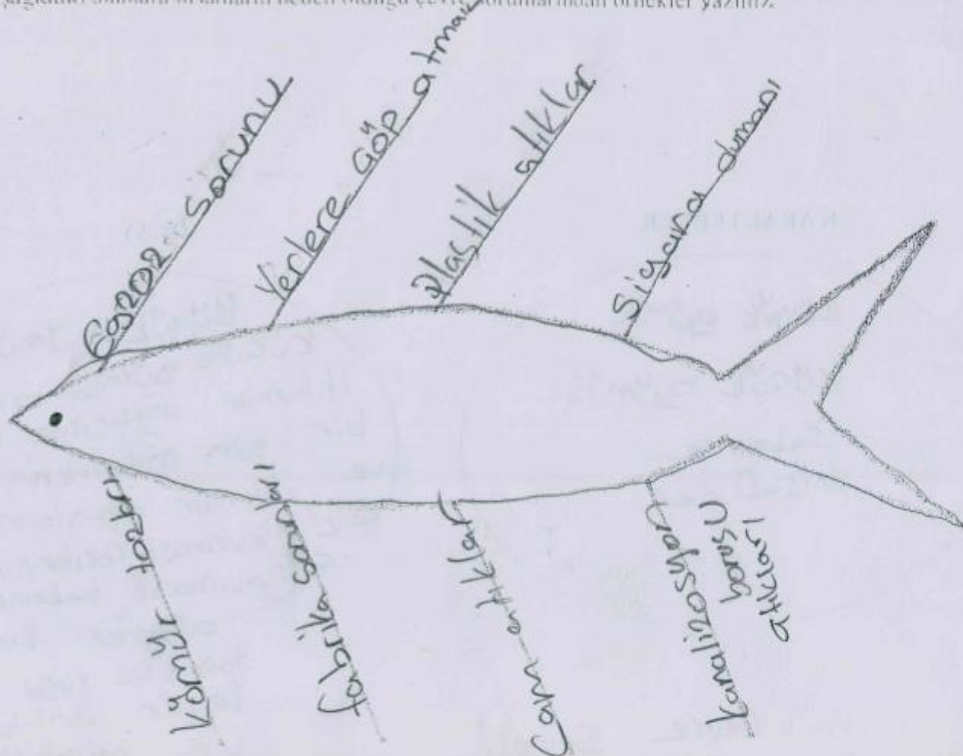
Canı acır ve yaprakları düşer köpek arabilir kopar.

4) Babaanne Gümüşler'in yaralarını nasıl tedavi etmiş olabilir?

Kire toprak koyarak sonrasında bir bez örkek ağaca sakızını sürebilir.

#### B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara insanların neden olduğu çevre sorunlarından örnekler yazınız.



e- C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKAYE HARİTASI

YER

Babannenin  
evi

ZAMAN

Misafirlerin  
geldiği zaman

METNİN ADI

Babanne ve ihlamur ağacı

KARAKTERLER

Büyük gümüş  
küçük gümüş  
Babanne  
Misafirler

OLAY

Büyük gümüş ve  
küçük gümüş adlı iki  
ihlamur ağacının olması  
bir gün misafirlerin gelmesi  
ve ihlamur ağaçlarına salın-  
cak kurması, canlarının  
gök acıması babannenin  
ağaçları kurutması  
toprak ve suyu birleştirerek  
Delioje daldurması  
ve misafirlerin

ANA FİKİR Gevre Sevgisi!

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



## Ek-16. Estetik dinleme eğitimi uygulama örneği-10

### “OYUNCAKLARIN ÖFKESİ” METNİ ESTETİK DİNLEME ÇALIŞMALARI-10

#### A) TAHMİN ETME:

Aşağıdaki soruların cevaplarını dinlediğiniz metne göre tahmin ediniz.

1) Memo oyuncaklarına ne sormuş olabilir?

Siz nasıl toplandınız?

Burada ne yapıyorsunuz?

2) Bu tatlı ses Memo'ya ne söylemiş olabilir?

Hakkın yerini bulması için sana ceza vermem  
Yazım.

3) Oyuncaklar Memo'ya ne ceza vermiş olabilirler?

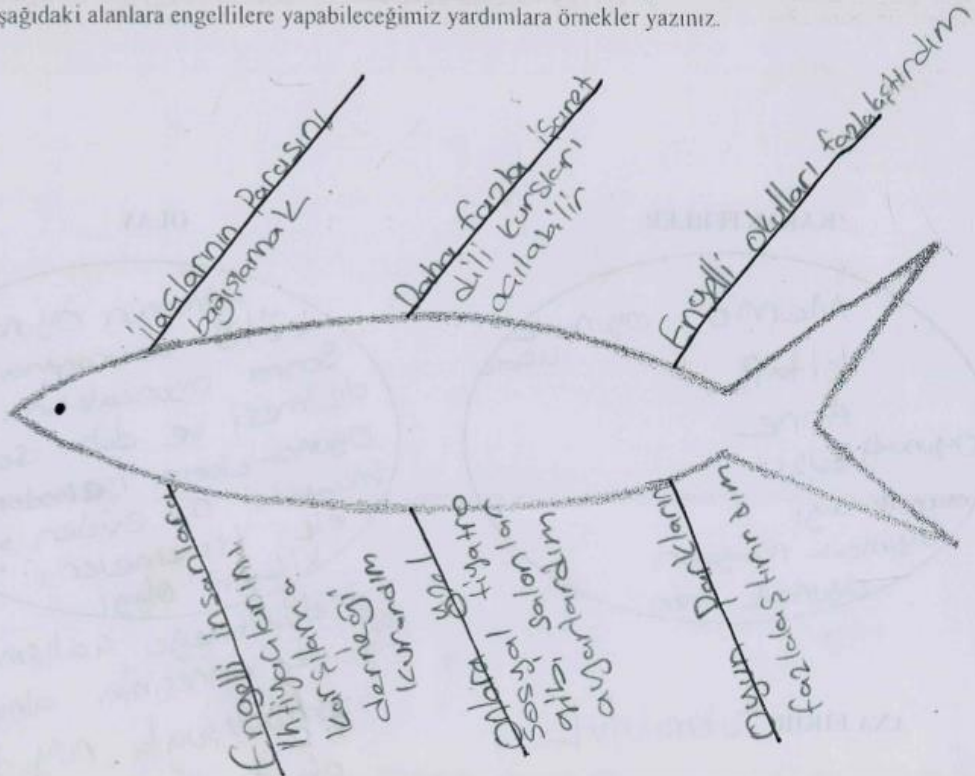
Bence o oyuncakları tamir etmesini kitapları  
bantlamasını istemiş daha sonrasında herkesten tek tek

4) Annesi Memo'ya ne söylemiş olabilir?

Özür dilemesi için ceza vermiş olabilir  
Sen bir hata yaptın bunu çekmelisin ve  
bu bir rüyaydı

#### B) BAĞLANTI KURMA

Aşağıdaki alanlara engellilere yapabileceğimiz yardımlara örnekler yazınız.





C) FİKİRLERİN ORGANİZE EDİLMESİ

METNİN HİKÂYE HARİTASI

YER

Çocuk Odası

ZAMAN

uyuya kalınca

METNİN ADI

Oyuncakların öfkesi

KARAKTERLER

Memo oyuncak uçak  
Kitap  
Anne  
Oyuncak Kuzu  
oyuncak ayı  
oyuncak maymun  
oyuncak tren

OLAY

Memonun oyuncakların  
kötü davranması daha  
sonra oyuncakların öfkesi  
dizilmesi ve daha sonra  
oyuncakların memodan  
şikayetçi olup evden git-  
mek ismemeleri; git-  
kitapın olayı  
düzeltmeye çalışması  
ve annesinin altına  
dolmuşuyla rüyada  
olması

ANA FİKİR: Tutumluluk

#### D) GÖRSELLEŞTİRME

AŞağıdaki alana dinlediğiniz metni anlatan resim yapınız.



## ÖZ GEÇMİŞ

### Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Burak ÖREN

Doğum Yeri ve Tarihi : KARABÜK/1985

### İletişim

E-Posta Adresi : burakoren78@gmail.com

### Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği/2008

Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme/2016

Önlisans : Anadolu Üniversitesi (AÖF) Yerel Yönetimler/2019

Yüksek Lisans Öğrenim : Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

### Bilimsel Faaliyet/Yayınlar Aldığı Ödüller:

#### *A. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler*

Ören, B. (2018). “Ev Ziyaretlerinin Motivasyon Üzerindeki Etkisinin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi”. *17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Özet Bildiri Kitabı*, 1432-1433. Kızılcıhamam, Ankara.

#### *B. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler :*

Yılmaz, M. ve Ören, B. (2019). Ev Ziyaretlerinin Motivasyon Üzerindeki Etkisinin Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 35, 93-105.

### İş Deneyimi

#### *Çalıştığı Kurumlar*

: Çiftlik İlkokulu (ŞIRNAK-Silopi)

: Ülkü İlkokulu (KARABÜK-Yenice)

#### *Tarih*

: 03/09/2019